

muusika

Nr 3
märts 2004
Hind 25.90

Jaan-Eik Tulve
kirpude kaitseks

Avatud hetked
openBaroque'il

Modernism on
jätkuvalt ajakohane

TÕNU
KÕRVITS

MUUSIKA MOOS

MOOSI KEEDAVAD: PÄRNU KONTSERDIBÜROO JA PÄRNU LINNAORKESTER

NELJAPÄEV AASTA SIIS OLI 1705

18. MÄRTS KELL 14.00
PÄRNU KONTSERDIMAJA

Barokk, Bach ja Parnau. Solist Margus Uus (tšello); Pärnu Linnaorkester, dirigent Jüri Alpernten. Pärnu baroksest üliõpilaselust pajatab ajaloolane Aldur Vunk. Pilet täiskasvanule 50.-, õpilasele, üliõpilasele 25.-

LAUPÄEV VIIULIMÄNGIJAL SAAVAD VARBAD MÄRJAKS

20. MÄRTS KELL 20.00
PÄRNU TERVISE PARADIIS

Pärnu Muusikakooli keelpilliorkestri ja Pärnu Linnaorkestri ühendatud jõud. Solistid Aarne Ots (trompet), Katrin Matveus (viul), dirigent Mati Uffert. Kavas kevadealguse muusika Telemannilt, Vivaldilt, Rodgersilt. Võta ujumisriided kaasa! Sissepääs veekeskuse piletiga

PÜHAPÄEV KEVADÜMIN

21. MÄRTS KELL 11.00
PÄRNU KONTSERDIMAJA

Pärnu koolinoorte vokaalansamblite konkurss. Tasuta

PÜHAPÄEV PÄRIS LAULUKARUSSELL!

21. MÄRTS KELL 16.00
PÄRNU KONTSERDIMAJA

Esinevad tänavuse laulukonkursi nooremad finalistid, Pärnu parimad ansamblid ja väga tore bänd. Pilet suurele 50.-, väikesele 25.-; perele 100.-

TEISIPÄEV MOOSekandid SAMMUVAD MÖÖDA...

23. MÄRTS KELL 11.00
PÄRNU RAEKODA

Leelo Tungla muusikamuinasjutt vahvate klaveripaladega eesti heliloojatelt. Jutustab Maarja Jakobson, klaverdab Liisa Hirsch. Pilet kõigile 15.-

REEDE MÄRTSIS ALGAS MAI...

26. MÄRTS KELL 18.00
PÄRNU RAEKODA

lial ei muutu võõraiks me, Unistaja metsateel, Kui käes on jaanipäev... Suurepärane Uno Naissoo looming saab elavaks tänu Pärnu parimatele noortele lauljatele. Pilet kõigile 30.-

LAUPÄEV KESK VOOGAVAT VALSSI

27. MÄRTS KELL 19.00
TEATER ENDLA

Gümnasistide kevadball pühendusega koolilõpetajatele. Pilet kõigile 100.-

Kui tahad rohkem teada:

Pärnu Kontserdibüroo tel. 44 55 866, mob. 56 694 654, kontsert@lv.parnu.ee, www.parnukontsert.ee
Sissepääsuks käi enne läbi: Teater Endla piletimüügikeskusest või Pärnu Kontserdimaja kassast

KAVA

SOOLO

2 Mirjam Tally. Looja muusika lahinguväljal. Intervjuu Tõnu Kõrvitsaga

BAGATELLID

8 Mailis Pöld. Uudiseid maailmast

AARIA

9 Jaan-Eik Tulve karpude kaitseks

IMPRESSIOONID

10 Lauri Sommer. Muinasjutupop ja õlleleil. Festivalist "Maa ja Ilm"

12 Liisa Hirsch. Sümbioos musta laega saalis. Ansambli Resonabilis kontserdist

12 Jürgen Tamme. Kohvi levik maailmas. Kohviteatri debüüt Kanuti gildis

14 Kristina Kõrver. Mõned iseäranis avatud hetked festivalilt "openBaroque"

16 Saari Tamm. Kolm ajastut ja neli stiili. Rahvusmeeskoori kontserdist festivalil "openBaroque"

BAGATELLID

18 Kultuurkapitali tänavused laureaadid

19 Uudiseid Eestist

STUDIUM

23 Hans-Gunter Lock, Maris Valk-Falk. Muusika ja matemaatika. Ülevaade Itaalias toimunud konverentsist "Muusika mõistmine ja looming"

MODULATSIOON

26 Erkki Luuk. AGF ja interneti metafoorid. Saksa muusikust Antye Greie-Fuchsist

VICTORIA

28 Lilian Semper. Narva 2004. Muljeid V rahvusvaheliselt Chopini konkursilt

MEDITATSIOON

30 Märt-Matis Lill. Modernismi apoloogia. Pärnu Nüüdismuusika Päevadest

POP&ROCK

32 Margus Kiis. Uuel aastal uue hooga

JUBILATE

34 Alo Põldmäe. Entusiasmist sündinud muuseum. Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum 80

LIBER

36 Lea Tormis. Ooper kui teater. Kristel Pappeli uurimusest "Ooper Tallinnas 19. sajandil"

MELOMAAN

38 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

40 Valik märtsikuu muusikasündmusi

Intro 3/2004

Muusika ei püsi paigal. Ka situatsioonid ja meeleolud muutuvad ning ümbrus muudab pidevalt oma nägu. Külma ja pikka talv väsitab, võtab vahel kiruma. Tõnu Kõrvits, selle ajakirjanumbri kaanepersoon, leiab aga hoopis ootamatult, et nii vaheldusrikka kliimaga maal on suur õnn elada. Loodus muutub pidevalt, hinges on kogu aeg ootus, ei hakka igav.

Iha uut avastada on üldse tugev liikumapanev jõud. Muusikat tuleb üha juurde, see kõlab ja kaob, on pidevas ringluses. Veebruaris valiti järjekordne eurolaul – seegi uudne vähemalt selle poolest, et oli võrkeelne.

Lihtsustatud maailm, hajameelne tarbija ja lõdvestumisvajadus ühelt poolt, sügavuti minek ja soov keerukat mõista teisalt. Ega nad üksteisele alati nii teravalt vastandugi, eksisteerivad paralleelselt, kohtuvad, põrkuvad, üllatuvad üksteise olemasolust, lähevad lahku, moodustavad uusi kooslusi.

Ia Rimmel

muusika

Peatoimetaja **Anneli Remme** anneli@ema.edu.ee

Peatoimetaja kt **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee

Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee

Toimetaja **Mirjam Tally** mirjam@ema.edu.ee

Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee

Kujundaja **Tõnu Kaalep** tonu@ekspress.ee

Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Raamatupidaja **Tambet Kuresoo**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium

Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital

Väljaandja Eesti Muusikanõukogu Suur-Karja 23, 10148 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus

Toimetuse aadress: Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214

Toimetuse telefon (0) 6675 788

kodulehekülge: muusika.kul.ee

Reprotööd **KO Repro**

Trükikoda **Printon**

ISSN 1406-9466

© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine OÜ Kirilind

tel (0) 640 85 97, (0) 640 85 99

faks (0) 640 85 98

e-post: kirilind@estpak.ee

kodulehekülge: www.kirilind.ee

Tellimisindeks **00679**

Otsekorraldus **21** krooni number

3 numbrit **63** krooni

6 numbrit **126** krooni

Aastatellimus (11 numbrit) **230** krooni.

Välismaale tellimisel lisandub postikulu.

Tõnu Kõrvits
FOTO KAUPD KIKKAS

Looja muusika lahinguväljal

MIRJAM TALLY

Tõnu Kõrvitsal on muusika veres. Pärit kuulsast “kõrvitsadiinastiast”, ei lase ta end auväärsetest muusikujuurtest põrmugi häirida. Tõnu on tundeline kuju, kes märkab, kui inimesed tema lähikonnas kurvaks muutuvad, ning kiirustab uuristama nende hingesoppide keerdkäike. Muidu aga uuristab filigraanse peenusega noodipaberile oma teadvusesoppide abstraktseid mõtteradasid. Eelmisel kevadel osales Tõnu ainsa eestlasena rahvusvahelisel Lepo Sumera nimelisel heliloomingu konkursil, päästes nõnda väärikalt eesti noorte heliloojate “au”: tema teos “Eldorado” valiti finaalis kolmandaks. Tõnu teadmised orkestreerimise vallas on üldteada: alati on tal varnast võtta paksud targad raamatud ning peoga soovitusi, kui noored kolleegid vajavad nõu ja juhatusi. Tõnut kiidetakse ka orkestratsiooniõppejõuna ja näib, et ta ise naudib oma tarkuste jagamist. Reedeti armastab Tõnu vahel joosta ERSO kontserdile. Sest ta vajab orkestri kõla. Oma loominguga jaoks. Avar silmaring ning peen muusikamaitse teevad temast hinnatud sõbra, helilooja, õpetaja, arranžeerija... Arranžeerija popist rahvamuusikani. Rahvamuusika on Tõnu jaoks uus avastus, sest just eelmise aastanumbri sees ilmus tema arranžeeritud rahvalauludega “Arsise” käsikellade ansambli plaat. Rahvalaulu teemasid on oodata ka Tõnu uudisteostes. Tõnu loominguga siiras ja meloodiline joon leiab kuulajais poolehoidu, sest raadioeetris kõlab tihti tema noorpõlveteos Kitarrikontsert.

Autasusid ja tunnustust on Tõnule seniajani ikka jagatud: 2001. aastal Elleri preemia, 2002. aastal noore kultuuritegelase preemia teose “Armastuse märk” eest. “The Days of Glory” osales EBU aastatuhande vahetuse programmis.

Kuidas sa loomingusse jõudsid?

Minu meelest on elus ikka asju, mis juhtuvad väga äkki, ühe pauguga. Mina tuln loomingusse väga vaikselt, kuidagi imbusin. See sai mulle järjest tähtsamaks. Mingisugused märgid minu muusikuteel olid olulised. Meenub igasuguseid asju, näiteks... Ma arvan, et olin umbes viisteist või kuusteist, olin ERSO kontserdil ja kuulasin Tubina “Legendaarset sümfooniast”. Seal on finaalis hästi võimas koht. Nägin, et minu kõrval istuv vanaproua hakkas nutma. Vaatasin teda mitu korda silmanurgast. Pean tunnistama, et mõtlesin tookord, huvitav, kas ma suudaksin kunagi elus midagi sellist luua... See oli üks tuhandetest märkidest, aga kuna see oli selline ilus kujund, jäi see meelde, vahel mõtlen selle peale.

Mul on olnud head õpetajad. Alo Põldmäe, Jaan Rääts. Raimo Kangro aitas mind väga palju, ta oli ka hea sõber. Minu isast on mulle väga palju abi olnud, eriti arranžeerimiste asjus.

Kuna suur osa minu suguvõsast on seotud rockmuusikaga, ei ole rock mulle absoluutselt võõras. Kuulan rockmuusikat väga palju. Mäletan, et 1980-ndate alguses tulid popmuusikas moodi “uusromantikud”, kes nägid hästi glamuursed välja ja laulsid ilusatest asjadest. Ehk just see oli mu esimene muusikaarmastus.

Eeskujudest oled ise varem maininud Takemitsut...

Kui nüüd eeskujudest rääkida, siis need ju muutuvad kogu aeg. Need, kes olid lemmikud aasta tagasi, on praeguseks unustatud. Sa võid mingi nime või kujundi või märgi juurde tagasi jõuda aastate pärast. Ja tuled sinna hoopis targemana, teise teadmisega. Ja tunned jälle, et see on sulle mingis mõttes

eeskujuks. Takemitsu, jah, meeldis mulle väga ja meeldib ka praegu. Ta on omapärane orkestreerija, värvid... ilusasti tasakaalus. Teate kindlasti seda lugu, kui Raveli käest küsiti: “Miks te ei ole kirjutanud ühtegi orkestreerimisõpikut, te olete ju suurepärane orkestraator!”, vastas ta, et “võtke lahti minu suvaline partituur ja see ongi teile orkestreerimisõpik”. Kui seda lauset nüüd praktikasse panna, siis tõepoolest: iga Raveli teos on geniaalne, ka “Daphnise ja Chloe” partituur, mis on praegu üks mu lemmikteoseid. Tehniliselt perfektned. Emotsionaalselt mõjuv... Kogu aeg peab olema huvi uurida partituuridest just seda, mis on endale tähtis.

Praegu, aastal 2004, meeldib mulle väga Sibelius. Viimasel ajal aina rohkem ja rohkem. Geniaalne helilooja. Põhjamaine sümfonism. Võimas. Klassikaraadio “Fantaasia” saadetes mängin tihti barde, rändlaulikuid, just praegusaegseid: Nick Drake, Jacques Brel, Tom Waits, Viktor Tsoi. Viimasel ajal muide meeldivad väga biitlid. Rockmuusika on nende kohta nagu vähe öeldud. Võimas sümbol 20. sajandist.

Siit võib ju edasi mõelda, et polegi tähtis, mis stiilis muusika on loodud. Kui ta on võimas, siis kõneleb enda eest ise.

Jah, ma arvan ka nii. Praegu peab ikka iga looja olema kursis kõigega, mis toimub maailmas. Hoidma oma kõrvad lahti. Praegune eesti muusikapilt on hästi mitmekülgne. Siin on igasugust muusikat. Ole see, kes sa oled, ja laula oma laulu. Inimene on üks ääretult suur saladus. Mõnikord võtad mingi suure asja ette ja arvad, et sul ei ole elu sees jõudu, et see lõpule viia. Aga selgub, et on olemas mingid salajased sopsid, kust tuleb

jõudu ja energiat. Midagi sellist, mida sa veel ei tea, et on olemas. See on nagu viide Andrei Tarkovski filmile "Stalker", kus nad lähevad Tsooni, seal on müstiline tuba, kus kõik inimese soovid täituvad, ka need, mida inimene ei teagi, et ta soovib. Oled otsekui Tarkovski toas.

Tegelikult on mulle alati olnud eeskujuks inimesed, kes on pühendunud üllale missioonile. Olgu see siis muusika, kunst või hoopis midagi muud. Ajaloost on kahtlemata kõige võimsam kuju Jeesus. Muusikas on mul palju selliseid eeskujusid. Filmis näiteks Robert de Niro, näitleja, kes alati ülimalt pühendub oma osale, kohutavalt valmistab ette. Kui ta pidi näiteks kehastama taksojuhti, siis ta töötaski taksojuhina.

Räägime lugude pealkirjadest ka. Sina paned pealkirjad alati enne ära. Pealkiri on nagu võti loo juurde?

Võti on isegi liiga tagasihoidlikult öeldud. See peab olema kvintessents, tuum. Loomulikult peab olema tähendus, võti, mis avab või sulgeb mingeid ukse. Pealkirjal peab alati olema ilus kõla. See peab harmooniliselt sobituma üldisesse "ansamblisse".

Kas su loo pealkiri avab ka mingil moel teose kompositsioonitehnikat? Või on lihtsalt pilt, meeololu?

Seal on nii üht kui ka teist. Näiteks, mul on lugu "Allikas". Ma olen päris kindel, et selles loos võib leida tehnikat, mis seostub allika vulinaga, voolamisega. Absoluutselt kindlasti. Ja selliseid näiteid on igas loos. Teos "Eldorado", mille kirjutasin Sumera-nimelisele heliloomingu konkursile, on ühe Edgar Allan Poe luuletuse ainetel, mis räägib üksikust rüütlist ja ratsanikust, kes otsib Eldoradot. Selles luuletuses on neli salmi: algul kulgeb tegevustik väga kiiresti, rüütel on noor ja läheb rändama ja otsib, siis tempo käib nagu maha, jääb järjest aeglasemaks. Minu "Eldorados" on ka neli tempot. Esimene on kõige kiirem, seejärel tempo järjest aeglustub.

Sul on poeetilised ja suurejoonelised pealkirjad "Eldorado", "Rohkem kui tuhat suve", "The Days of Glory", "Sinule, õõ sõnumitooja", "Armastuse märk"... Tahad olla suurejooneline. Mulle meeldib hümnilik lähenemine. Mul on muide üks lugu "Hümn" ka. Mulle meeldib näiteks rockistiilidest väga *anthem rock* – U2, The Cure. Sellised natuke nagu kusagilt poodiumilt hõigatud asjad. Üllas hetk ja ülevuse poole tunglemine.

Sul on tihti lugude pealkirjadeks loodusteemad ja lüürilised meeolud. Mulle tundub, et loodusmaailm on sulle üks oluline inspiratsiooniallikas. Kui inspiratsioonist rääkida.

Ma ei taandaks seda ainult loodusele. Tavaliselt mõistetakse selle all meie põhjamaade kaunist loodust, mis muutub aeglaselt. Aga tegelikult on loodus pidevas muutumises. Meie

Raimoga. Šveits, Zürich, 1996.
FOTO ERAKOGUST

suur õnn on elada sellisel maal. Kui enda ümber vaadata, ei hakka kunagi igav. Muutused on aeglasel ja ootus millegi uue järele on kogu aeg hinges. Meie loodus on tõesti kaunis. Ma väga armastan Eesti loodust, aga siin on ka inimesed. Ma ei saa öelda, et alati on loodust huvitavam vaadata kui inimesi. Minu meelest peab mõlemat tegema.

Teiste inimeste loodud looming? Kas või laiemalt, kuivõrd see sind mõjutab või inspireerib, tekitab loomingulisi impulsse? (Kahtlevalt.) See inspiratsiooni või mõjude küsimus... see ei ole justkui minu otsustada. Ma võin ju mõelda mingisuguste loojate peale, kes minu loomingut on mõjutanud... Ma arvan, et kusagil on salajane allikas, kust see kõik tuleb.

Kas looming tundub sulle seetõttu laiemalt võttes vahendusena mingisuguste n-õ eri maailmade vahel?

Et nagu mingisugune ideaalmaailm, mida mitte kunagi ei saa olema, mida mitte kunagi ei juhtu. Midagi sellist või?

Et näiteks looming sinu peas on selline ideaalmaailm, mida sa hakkad realsusse põimima just kompositsiooni kujul. Võib-olla mõnele on selleks kirjandus, teisele kunst.

Reaalsuse ja muusika seadused on erinevad. Niimoodi mõelda ei saa. Aeg voolab mõlemas erinevalt.

Reaalsuse aeg on erinev muusika ajast.

Ma olen selles päris kindel. Ja ka muud hoovused on teised.

Kuidas sa püüad oma selliseid abstraktsemaid hoovusi siiski mingisse konkreetsemasse vormi valada? Nad teisenevad vist väga. Mingid ideed üldiselt jäävad võib-olla ka samaks.

Igal heliloojal on oma rütm, kuidas ta mingisugust asja teeb. Loeb ka see, milline on ettevalmistus ning ootused. Ma arvan, et looja peab olema hästi kannatlik, see on üks asi. Ja teiseks peaks ta olema suhteliselt paindlik, ta peab teatud olukordades võtma vastu õigeid otsuseid ja mitte väga kindlalt mingisugust joont järgima; tuleb olla paindlik ja valmis muutusteks. Nagu väejuht. Tegelikult, nagu sõjaski, on üks tähtsamaid tegureid aeg. Aeg ette valmistada, aeg mobiliseerida, aeg anda löök.

Sõjateema – kuidas sa selle üldse enda jaoks avastasid ja oma muusika ning loominguga hakkasid seostama? See on minu meelest nii kummaline side.

Ma ei tea, kas sõjandus on mu hobi, aga sõjaajaloo vastu tunnen ma lihtsalt huvi. Iseenesest on sõda vahest üks kõige räigemaid asju, mis inimeste vahel võib juhtuda või tekkida. Mind hakkas sõjateemaatika huvitama siis, kui nägin dokumentaalfilme sõdadest. Nägin, et enamik kuulsaid väejuhte olid targad, intelligentsed inimesed. Hakkasin lugema kirjandust

Vihma käest varju alla: noored helikunstnikud (vasakult) Tonio Tamra, Tõnu Kõrvits ja Tõnis Kaumann.

FOTO KALJU SUUR

väejuhtide ja lahingute kohta. Mind huvitas just see, kuidas nad mingisugustes situatsioonides on otsuseid vastu võtnud. Ja kuidas nad on järginud oma taktikat või muutnud seda, milliseid kavalusi ja plaane kasutanud. Üks vene väejuht on öelnud, et "mobilisatsioon – see on sõda". Minu meelest on loomingus sama moodi. Sa pead ju oma jõud mobiliseerima. Napoleon olevat öelnud, et "kui ründad, siis pead koondama oma jõud ühte teravikku; kui kaitsed, siis pead hajutama". Minu meelest on selline ründe- ja kaitseseisund loomingus täiesti tavaline. Kui tunned, et kõik sujub, oled laineharjal ja teed oma asja. Teinekord ei laabu asjad sugugi. Sul peavad olema varuvariandid, pead ennast nagu hajutama selles, mida teed. Ükstapuha, mis see siis on. Võib-olla üldse mitte muusikaga seotud asi, aga kui just muusikaga seotud, siis näiteks analüüsid või kuulad muusikat, käid kontsertidel, konsulteerid pillimehega ja nii edasi.

Kui on selline piltlik lahingusituatsioon muusikas, siis kes on see teine pool, vastane? Sina ise?

Tavaliselt jah, sa ise oled enda kõige suurem vaenlane, sest keegi ei ole täiuslik. Igaüks on seda oma suurte nõrkuste ja kiusatustega. Jälle tuleb meelde üks lause: Winston Churchill ütles, et kõige tähtsam ongi leida dominantpunkt ja rajada oma tegevus sellele. See on keskne, strateegiline eesmärk. See on kõige tähtsam. Selle nimel peab kõik tegema.

Aga muidu on sõda masendav temaatika. Ent samas, ma

arvan, iga loomeinimese laual peaks olema selline raamat nagu Sun Zi "Sõjaseadused", mis annab kujundite kaudu tugevust ja aitab mõista, kuidas kasutada mingit strateegiat, kuidas ennast mobiliseerida.

Kui sa oled iseenda kõige suurem vastane, siis see seab sulle ju ka paratamatult mingid piirid. Või teisiti: kas looming võiks olla ka looja stiiliklišeede või piiride ületamine?

Sa ei hüppa ju üle iseenda varju. Minu meelest ei maksa midagi liialt forsseerida. Mingi püüd olla teistmoodi või järsud pöörded... Ma ei ütle, et kogu aeg peaks tegema ühte ja sama asja. Energeetiline moment on palju tähtsam, ja jõumoment.

Looming on valikute tegemine. Sa pead valima miljonite võimaluste seast.

Mh-mh. Kogu aeg valid.

Valid siiski enda mõtlemise piirides.

Keegi teine sinu eest ei vali.

See ongi see looja üksindus.

Just. Mis on ühest küljest muidugi kurb, sest helilooja teeb oma tööd üksinda. See on sageli ka kannatus. Nagu üks poeet on öelnud, peame me nägema puud seal, kus teised näevad tavalist posti. Aga... (*muirates*) siis tulevad pillimehed ja mängivad mõnikord su teost. Pillimehed on muide helilooja

kõige paremad sõbrad. Seda olen juba palju rääkinud.

Jah, seda on küll öeldud. Helilooja ei pidavat olema heliloojale sõber, millega ma ei ole nõus. Ma ei ole ka nõus, aga see on mõistetav. Mõte on selles, et pillimehed ju mängivad sinu teost. Pead nendega ka arvestama.

Sina oled vist väga arvestav.

Ma püüan olla, ja väga mitmel tasandil. Alati küsin, et mis sobib, mis ei sobi, mis meeldib, mida sa ootad, millist teost sa tahad. Loomulikult ei pruugi see olla täpselt see, mida ma lõpuks teen, aga siin tekib huvitav kompromiss, sünergia pillimängija ja helilooja koostöös. Teinekord tekivad põnevad asjad. Viimasel ajal meeldib mulle kohutavalt, kui minu teost mängib interpret, kes on teist tüüpi muusik kui mina. Rohkem kui siis, kui mängib keegi sarnase tunnetuse ja maailmavaatega interpret. See on minu jaoks nii põnev väljakutse, ma alati naudin lõpptulemust. Kõige igavam on, kui interpret teeb täpselt seda, mis sa oled mõelnud, on täpselt n-õ sinu koopia, väike kloon. Just, ta peab olema täitsa erinev. Siis saavad kaks asja kokku, tekib midagi uut.

Too mõni näide, kes on sind meeldivalt üllatanud.

Kardan, et jätan kedagi nimetamata. Olari Eltsiga olen palju koostööd teinud. Ta on hästi jõuline, kiire reageerimisega, terav. Klaveripala "Hümn" mängis Age Juurikas, kes on ehk ka jõulist tüüpi pianist, laia haardega. Sama lugu mängis ka Martti Raide, aga hoopis poeetilise elegantsiga. Saksofonist Virgo Veldi, kes on hea popi- ja jazzitunnetusega. Nii palju oleks näiteid tuua! Tegelikult vaat et iga loo kohta. Monika Mattiesenit peab kindlasti nimetama.

Interpret annab sageli ju ka head nõu, näitab nutikaid pillimänguvõtteid. Mõnikord ju lausa soovitakse, et helilooja neid kasutaks, aga oma stiili piires. Jah! No siis... eks neid pea kasutama, niipalju, kui need sobituvad sinu maailma ja sinu mõtlemisega ja üldse ideega.

Sa oled ise ka läbi teinud oma muusikas kardinaalse stiilimuutuse. Sinu viimase aja stiil on, ütleme, noorpõlve loominguga võrreldes tunduvalt komplitseeritumaks

Noored Kõrvitsad: Ingrid, Greete ja Tõnu.
FOTO ERAKOGUST

Mulle meeldib hümnilik lähenemine, rockistiilidest näiteks anthem rock. Sellised natuke nagu kusagilt poodiumilt hõigatud asjad. Üllas hetk ja ülevuse poole tunglemine.

muutunud.

Olen rahutu. Ma ei püsi paigal. Aga on ju ka märgata sarnasusi varasemate ja hilisemate asjade juures...

Selline poeetiline väljendus.

On mingisugune hoovus seal päris põhjas, millest mitte kunagi ei pääse.

Põhjahoovused on samaks jäänud, aga pealispind...

Sa võid seda nimetada, kuidas tahad. Ma olen alati öelnud, et üks tähtis pöördemoment oli "Irdunud sild", mille ma kirjutasin Anna Ahmatova luuletuse mõjul saksofonikvartetile ja kammerorkestrile. Seal tekkis minu arvates omapärane poeesia, mida olin kaua oma loomingus

otsinud. Ühest küljest on see kindlasti lüüriline muusika, aga seal hakkasid asjad muutuma ja... see ei ole nagu pehme lüürika. Ma ei oskagi öelda, mis seal teoses peaks olema. Hõõrdumine. Mingi säde äkki... käekiri... märgid... ornamendid... arabeskid... pilk. Sinu enda pilk, see, kuidas sa n-õ vaatad inimesele otsa. Sa teed ju seda oma loominguga kaudu. See ongi tähtis.

Su viimase aja noote vaadates tundub, et improvisatsioonimoment on ka juurde tulnud.

Jah, aga see on seotud sellega, et tead, kes lugu mängib ja mida võid oodata.

Ma ei ütleks, et igaüks seda ära ei mängi. Kuid mõnele sobib improvisatsioon rohkem, mõnele vähem. Seda peab alati teadma ja arvestama. Pillimehega peab alati arvestama (*Mubeleb*).

Ühest küljest võlub mind väga spontaansus. Mulle meeldivad Miles Davis, kes oli lihtsalt geniaalne improviseerija ja jazzmuusik, ja paljud teised. Et... kumb see nüüd õigem on, improvisatsioon või kompositsioon? Nad on ju mõlemad küll erinevad, aga täiesti mõõdapääsmatud.

Sinu muusikas on hõljumist ja vabadust. Kas sa püüad "vabadust" muusikas luua, sellises atmosfääri mõttes?

Kompositsioonitehniliselt ehk vähem, aga selle tunde suhtes... see on ju nii ülev ja üllas tunne, et... Kui sa ütled, et see seal on... Ma mõtlen küll selle peale tõesti. See on muidugi tähtis ... *free as a bird*... Minu muusikas on teistest väljendusvahenditest ehk pisut olulisem meloodia. Mulle

Muhelus roheluses. Tartus Toomemäe pingil.

FOTO LIIS JÜRGENS

meeldib, kui on meloodiline asi, mingisugune viis. Aga harmoonia on kahtlemata väga oluline, kõla... Millised võnked tekivad kooskõlas ja kuidas neid sobitada. Loomulikult ka tämber, helivärv, see on ju 20. sajandi võib-olla kõige olulisem väljendusvahend.

Nii et sinul ei domineeri ka ükski väljendusvahend otseselt teiste üle, selline, millest sa erilist huvituksid ja mille kallal sa eriti filigraanselt tööd teeksid?

Ei ole, ikka kõik asjad peavad olema. Mulle tuleb pähe selline võrdlus, et Chaplinil on film "Suurlinna tuled", lugu pimedast lilleneiust, kes filmi lõpuks saab nägijaks. Filmi lõpus on kuulus stseen, kus Chaplin tuleb ja ostab lilleneiu käest lilli. Lilleneiu ei tunne teda algul ära, ja siis äkki tunneb, puudutusest või millestki. Chaplin filmis seda stseeni mitusada korda. Mõtlen kogu aeg, miks ta seda tegi? Oleks piisanud ka vähemast. Mis seal nii tähtsat oli? Ehk olekski ta jäänud seda kogu elu viimistlema. Ideaalne, kui igas teoses oleks selline "lilleneiuga" koht, mida sa jäädki tegema nii kauaks, kuni annad teose üle. Ma ei tea, mis koht see võiks olla. Algas... lõpp... kuldlõige... Iga kord erinev.

Üleüldse on minu jaoks tähtis laul. Mul on hästi palju laulupealkirju, kus sõna "laul" on sees: "Thulema laulud", "Rändaja laul", "Õhtulaul". Ja neid laule tuleb veel. Ma armastan üldse laulu, mulle meeldib tekstiga töötada. Kui tekst on olemas, siis see mõnes mõttes dikteerib.

Mulle on täiesti uus avastus rahvalaulutemaatika. Rahvalaul on maagiline. Vaatad rahvalaulu kogumikku – on tekst ja noodid. Tegelikult on neid nii kaua aega lauldud. Kuna palju erinevaid inimesi on neid laulnud, siis on nendesse tulnud metsik jõud. Nagu, kujuta ette, vaatad palvehelmeid. Neid on väga paljud inimesed oma palvetes kasutanud. See on täpselt samasugune efekt. Nendesse on kogunenud tohutu jõud ja maagia. Mina jõudsin rahvalaulu juurde peaaegu juhuslikult. Produtsent Peeter Vähi tegi ettepaneku. Mulle oli see väljakutse, võtsin kohe vedu. Nüüd ma olen rahvalaulu vangis. Samas on see hästi nauditav. See on üks minu suurimaid avastusi. Näiteks oma uues fagotikontserdis "Teispool päikesevälju" kasutan eesti karjaseviise. Minu meelest on see täiesti n-õ eesti bluus. Neid lauldi ka justkui nukruse peletamiseks.

Kui sa arvestad interpreediga, kas sa mõtled ka kuulaja peale? Ja kui, siis millise kuulaja peale? Kui laialt sa oma loomingut ette kujutad? Vanilla Ninja kuulajaid ju siiski ei püüa...

See huvitab ehk umbes ühte-kahte protsenti inimestest, ja jääbki nii. Pole ju halb, et see nii on. Las ta olla selline friiki asi. Kui sa laulad kusagil, ehk keegi ikka sind kuuleb.

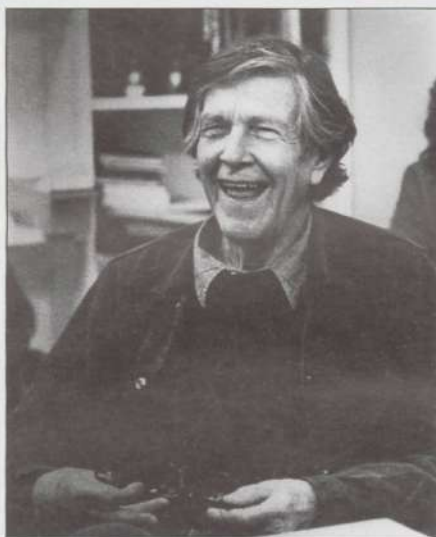
See kõlab nii lootusetult! Hüüdja hääl kõrbes. Tuul ikka kuuleb...

"Talk to the Wind", tead seda King Crimsoni lugu? Hästi ilus lugu. (Laulab ette.)

Valmistati kuumakindel klaasviul * Stradivaariused luubi all * Berio "Sekventsid" tervikuna laval * Riccardo Muti jõudis postmargile

• 1921. aastal asutatud Jaapani klaasikompanii Hario (tlk klaasikuningas), mis on seni silma paistnud moodsalt disainitud teekannude ja vaakumpottidega, tõi turule uue toote: klaasist viiuli. Kuumakindel klaasviul kaalub 1380 grammi ning selle orienteeruv müügihind on 40 000 eurot. Võiks arvata, et uudistood on intrigeeriv interjööri lisand, mida saab seinale riputada või ükskõik kuhu silmailuks torgata... Tootjad kinnitavad, et olevat igati arvestatav mänguriist, pilli on juba luksushotellis esitletud ja puha.

• Endise hooga on käimas stradivaariuste saladuse lahendamine. Nagu jaanuarikuu Muusikas jutuks oli, on hetkel tulipunktis "Euroopa jääajal" (1645–1715) sirgunud "külma" puidu teooria, mida propageerivad Henri Grissino-Mayer Tennessee ülikoolist ja Lloyd Burckle Columbia ülikoolist. Õnneks eksib entusiastlike detektiivteadurite koori ka muusikute häáli, kes eelistavad saladuse lahendamata jätta. Üks, kes teooriate vastu protesteerib, on viulidaja Salvatore Accardo. Accardo tuletab meelde, et posimine stradivaariuste ümber on käinud ajast aega ning mõistatuse jälile on püütud jõuda küll puidu keemilist koostist, pilli proportsioone, lakki, värvi ja mida kõike analüüsid. Samas tundub, et teadusmaailma ei huvita põrmugi Stradivari ainulaadne anne: "[...] puud, millest meistritööd voolitud, oskas Stradivari enne tööle asumist nimelt "kuulata". Aastast 1968 esineb Accardo vaid Stradivari pillidel. Esmalt mängis ta aastaga 1720 dateeritud Presidendil; järgnes rida teisi; praegu esineb ta 1718. aastal valminud pillil, mida kutsutakse Tulilinnuks (viul on olnud ka kirjanik Antoine Saint-Exupéry valduses). Accardo peab Tulilindu oma karjääri parimaks pilliks. Rääkides Cremona meistri kuulsaimast viiulist Messias, mis on Oxfordi muuseumi eksponaat, tunnustab Accardo, et tahaks küll pillil mängida, "kuid... siin on üks "aga": viulist saab "küps" pill vähemalt sada viiskümmend aastat kestnud pideva

John Cage'i kultusteosed endiselt laval.
FOTO INTERNETIST

kasutamise järel. Messial pole praktiliselt kunagi mängitud. Ja ehkki pill on tulnud Stradivari võlurikäte alt, võib sellest hoopis pettumus kujuneda".

• Rooma Ooper alustas käesolevat aastat Ottorino Respighi ooperi "Marie Victoire" esietendusega. Prantsuse revolutsiooni aastail loodud "Marie Victoire" pidi lavale jõudma aastal 1915; lugu oligi otsaga juba laval, kuid salapärestel asjaoludel jäi etendus ära. Seega on tegemist seni kuulumata peatükiga Respighi loomingust: lõikavais toonides ajaloolis-psühholoogilise draamaga, mis tugineb Eduard Guiraud' libretole (draamavariant etendus Pariisis 1911. aastal). Lisaks Respighile pakub Rooma Ooper konservatiivset repertuaari: Puccini "Tosca", Leoncavallo "Talupoja au", Mozarti "Võlulööd" (peaosades Eva Mei ja Raul Gimenez), Verdi "Don Carlo" (Visconti lavastus, millest veel ei olda väsinud) ja Richard Straussi "Elektra". "Talupoja au" ja "Tosca"-sugustesse ooperiteatri leivanumbritesse suhtub kriitika halvustavalt: "Nende tükide turuväärtus on pidevast lavalolemisest sedavõrd madalale langenud, et järjekordset etendust õigustaks või vabandaks välja vaid ennekuulmatu solistide koosseis."

Suvehooajal kolib Rooma Ooper Caracalla termidesse (kava täpsustamisel). Alalhoidlikku repertuaaripoliitikat ellu viiva Rooma Ooperi kõrval mõjub Teatro Nazionale mängukava tunduvalt värskemana: plaanis on argentiina helilooja-pianisti Luis Bacalovi (s 1933) "Estaba la madre" esietendus, Salvatore Sciarrino (s 1947) "Macbeth", Marco Tutino (s 1954) "Saabastega kass", Hans Werner Henze (s 1926) "Pöialpoiss".

• 12. jaanuaril meenutati Firenze Luciano Berio. Berio ja ta loomelaborist vestlesid helilooja lähimad mõttekaaslased Giorgio Pestelli, Mila de Santis, Giordano Montecchi ning luuletaja Edoardo Sanguineti, kellega koostöös on sündinud "Passaggio", "A-Ronne", "Laborintus II" ja "Canticum Novissimi Testamenti". Sanguineti poeetilised aforismid juhatasid sisse ka Berio loominguga eksperimentide eksperimendi – "Sekventside" tervikettekande. Soolopillidele sekventside loomist alustas Berio kuuekümnendatel; ühtekokku jõudis ta neid vormistada neliteist, jäädvustades oma otsingute tulemused klaverile, flöödile, harfile, häälele, tromboonile, aldile, oboele, viiulile, saksofonile, trompetile, kitarrile, fagotile, akordionile ja tsellole. Iga sekvents oli Berio jaoks kui spiraalikeerd lõpmatute võimalustega väljendusvahendite teel. 12. jaanuaril Firenze kõlanud "Sekventsid" oli nn Euroopa esietekanne; korraldajate üllatuseks oli maailma esietekanne saanud teoks mõni kuu varem, möödunud aasta novembris New Yorgis.

22. jaanuaril kõlas Pariisis (Théâtre Mogadoris) esmakordselt Berio viimane lõpetatud teos, Pariisi Orkestri tellimustöö "Stanze", mis on kirjutatud orkestrile, kolmele meeskoorile ja baritonile (dirigent Christoph Eschenbach; soolopartii Dietrich Henschelilt).

• 16.–18. jaanuarini toimus Londonis Barbican Hallis John Cage'i "vaimu vabastamine": BBC Orkestri eestvedamisel kulgenud muusikalis-sõnaline nädalavahetus kandis pealkirja "John

Cage Uncaged". Cage'i kultuslike "4'33", "Kontsert ettevalmistatud klaverile" ja "Apartment House 1776" kõrval esitati ka temast mõjutatud heliloojate, Feldmani, Cowelli ja Ivesi loomingut, oriendi helindeid ja vaimulikku muusikat. Esiettekandes kõlas Stephen Montague'i (s 1943) "Variations I", esimest korda mängiti Inglismaal John Cage'i orkestriteost "101", mis on kirjutatud 101-liikmelisele orkestrile.

- Tänavu Viinis uusaastakontserti dirigeerinud **Riccardo Muti** auks on austerlased välja andnud postmargi. Umbes kahe nädalaga kadus mark ringlusest muusikasõprade ja filatelistide kogudesse. Itaallased kommenteerivad seika oma mineviku seisukohalt, selles ei puudu ka mõruvõitu alatoon: "Tegemist on esimese Austria margiga, millel kujutatakse itaalia dirigenti." Riccardo Mutile oli see neljas kord Viinis uut aastat sisse juhatada; 1. jaanuaril 2005 dirigeerib enam kui pooleajandilise traditsiooniga kontserti **Lorin Maazel**, temalegi oleks see neljas kord.

- Ansambel **Klangforum Wien** otsib uudeid vorme nüüdismuusika ja muude kunstiliikide kokku sobitamisel, vormiotsingute eesmärk on kohale meelitada rohkem publikut. Jaanuari-veebruari-märtsi plaanitakse festivali "**Out of Control**", kus nüüdisaegset muusikat püütakse mitmete lisanditega isuäratavamaks muuta. Esmalt pööratakse tähelepanu sundimatu õhkonna kujundamisele: ödususe peab tagama iidset sümposiooni meenutav ajaveetmisvorm. Kuulajail võimaldatakse mõnusalt diivanil lesida, vestelda ja veini rüübata ning otsekui märkamatult pakutakse veini kõrvale ka ohjeldamatus koguses nüüdishelindeid. Festivali raames näidatakse **Fritz Langi "Metropolist"**, mille UNESCO on arvanud maailma kultuuripärandi nimistusse (nagu ka Beethoveni Üheksanda sümfoonia). 1926. aastal valminud filmile on IRCAMist tellitud taustamuusika, autoriks prantslane **Martin Matalon**. "Wolfi"-nimelise festivaliuudise taga peitub Mozarti muusikaga koreograafiaprojekt. Suuri lootusi pannakse **Clemens Gardensdätterri** lavateosele "**Common sense – Comic sense**", mida dirigeerib soomlane **Hannu Lintu**. Noore austria helilooja Gardensdätterri oopus sarnaneb mõtterännakuga, mille kestel üritatakse selgust saada, kas lollus on nakkav või mitte.

AARIA

JAAN-EIK TULVE Kirpude kaitseks

Mõned päevad tagasi kuulsin raadiost, kuidas lugupeetud doktor Evald Saag seostas õhtumaa allakäiku kirpude kadumisega. Inimkond on elanud mitusada tuhat aastat kirpude ja täide küüsis ning nüüd sada aastat ilma nendeta. On see meile õnne toonud?

Võib-olla on kirbud materialiseerunud mõtted, mis mõõda pead ringi sibavad ning kukalt kratsima panevad. Heaolühiskond oleks siis nagu koos kirbutõrjega ka pea sisemuse keemiat täis pritsinud ning inimene ei julge oma euroremonditud ajus enam istuda ega astuda, kartes kipsile auku sisse lüüa. Sitikaid ju samas tagasi ka ei igatseks, ehk on just muretus see, mis meid apaatseks ja agressiivseks teeb? Kas aga elu peab nii lihtne olema? Ilma tõeliste raskusteta hakkab inimene looma pseudoprobleeme. Olin Norras tunnistajaks keskustelul, kus haritud inimesed arutasid tund aega, et kas koerale rihma pähe ajamine on tema õiguste rikkumine või mitte. Just igasuguste õiguste tagaajamisega oleme jõudnud varsti sinnamaale, et elame suurlinnades ilma ühegi tuttavata ja liigume täistuubitud tänaval ilma kedagi silmamata.

Kuidas on see jutt seotud muusikaga? Individualistlikus ühiskonnas arvab muusik, et just tema on elu liikumapanev jõud. Öieti on see kasvatus, mis suunab lapse juba varakult konkureerima. Mängima teistest paremini. Seda aga vaesele lapsele ei selgitata, et konkursivõit ei tee teda veel iseenesest paremaks inimeseks. Traditsioonilises ühiskonnas on muusiku staatus eriline, kuna ta suudab kõnelda keeles, mis on küll arusaadav kõigile, kuid vähestele on teada antud selle saladusi. Seetõttu kasvab talle juba varakult sisse ka vastutus, mida ta tänu oma võimetele on määratud kandma. Nägin kunagi filmi, kus Yehudi Menuhin rääkis oma lapsepõlvest ning oli sügavalt tänulik vanematele, kes õpetasid teda mitte maailmaga konkureerima, vaid läbi oma muusika andma. Mitte ennast imetlema, vaid teisi teenima. Kas me kaasaegses ühiskonnas üldse aga enam saame aru, mis tähendab teenima? Elu lippab nii suure kiiruga, et hädavaevu jõuame ise kuivade jalgadega maale. Muusikute õnnetuseks on aga tänapäeva etaloniks materiaalsete väärtuste tootja ning kes saab sellest veel kaugemal olla kui meie elukutse esindaja? Mitte midagi näha ei ole, mitte midagi katsuda ei saa. Mida aga ei näe, seda ei eksisteeri.

Kui juba alguses oli juttu kirpudest, siis tõmbame ka otsad nendega kokku. Niisiis, ehk peaksime meie, muusikud, hakkama 21. sajandi kirpudeks. Nagu ütleb Hamlet südametunnistusele viidates näitlejate kohta. See aga teeb meele omakorda rõõmsaks, sest eks Hamletil oli raske olla, kuid inimkond koos kunstnike ja muusikutega kestab ikka edasi. Arvan, et edasi kestame ka meie. Vaid natuke raske on olukorras, kus enamik eesti muusikuid on nõus "läänemaailmas" ükskõik kelle taktikepi all mängima ükskõik mida, kus muusikute järelekasv on väiksem Eesti iibest ning kus muusikaõpetajad on sunnitud end paljude poliitikutute sõnavõttude järgi parasitideks pidama, meelde tuletada, et rikkus peab alati olema vaid vahend, mitte eesmärk. See kehtib kõigi kohta.

Muinasjutu- pop ja õlleleil

LAURI SOMMER

Festivali "Maa ja ilm" kontsert. Vägilased ja Haydamaky (Ukraina) 13. veebruaril Tartu Sadamateatris.

Tundus, et maailmamuusika kolmanda hooaja kontsert toimus õiges olukorras. Korraldajad ei oodanudki täismaja, aga kohale ilmus entusiastlik summ. Tegu polnud kampsunimustriga eputajate pisimiitinguga, vaid tõelise poppyritusega. "Tii" tõus Eesti eurolauluks on märk massikultuuri ja läänejumaldamise väsimusest. Mõned nädalad tagasi lugesin Mulgi murde tekstide köitest, et Taulide talu allikas elanud muiste haldjas. Paistab, et elab praegugi ja oleks justkui hakanud rahvast taas muinasjutudega harjutama. Popkultuurist läbi imbunud noortele meenub: oot-oot, kusagil oli mingi maakoht ja seal vanaisa ja vanaema, kes rääkisid omamoodi keelt ja vist isegi laulsid. Ja et see pole ainult mälestus, vaid midagi ka tänaseks. Oluline on, et pärimusmuusika on klišeedest välja murdmas ja oma elujõudu tõestamas. Loodan, et see pole järjekordne moe tuulevirvendus. Ja kui rahvas võtab vastu murdelist etnopoppi, siis ehk leiab "tii" laiema kuulajaskonna "mano" ka lähemal ajal ilmuv Anu Tauli mulgimurdeline plaat "Tähe tydär" ning mõned viitsivad enda peal katsetada isegi seda päris vanavara. Mulle tundub, et seda muusikat peaks vastu võtma idealiseerimata ja romantiseerimata ning laskma arhailisel helikeelel suhelda oma kogemustega praegusest

tehnodeelsest ja kirjust kõlamaailmast. Nii teevad Vägilased, kelle tugevas popi potentsiaalis enam kellelgi kahtlust ei ole. Olgugi et nende suund on tehniliselt ja harmooniliselt päris nõudlik, tunnevad klubikasvatusega noorte kehad sujuvad biidid ära. Muidu kidrahunt, aga Vägilastes rohkem löökpille muundav Andre Maaker ei viitsinud enam komplektiga kolistada, vaid oli oma miniatuurse, lihtsalt toksitava "lööklaua" taga tantsulistele ja humoorikate rytmide sõiduvees. Vägilaste saund oli kuidagi massiivsemaks läinud: selles "lademes" leidis palju pisikesi meloodiakeerde, mida eriti usinalt tekitasid Cätlin Jaago torupill ja flööt. Et Vägilaste kõla mõnes sopis vana Lainega sarnaneb, ei tohiks samuti yllatusena tunduda. Samas oli muusika peale popipisikuga refräänide ja vahel proge poole venivate soolode veel teisiti kummaline. Neile on glossolaalia meeldima hakanud: Pärimusmuusika Lõikuspeo kogumikul ilmunud "Klopandi" on hea näide. Uuem yllitis "Vanaema mäng" meenutas mulle mingit huugavat ja tagurpidi mängitavat 1970ndate diskolugu. Väga vinge tulemus, kui arvestada seda, et lähtealuseks on vanavanaemade-aegne laulumäng. Asja hoidsid siiski koos lood hobuse otsimisest, lauliku saatusest, armastusest ja muust. Tihti parajalt muinasjutulised, kõrvaltähendustega ja tundmatute sõnadega, aga inimestele värske saundidega söödavaks tehtud.

Oluline on, et pärimusmuusika on klišeedest välja murdmas ja oma elujõudu tõestamas. Loodan, et see pole järjekordne moe tuulevirvendus.

Ja nii sõnum kohale läskki, rahvas võnkus, tegi liikuvaid ridu ja laulis mõnuga kaasa. Kui moka otsast viriseda kah, siis ei osanud eriti rõõmustada kontserdi lõpupala yle. Selle nende kõige syldisema ja ära käiatud Londoni linna kõrtsiloo võiks Kuldsetele Lintidele jätta. Läänudsuvine novaatorlik laiv Viljandi Folgil sisaldas uusi julgeid ja kauneid palasid, mis siin enam nostalgitseda. Ja muidugi vana jutt: kangelased, kus teie plaat on? Praegu ei ähvarda see kujuneda tervikuks, vaid mingiks kronoloogiliseks suurimate hittide paraadiks, sest aja jooksul on nende koosseis vahetunud ja saundid päris kõvasti muutunud. Kontsertbändina ongi Vägilased viimastel aastatel kõik võimalikud loorberid juba lõiganud. Kuidas nad aga kostavad kodus diivanil kuulates või, klapid peas, mere kaldal hulkudes, seda ei tea esialgu keegi.

Haydamaky: "hyppa ja karga"-stiilis kohustuslik "hõissa"

Õhtu jätkudes ja õlle vahutades tuli lavale Folgil laineid lõõnud Ukraina energiapomm Haydamaky. Seda tyypi muusika, folkloori ja pungi ristamise otsa tegid eestlaste jaoks lahti Les Negresses Vertes ja eriti The Pogues, kellel oli siin andekas fänn ja propageerija Margus Põldsepa näol. *Ska, reggae* ja *klezmer*'i motiivid ning balkani saundid kohtasid kiireid pungirytmie, mida mängis tõsise näoga trummar. Ylejäanud bänd koosnes artistlikest, isegi klounlikest meesterahvastest, kes tegid hoolsalt lõustu, kilistasid mõõka ning võtsid laval hommikvõimlejate ja diktaatorlike riigijuhtide poose. Nad oskasid pubikule ka aeglase lugudega hingetõmbepause tekitada. Kiirete vasturytmide ja tihedate synkoopidega pikitud lood panid muidugi peo pysti. Isegi keskealised härrad tundsid jalgu makarooniliselt võdisevat ja käes olevat pudelit yha suureneva raadiusega ringe joonistavat. Rääkimata noorematest,

Vägilased tantsuliste ja humoorikate rytmide sõiduvees.

Haydamaky härrad võtsid laval hommikvõimlejate ja diktaatorlike riigijuhtide poose.

FOTOD INTERNETIAADRESSILT WWW.FOLK.EE

kelle elurõõm oleks just nagu ammugi oodanud võimalust vulkaanina välja pursata. Publiku reaktsioonid jäidki tõtt-õelda mu lemmikosaks. Laval toimuv oli minu jaoks läbinähtavatel kordustel tiirutav “hyppa ja karga”-stiilis kohustuslik “höissa”. Peaaegu nagu uuem ameerika beebipunk või põmmpeade *happy hardcore*. Ma ei saa oma tõsimeelsuse suhtes vahel midagi parata. Kui olla minevikus aastaid

Mehed mängisid täpselt, kuid see oli siiski “kytmine”, mitte põlemine, kui te vahet mõistate.

systikkiiret *hardcore punk*’i kuulunud ning seejärel harmooniate aeda puhkama jäänud, siis ei tundu see olematu, kuid hästi silbitatud sõnumiga “ruttu ja palju” enam mõnusa asjana, vaid muusikalise mõlapidamatusena, mis vormib algselt erinevatest mõtetest ja meloodiatest yhesuguse lamestatud tiruliru. Ma ei arva, et see oleks liiga leidlik lähenemine rahvapärandile, kui selles suunas mõelda, siis oleks küll sada korda huvitavam vastupidine – näiteks see, mida Karula memmed võiksid teha Psychoterrori lugudega. Kui traditsioonilisus justkui käegakatsutavamaks läks ja nad vaiksmaid lugusid mängisid, ei kostnud samuti erilist leiutamist või huvitavaid arranžeringuid: Ukraina nagu ikka ja toonilt tuimem kui näiteks sealne Drevo. Kuna see ylikiiirelt tuju tõstev stiil on osa folgipubliku hulgas juba sisse töötatud, meenutaksin võrdlusena, et bändid nagu Ahmed Má Hlad ja Tummel teevad sellist muusikat palju vaheldusrikkamalt. Pealegi ei kohanud siin mingit yrget põlvkondadega juurdunud sõgedust, mis on meile tuttav kas või Kusturica filmist “Must kass valge kass”. Mehed mängisid täpselt, kuid see oli siiski “kytmine”, mitte põlemine, kui te vahet mõistate. Kuid selles oli ka huvitavaid yle-võlli-lahendusi, näiteks akordionisti mängitud ylikiiired deliirsed *klezmer*’likud syndisoolod. Kontsert töötas hästi, aga minu jaoks nyrimelisel režiimil. Vabandan fännide ees, aga eks ole ju eluski vahel nii, et pulmalauda võib sattuda mõni surnumatja tegumoega tegelane. Jah, ma ei tea, kuidas korraldajatel nende yrituste nišid nyud seada on õnnestunud. Kas kodumaise folgi ainsaks ylevaateks jääb suvine suuryritus ja muul ajal ei eksperimenteerita, vaid tullakse välja tuntud nimedega? Varasemate aastate bändide hulk ja loominguilise laboratooriumi atmosfäär võiksid kusagil jätkuda. Loodan, et suurenev folgihuvi võimaldab laiendada ka keskmise eestlase pilti oma maa helina pärijatest.

Sümbioos musta laega saalis

LIISA HIRSCH

21. jaanuaril toimus Tallinna Kirjanike Maja musta laega saalis "Musta lae kontsert". Tegemist oli kirjanduslike kolmapäevade raames toimuva üritusega, kus tulid ettekandele Hermann Hesse teostest kogutud mõtted muusikast ja elust ning Sciarrino, Lille, Körveri, Manneke ja Cage'i looming. Esitajaks omalaadse koosseisuga ansambel Resonabilis: Kristi Mühling kandlel, laulja Iris Oja, Tarmo Johannes flöödil, Aare Tammesalu tsellol, Terje Terasmaa vibrafonil ja Vahur Vurm klarnetil. Tekste luges Tõnu Mikiver.

Saali intiimne, salapärane õhkkond lõi tingimused suurt tähelepanu nõudva teksti ja muusika kuulamiseks. Kohe esimene teos, Sciarrino sooloflöödi pala "L'orizzonte luminoso di Aton" sundis publikut pingsalt kõrva kikitama. Seda enam, et heliteose arengu justkui aeglustudes toodi sisse kirjanduslik tekst ja muusika muutus n-ö taustsüsteemiks. Tõnu Mikiveri soe, kuid karm hää l kõlas omaette muusikalise instrumendina, lisades kontserdile kuuldemängu varjundi. Harva suudavad näitlejad teksti sellise sisendusjõuga kuulajateni tuua. Siinkohal kiidaks Resonabilise ja Mikiveri vahelist head ansamblitunnetust, mis sidus kontserdi terviklikuks kollaažiks. Märta Matis Lille "Farewell" saatis kuulajad hoopis kuninganna Elizabethi aegsele Inglismaale, John Downlandi jälgi ajama (tegemist oli Lille seadega Dowlandi lautofuugast). Ka Kristjan Kõrver oli oma teose ainek otsinud varasematest aegadest. "Florete florese" aluseks oli Siiraki raamatust pärit ladinakeelne tekst. Iris Ojale on vist juba ennegi jagatud kiitust hea ruumitaju eest, mis ei lase tal kunagi mõjuda forsseeritult. Oma meisterlikku häälekasutatut uue muusika esitamisel demonstreeris ta Manneke ja Körveri teoses. John Cage'i *perpetuum-mobile*-tundega varase perioodi "In a Landscape"

Kristjan Kõrver otsis oma teose "Florete florese" ainek varasematest aegadest.

FOTO KAUPU KIKKAS

tundus kandleseades alguses võõrastav, kuid olles lõpuks harjunud pilli uude kõlaga, juhatas see kuulajad etenduse rahuliku lõpuni. Ka Hesse tekstides oli nii arutlevat-mõtisklevat kui ka jutustavat laadi, kuid sellegipoolest õnnestus Tarmo Johannesel need omavahel kokku siduda.

Muidugi tekkis paratamatult küsimus, mil määral kannatasid heliloojate teosed ja nende ideed sellise vahelesegamise tõttu, eriti Sciarrino ja Cage'i omad, mis tegelikult toituvad vaikusest.

Hesse jutustuse toimel omandasid muusikateosed plaanitust mõnevõrra teistsuguse varjundi. Kas Hesse mõtted muusikast ühtrivad üldse kõlanud heliloojate omadega? Tekst ja muusika kulgesid siiski omaette liinidena ja päris ühist nimetajat ei leidnudki, aga see polnud ka eesmärk. Pigem sai gurmaanist kuulaja kaasa killukesi mitmest heast asjast ja loodetavasti jätkuvad erinevate kunstivaldkondade mõttevahetused ja genereerivad uusi ideid ka tulevikus.

Kohvi levik maailmas

JÜRGEN TAMME

29. jaanuaril toimus Kanuti gildi saalis Kohviteatri näiteringi esimene etendus "Artur Tõhu unenägu", mille lavastas noor teatriinimene Villem Kodajas. Tegemist oli eesti *electro-ambient-easy listening* jms muusikat tootva *label*'i Kohvirecords ja selle *sub-label*'i Õunaviks aktivisti Villem Valme debüütluulekogu "Artur Tõhu unenägu" esitlusega. Villem Valmet teatakse ka *copywriter*'i, ajakirjaniku, kirjaniku ja sisearhitektina. Tema luuletekste on oma lugudes kasutanud näiteks Õunaviksi artist Kago. Autorite sõnul lubati etenduses pakkuda "kolm minutit karutantsu pluss midagi veel", rõhk lauses langeb sõnadele "pluss midagi veel". Tegevus kontsentreeris müstilise tegelase Artur Tõhu (keda kehastas Villem Valme) unenäos toimuvale. Unenäos olid esindatud ka Karupastor (Hannes Praks, kes on Kohvirecordsi teine entusiast Villem Valme kõrval), Muusad, Hobune ja teised sürrrealistliku suunitlusega tegelased. Näidendit jälgides valitses tunne, et etendus on mõistuse kontrollist vaba, valitseb alateadvuslik diktaat, mida ei saa kontrollida. See oli pisut hirmuäratav, kuid samal ajal sõltuvust tekitav tunne.

Kohviteatri *show*-programmi saatis elav muusika, mis kutsus esile emotsionaalse aistingut, et tegelikkuse tunnetamine on moonutatud ja reaalsusega kohanemine raskendatud. Etendust saatsid avangardistid Barbariz (kitarr ja vokaal) ja Galaktlan (süntesaator). Barbariz ehk kodanikunimega Eero Barndök on kindlasti eesti *underground*-muusika üks omapärasemaid artiste, kelle looming on segu folgist, pungist, popilikest elementidest, rütmidest ja *loop*'idest, mis on nagu pahupidi pööratud. Barbariz andis eelmisel aastal Kohvirecordsi märgi all välja oma esimese EP "Dehemardik Datis" (koostöös Ramo Tederiga ehk Pastacaga) ja tõsis komeedina eesti *underground*-muusika taevasse. Ramo Tederiga õppisid nad koos EKAs ja koolikaaslasest kujunes ka tema kitarriopetaja. Barbarizi muusika on õrn ja voolav, vürtsitatud lapselike

katsetustega, mis mõjuvad põhjamaiselt kargelt, olles pisut kohmakad, aga samas siirad ja romantilised. Oma loomingus kasutab Eero kitarre, elektrifitseeritud trumme, süntesaatorihelilisi, flööti, hubasust lisavat vokaali; suur roll on akordionil. Eelmise aasta tippündmuseks "Dehemardik Datise" kõrval oli kindlasti Inglismaa turnee, mille kestel Barbariz, Uni ja Pastacas andsid kaks *live*-kontserti Londonis ning ühe Manchesteris ja Glasgow's, neile sekundeeris veel Hannes Praks, kes astus üles DJ-*set*iga.

Teine etendusel üles astunud artist Galaktlan ehk Taavi Laatsit on varem artistinime Von Suck all välja andnud albumi "Enne und". Samuti on ta osaline teistes elektroonilise muusika grupeeringutes, näiteks Uni, Kismabande ja Kulgurid. Tartust pärit Taavi Laatsit on tuntust kogunud ka väljaspool Eestit, tema lugusid on avaldanud kodumaiste plaadifirmade (Kohvirecords ja Ulmeplaadid) kõrval ka Saksa IDM – Intelligent Dance Music label 2nd Rec. Elektroonilise muusikaga hakkas Laatsit tegelema üheksakümnendate algul. Ta on andnud kontserte Skandinaavias, Kesk-Euroopas, Inglismaal; vastukaja tema kontsertidele ja plaadistustele on olnud äärmiselt positiivne. Tema muusika on kohati minimalistlik, müstiline, tihti muutuva rütmipulsiga, kasutab motiivikordusi. Laatsit väljendab muusika kaudu oskuslikult oma emotsioone ja suudab interpreteerides alustada kuulajatega dialoogi, mis ei jää kunagi vastuseta. Tema lugusid võib nimetada muusikalisteks kunstiteosteks, kus melanhoolsed atmosfäärilised kõlad, mis tunduvad nii inimlikud, esinevad koos müstiliste ja süstemaatiliste elektrooniliste rütmidega, mis oma sümboolses vormis mõjuvad ebamaiselt. Galaktlani *easy listening* lood viivad sihtpunktita reisile, pealtkuulaja ei saa valida, kuhu sõita, ta lihtsalt ostab pileti ja seikleb. Kindlasti soovib ta rännakut uuesti ette võtta, ja see on võimalik, selleks on vaja ainult õiget aega ja kohta ning reis võib alata. Galaktlani kõige tuntum album on "Sinine platoo", kogu album on instrumentaalne segu hüpnootilistest helidest, soojadest ja rahulikest meloodiatest, mis on miksitud robotlike eksperimentaalsete rütmikäikudega. Lugudes peegeldab ta ümbritsevat keskkonda. Taavi Laatsit on öelnud, et tema üheks mõjutajaks on

olnud Nõukogude Liidu *science-fiction*. Ta oli seotud ka erilise *underground*-ürituse "Night Alert" korraldamisega, mis toimus mahajäetud sõjaväe-raketibaaside angaarides. Selle ürituse müstiline ja sügav atmosfäär oli põhjus, miks Taavi Laatsit soovis jätkata projekti nimega "Galaktlan", ja mul on siiralt hea meel, et ta seda tegi, sest temast on kujunenud eesti elektroonilise muusika futuristlik trubaduur. Oodata tasub Galaktlani uut albumit, mis arvatavasti ilmub kevadel. Soovitan külastada Rotermanni soolalaos (arhitektuuri- ja kunstikeskuses) Eesti Arhitektide Liidu aastanäitust, kus saalis kõlav muusika on Taavi Laatsiti looming.

Folgi, pungi, popi ja muid elemente sünteesiv ja pahupidi pöörav Eero Barndök ehk Barbariz.

FOTO KOHVIRECORDSI ARHIIVIST

Eesti elektroonilise muusika futuristlik trubaduur Taavi Laatsit *alias* Galaktlan.

FOTO HANNES PRAKS

Muusikalises aupaistes särasid Eesti publikule vanamuusikamaailma eredad tähed Montserrat Figueras, Jordi Savall ja Catherine Bott.

FOTOD INTERNETIST

Mõned iseäranis avatud hetked festivalilt “openBaroque”

KRISTINA KÕRVER

Tänavu juba 15. korda toimunud festival (30. 01. – 7. 02.) rõhus avatusele ja avanemisele nagu mõnel aastal varemgi. Kui eelmisel festivalil vaadati kunstilise juhi Andres Mustoneni avatud pilguga ida (India, Jaapani, Armeenia, Aserbaidžaaani ja Gruusia) suunas ning repertuaaris oli õige vähe õhtumaist, siis sel aastal püüti (taas)avada Euroopa oma muusikapärandit. Ülesanne oli selles mõttes raskemgi, et uus ja eksootiline üllatab ju paratamatult, kord juba avatud kotisuust midagi rabavat puistata on aga märksa keerukam. Ilmselt läheb tarvis must(onen)kunstniku nippe.

Monoloog. Dialoog

Sel festivalinädalal oli mitu meeldejäavat õhtut, kuid üks inspireerivamaid oli kindlasti Vox Clamantis (kunstiline juht Jaan-Eik Tulve) ja Hortus Musicuse (Andres Mustonen) ühiskontsert

3. veebruaril Niguliste kirikus. Kõlas gregooriuse laul, varajane polüfoonia ning Aleksander Knaifeli ja Arvo Pärdi looming. Nii Vox Clamantis kui ka Hortus on oma varasemates kavades astunud dialoogi paljude erinevaid stiile viljelevate ehk erinevat keelt kõnelevate muusikutega, otsinud kokkupuutepunkte pealtnäha kaugete maailmadega. Selle kontserdi puhul intrigeeris aga küsimus, kas ka sarnaselt mõtlevad ja tunnetavad muusikud suudavad sama põnevalt suhelda, üksteist inspireerida ja väljakutseid esitada.

Hetk, mil Niguliste kiriku pikaks venitatud võlvide all hakkas kõlama Kadri Hundi hääl, oli peaaegu maagiline – pikas rüüs figuurid liikusid protsessioonis altari ette, iga heli vaikuses oli sündmus. Omas rütmis kulgevale gregoriaanile lisandusid pikkamisi liuglevad flöödihelid ja üksikud viulinuused, puupillide trillerid ja

muud üha häälekamaks paisuvad kõlad. Algul lisas Hortus laulule vaid pisut värve, meloodiat peamiselt dubleerides ning aeg-ajalt seda mõne peene viisikäänuga kaunistades. Selle kohta tahaks öelda heterofooniline jazz. Hiljem arendati gregoriaani motiividest juba ulatuslikumaid meloodialõike, võttes üles üha jõulisemaid tuure.

Nende mängu on raske kuidagi või kuhugi lahterdada, see lõi palju kummalisi seoseid: Neeme Punderi flöödi igatsev ürgulg äratas kuulajas midagi metsikut, Mustoneni kirklik viiul oma nõtkete kaunistustega häälestas orientaalsete lainele, teiste pillide, eriti trombooni kõla meenutas Veneetsia mitmekoorimuusika lopsakust.

Kontrast gregoriaaniga oli ja ei olnud ka. Selles koosluses karge ja “puhtana” mõjuv Vox Clamantis mõjus kirkliku ja jõulise Hortuse kõrval nagu Niguliste kiriku väarikad hallid sirged

sambad kõrvuti värviküllaste baroksete altarimaalidega. Oli huvitav jälgida, kuidas lauljad kohandusid Hortuse fraasitunnetusega ja ka vastupidi, nende kohati ühes, kohati erinevas rütmis kõne moodustas põnevaid mustreid. Lauljate läbimõeldud lavaline liikumine võimaldas mängida akustika- ja dünaamikaefektidega.

Ilus oli Knaifeli lihtne, ühtaegu napp ja kõnekas “Taevane kuningas”, iga sõna lihtsalt hingati välja ning Hortus hingas vastu. Pärdi teose “In spe” mäng vaikuse ja kõlamassiivi, maiste ja taevaste registrite vahel paelus eriti tänu solistide (Kadri Hunt, Taniel Kirikal, Risto Joost, Mikk Üleoja) kaunitele häälele ja maitse-kale esitusele.

Hortuse pärisosaks saanud tulusid ning kontrolli ja selle kaotamise piiril musitseerimine pääses valla 13. sajandi saltarellos – eks Pärdi ja Knaifeli loominguust saadud energia ja vägi tuli kuhu-gi maandada.

Ootamatult “open”

4. veebruaril esines Estonia kontserdisaalis Tallinna Kammerorkester Andres Mustoneni juhatusel, soleerisid Janne Thomsen flöödil ja Natalja Gutman tšellol. Kavas olnud Pärt, Vivaldi, Rosetti, Donizetti ja Haydn ei tekitanud esmapilgul küll mingit ootusärevust, aga ometi suutis just see kontsert mind oma programmiga kõige rohkem üllatada.

Mustonen, keda iseloomustatakse sageli kui sädemeid pilduvat ja plahvatusohtlikku muusikut, pakkus Pärdi “Kollažist teemal B-A-C-H” ootamatult karge tõlgenduse, lastes muusikal kõlada omasoodu, seda justkui distantsilt jälgides. Nii kõlas Pärdi klassika ilma liigse dramatismata, mida see teos endas ju niigi sisaldab. Sama sümpaatne oli dirigendi stiilne lähenemine Antonio Rosetti “Sinfoniales”, mis oli kontserdi huvitavaim leid. See värvika ja dramaatilise helikeelega Mozarti kaasaegne on pärit 18. sajandi Böömimaa põnevast kultuuriruumist, kuuldu põhjal on lausa kahju, et tema muusika meie kontserdisaalides nii harva kõlab. Tallinna Kammerorkestri esitusest jäi meelde väga hea koosmäng, täpsed aktsendid ning äärmiselt mitmekesine *piano*.

Noor taanlanna Janne Thomsen näitas kõrget klassi Vivaldi flöödikontsertides (nr 3 “Il Gardellino” ja

nr 2 “La Notta”), tavapärase vivaldiliku virtuosoitsemise ja kergete koloratuuride kõrval suutis ta veenvalt musitseerida ka pikka fraasi nõudvates aeglastes osades. Tema kujundlik mõtlemine ja detaile rõhutatav esitus leidis orkestri poolt mõistmist ja jälgendamist. Väga muljetavaldav oli “Il Gardellino” teine osa, mis kõlas nagu esimese armastaja kõige kaunim *bel canto* aaria.

Õhtu täht oli aga Natalja Gutman, kes esitas Haydni Tšellokontserdi C-duur peast, õieti südamest, ning kes oma kauni, ühtaegu sametise ja säriseva tooniga paelus ilmselt enamikku kuulajaid. Tema tšello laulis, kaebles, tormles, sosistas ning tegi veel palju muudki. Ja kui asusingi teost kuulama pikakese skeptitsismiga *à la* millist elamust võib pakkuda “palju kuulnud” Haydni “järjekordne” teos, siis kontserdi lõppedes oli isegi piinlik sellele tagasi mõelda.

Vaat see on tõeline “open” – avada uusi kihte ja tahke ka kümneid kordi kuulnud/mängitud teostes.

Sügavusjoon ja selle äratundmine

Festivali viimastel õhtutel astus publiku ette terve seltskond maailmakuulsaid vanamuusikuid, kellest peaaegu igaüks võiks olla mis tahes maineka festivali peaesineja. Andekuse, kuulsuse ja muusikalise aupaiste erakordne kontsentratsioon neil õhtuil põhjustas saalis tavatut eufooriat. Festivali kaks haripunkti olid Inglise ühe hinnatuima soprani Catherine Botti ning legendaarse vanamuusikaansambli Hespérion XXI kontserdid. Mõlemad kavad olid oma repertuaarilt väga põnevad ning siinsele kuulajale suhteliselt tundmatu muusikaga: Bott laulis keskaegsest Hispaaniast, Itaaliast ja Prantsusmaalt pärit laule armastusest, igatsusest ja leinast; Hespérioni kava koosnes peamiselt 16.–17. sajandi hispaania ja itaalia muusikast

Andekuse, kuulsuse ja muusikalise aupaiste erakordne kontsentratsioon neil õhtuil põhjustas saalis tavatut eufooriat.

(Ortiz, Durón, Marín, Hidalgo, Merula jt).

Mõlemad kontserdid olid sügavalt isikupärase ja erilise auraga. Ometi on muusika (üldse kunsti) vastuvõtmisel omad piirid, millest väljaspool/kõrgemal ei ole erisused enam tajutavad ning määravaks saab olemuslik ühtsus. Nii Bott kui Hespérion ületasid minu jaoks selle kõrgus- ja/või sügavusjoone, selline äratundmine ei võimalda neid enam detailselt kirjeldada.

Mõned märksõnad siiski. Catherine Botti ja Hespérioni sopranil Montserrat Figuerasel on mõlemal äärmiselt nüansirikas hää, mis varieerub deklamatsioonist ülima meloodilisuseni. Samuti on mõlemal väga eriskummaline alumine register: Botti sume ja paitav, Figuerasel metsolikult jõuline ja terasevarjundiga. Imelisest vokaaltehnikast ja tämbri ilust isegi rohkem paelus aga sopranite omalaadne, teksti esile toov ja n-õ ruumilise efektiga laulmisstiil, lauljannad haarasid oma sarmiga kogu lava.

Nende kaasmuusikuid ei saa kuidagi saateansambliks nimetada, ehkki oma funktsioonil olid nad ka seda. Botti partneriteks olid fiidlivirtuosid Pavlo Beznosiuk ja Mark Levy, kelle improvisatsioonid olid fantaasiarikkad ja värsketest ideedest pungil. Gambalegendi Jordi Savalli ansambel, kuhu kuulusid veel Arianna Savall Figueras harfil ja Pedro Estevan löökpillidel, võitis kuulaja südame vastupandamatu loomulikkusega. Publiku “üles kütmiseks” ei kasutatud kummalgi kontserdil mitte ühtki välist võtet.

Mõlema kava tipphetkedeks olid ulatuslikud ja arendatud leinalaulud, mis olid oma emotsioonide paljususes ja sügavuses kohati hirmuäratavad. Hispaania trubaduuri Martim Codaxi “Seitse laulu sõbrast” lõppes Botti tundlikus esituses valulise deklamatsiooniga (tsükli viimase laulu muusika on tänaseks kadunud). Hespérioni kontserti kroonis Tarquinio Merula müstiline “Canzonetta spirituale”, mis kujutab neitsi Maarjat Jeesuslapse hälli juures, nägemas ilmutust oma poja ristisurmast; nii on teos ühtaegu hällilaul ja *lamento*. Montserrat Figuerase sisendusjõuline hää ja Jordi Savalli maagiliselt korduv gambapartii tegid oma töö – saalitäis rahvast kuulas hing kinni...

Kolm ajastut ja neli stiili

SAARI TAMM

Eesti Rahvusmeeskoor Anatoli Grindenko juhatusel, koormeister Andrus Siimon.
Kavas vene vaimulik koorimuusika.

Rahvusmeeskoor on juba kolmel opeNBaroque'il tutvustanud vaimulikku muusikat meeshäältele. 2002. aastal esitati armeenia, 2003. aastal gruusia ja käesoleval aastal vene kirikumuusikat.

Kõigi kolme kultuuri vaimulik muusika lähtub samalt aluselt: Bütsantsi (Ida-Rooma) riigi varakristlikust muusika-traditsioonist, ühehäälselt saateta meeste-laulust.

Rahvusmeeskooi see huvisuund, "idakirikiku muusika", moodustab varasest meeshääle repertuaarist olulise, kuid Eestis vähe tuntud osa. Rahvusmeeskooi armeenia, gruusia ja vene kirikumuusika esitust täiendavad sarnasest valdkonnast veel esinemine õigensu muusika festivalil Hainowkas 2002. aastal ning Vladimir Martõnovi vene vaimuliku muusika mõjutustega teose "Apocalypse" ettekanded. Sellelt astmelt tekkis vajadus jätkata selle valdkonna spetsialisti – Anatoli Grindenko – suunamisel.

Idakirikiku muusikas püsib sajandeid *a cappella* nõue, paljastades halastamatult esitaja kõik vokaalsed oskused. Et selle muusika varasem osa kuulub vaid meeshäältele, on tegemist meeskooi jaoks vaieldamatult tugeva "harjutusega".

Viola da gamba mängija Anatoli Grindenko on viimased paarkümmend aastat pühendunud vanavene kirikulaulu uurimisele ja taaselustamisele, tema juhatavat Moskva Patriarhaadi Koor annab muusikalisi ja loengkontserte paralleelselt osalemisega iganädalastel jumalateenistustel.

Rahvusmeeskoor tutvustas Grindenko juhatusel vene kirikumuusika arengulugu lauluvalikuga viiest sajandist (XVI–XX). Sellesse ajajärku mahub kolm arenguperioodi ja neli stiili. Bütsantsi mõjudega esimese perioodi muusikast pakuti ühe- ja mitmehäälse

stiili näiteid. Teisest perioodist, Veneetsia koolkonna mõjul kujunenud vene barokist, kõlas vaid kolm, kuid väga ilmekat lugu: Bortnjanski ja Gontšarovi kõrval oli stiilinäide *partesnoje penije*'st (polüfooniline mitmehäälsus vene kirikumuusikas). Kolmanda perioodi muusikast, mis kujunes saksa protestantliku muusika mõjul, esitati Moskva koolkonna heliloojate töid (Tolstjakov, Rahmaninov, Gretšaninov, Tšesnokov).

Kontserdi üldmulje põhjal tundus koori ja dirigendi esimene koostöö hästi sobivat. Arvamus interpretatsiooni kohta jäägu vene muusika asjatundjaile. Siinkohal vaid muljeid kooritehnilisest küljest, kus oli tunda lisaimpulse häälestuses, tämbrites (häälevärvides), ansambelis, aga ka dünaamilises amplituudis.

Grindenko kui keelpillimängija töö koori häälestusega tuli kuuldavale just akordilise muusika erksamaks muutumises. Selle kõrval on põhjust

Viola da gamba mängijast dirigent Anatoli Grindenko tõi esile vanavene kirikulaulu kirkad värvid.

esile tuua mitmeid ilusaid tämbrileid – valitud tekstilõikude pehmust ja soojust. Nauditavaid hetki oli bassihääle värvilul eksponeerimises ja baritoni-tenori tasakaalustamises, kogu meeskooi kiiretes, samas ühtlastes *crescendo*'des ja *diminuendo*'des. Gontšarovi loos "Meie kummardame Sinu risti ette" ja Gretšaninovi teoses "Kiitke Issanda nime" kõlasid veenvalt dünaamilised kontrastid üleminekul ühelt osalt teisele. Bortnjanski laulus "Au olgu Jumalale kõrges" esines harvakuuldavalt ilusa värviga teise tenori rühm.

Suurima elamuse pakkus aga Rahmaninovi "Kes Sa palvetes uinumatu". Muusikaliselt sündmusrohke helitöö esitus kujunes väga nüansirikkaks. Rahvusmeeskooi ettekannet ise-loomustab sageli (koorikõlastki kostev) lauljapoolne emotsionaalne panus, selle kui märgi püsimine võiks koori eristada teistest (ja mitte ainult) Eesti kutselistest kollektiividest.

Mis praegu veel ei veena? Liturgiline muusika "ei liigu ise", vaid vajab edasikulgemiseks esitaja head kontsentratsiooni. Rahvusmeeskooi enamjaolt mitteusklikest koosnevale lauljaskonnale tundus kerget nõutust tekitavat nimelt vene kirikumuusika esimese perioodi muusika, vähese amplituudiga meloodiavormelid aeglase tempo pikas fraasis. Kohati tekkis siis tavapärasest tuimem hääletoon, luues mulje energia vähesusest või selle suunamise ebaselgusest. Vene barokk mõjus seal kõrval küllusliku, isegi romantilisena, kuna stiilimuutus võrreldes eelnevaga oli nii suur. Tihedam tekst ja muusikalise aja selge meetrika aitas lauljahääle energiat kergemini jaotada, edasikulgevana hoida.

Kahju, et Eesti Kontsert ei võimalda valida kontserdi toimumiskohta, isegi siis, kui on tegemist väliskülalise, spetsiifilise ala tipuga. Niguliste akustika "aitab" alati osal tööst kaotsi minna. Kuulaja pääseb väiksema kaotusega siis, kui istub võimalikult altari lähedal.

Eesti koorihelilooja Veljo Tormis peab "õigeks" koorimuusikaks nimelt saateta koorilaulu, sellele toetudes võib idakirikiku muusikat (kui Rahvusmeeskooi töösuunda) pidada üheks parimaks vahendiks meeshääle oskuste lihvimisel, kuna on mõeldud just sellele hääleliigile ja rangelt saateta – *a cappella* esitamiseks.

Eesti Muusikaakadeemia kontserdid märtsis 2004

7. märts kell 13.00
EMA orelisaal
orelitund – KRISTEL AER

7. märts kell 16.00
EMA kammersaal
dotsent Mare Teearu
VIIULIKLASS
klaveril Lille Randma

8. märts kell 18.00
EMA kammersaal
Imbi Tarumi
KLAVESSIINIKLASS

9. märts kell 18.00
EMA kammersaal
magistrikontsert
MARGUS RIIMAA (klaver)
kavas Bach, Chopin, Liszt, Skrjabin,
Prokofjev

15. märts kell 18.00
EMA kammersaal
NAILY SARIPOVA (klaver)
kavas Bach, Mozart, Chopin,
Schumann, Messiaen

16. märts kell 18.00
EMA kammersaal
Rein Roosi
LÖÖKPILLIKLASS
klaveril Lea Leiten

18. märts kell 18.00
EMA kammersaal
doktorikontsert
ANNE-LIIS POLL
(vokaal, improvisatsioon)
klaveril Anto Pett
kaastegevad:
Britt Timusk (vokaal, tants)
Priit Lehto (vokaal)
Anto Õnnis (löökpillid)

19. märts kell 18.00
EMA kammersaal
EMA SEGAKOOR
dirigent Robert Cowles

20. märts kell 16.00
EMA kammersaal
dotsent Urmas Vulbi
VIIULIKLASS
klaveril Lille Randma ja Thea Nestor

21. märts kell 13.00
Tallinna toomkirik
orelitund – ENE SALUMÄE

23. märts kell 18.00
EMA kammersaal
magistrikontsert
MAILA PLOOMAN (metsosopran)
klaveril Siim Selis
kavas Mozart, Donizetti, Rossini,
Massenet, Saar

25. märts kell 18.00
EMA kammersaal
Heiki Mätliku
KITARRIKLASS

26. märts kell 16.00
EMA kammersaal
magistrikontsert
TAAVI TAMPUU (bariton)
klaveril Piia Paemurru
kavas Bach, Mozart, Schubert,
Bellini, Massenet, Rahmaninov

26. märts kell 18.00
EMA orelisaal
magistrikontsert
RIINA ERIN (tšello)
klaveril Lea Leiten
kaastegev Juhan Peipman (viola)
kavas Beethoven, Brahms, Milhaud

27. märts kell 16.00
EMA kammersaal
STEN LASSMANN (klaver)
AARNE OTS (trompet)
kavas Jolivet, Françaix

28. märts kell 16.00
EMA kammersaal
professor Lilian Semperi
KLAVERIKLASS

29. märts kell 18.00
EMA kammersaal
professor Mari Tampere-Bezrodny
VIIULIKLASS
klaveril Elena Fomina

30. märts kell 18.00
EMA kammersaal
EMA XV trompetipäevade
AVAKONTSERT

Väärtusi hinnates

Eesti Kultuurkapital ja helikunsti sihtkapital tunnustas 2003. aasta säravamaid muusikategelasi traditsiooniliste aasta-preemiatega, mis anti Vene Draamateatris pidulikult üle juba 16. jaanuaril. Preemia ning sellega kaasneva au väärilisi laureaate leiti nii muusika loojate, uurijate kui ka esitajate seast.

Lilian Semper – preemia mitmekülgse muusikalise tegevuse eest.

"Inimomaduste kohta ütleksin nii, et minu ideaal on objektiivsus, et asjadest räägitaks nii nagu nad on. Iseloomumomadustest on minu meelest tähtis tarkus, headus ja töökus. Ja lõpuks – ma lävin mõnuga inimestega, kelles on optimismi.

Õpetamine... See muutub pidevalt su endaga ja läheb vanas eas paremaks. Kogemus aitab igal juhul ning selge seegi, et pead ise mänginud olema. Kui on väga andekas õpilane, siis võid lasta tal mängida teistmoodi, kui ise teeksid. On kasulik teistsugust mõtlemist jälgida."

Lilian Semper (Teater.Muusika.Kino 2002, nr 6)

Tiia-Ester Loitme – preemia eesti koorimuusika rahvusvahelise tutvustamise eest.

"Kui me laulsime hõimupäevadel Rahvusraamatukogus viieteistkümmes soome-ugri keeles kõigile neile seal nende vanad rahvaviisid ette, nii nagu Tormis need oma geniaalsuses seadnud on – no teate, soomlased nutsid ja mordvalased tulid meid kallistama ja... Kohutavalt tähtis on tunnetada oma juuri."

Tiia-Ester Loitme (Õpetajate Leht 20. 12. 1996)

Toivo Tulev – preemia 2003. aasta heliloomingu eest.

"Tulevi kui looja kujundimaailm ei ole päris kindlasti siin, vaid mujal – eikusil ja kõikjal. Tema muusika on üks refleksioonide lainetus, see on enesepeegelduse riik."

Evi Arujärv (Sirp 3. 05. 2002)

Toomas Siitan – preemia doktoriväitekirja ja raamatu "Die Choralreform in den Ostseeprovinzen in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts: ein Beitrag zur Geschichte des

protestantischen Kirchengesangs in Estland und Livland" eest.

"Selles töös on üks konkreetne muusikaelus aset leidnud protsess – koraalireform – seatud üldisemale kultuuritaustale ning tõlgendatud seda nii muusikaestetiilisest kui ka kultuuriajaloolisest aspektist. [...] Eesti muusikaloos on kirikumuusika seniajani etendanud "võõra" rolli – meie "oma" identiteeti on üles ehitatud vastandumises saksa kirikulaulule. Toomas Siitani novaatorlikkus ilmneb tema vaatevälja avaruses. Eesti elu ei isoleerita muu maailma vaimuelust."

Toomas Paul, "Monograafia muusika- ja mentaliteediajaloo" (Akadeemia 2004, nr 1)

Valeri Petrov – preemia rahvusvahelise õigeusu vaimuliku muusika festivali "Credo" ja ansambli Orthodox Singers tegevuse eest.

"Kirikulaul ja pühapilt on iidsetest aegadest omavahel sügavalt ja elavalt seotud. Pühapilt on kaemuslik vaimulik laul, mille heli on ilmunud värvide, joonte ja kujude nähtavas vormis. Vaimulik laul on helidest ikoon."

Valeri Petrov (Muusika 2003, nr 11)

Erkki-Sven Tüür – heliplaadi "Exodus" ja 2003. aasta loominguga eest.

"CD "Exodus" on täiesti uus kvaliteet helilooja arengus ning süvendab veelgi Tüüri senist n-õ kaubamärki, milleks on väga erinevate muusikaliste ideede ja struktuuride kõrnutamine ja vastandamine."

Duane Harper Grant (online-muusikaajakiri Sequenza 21, 2003, nr 11)

Paul Hillier – preemia eesti heliloojate loominguga esituste eest välismaal.

"Minu huvi eesti muusika vastu sai alguse enam kui kahekümne aasta eest, kui ma esmakordselt puutusin kokku Veljo Tormise ja Arvo Pärdi teostega. Sellest ajast peale, kui asusin Eesti Filharmoonia Kammerkoori kunstilise juhi kohale, on mul olnud rõõm saada tuttavaks ka mitmete teiste eesti heliloojate loominguga ja tunda üha enam hämmastust, kuidas nii väike maa nagu Eesti suudab produtseerida nii palju väljapaistvaid muusikaloojaid. See ei saa olla juhus!"

Paul Hillier avalikus pöördumises 16. 01. 2004

Anu Tali – preemia Eesti-Soome Sümfooniaorkestri heliplaadi "Luigelend" ja kontserttegevuse eest.

"Selline Debussy orkestriteose "La

mer" paindlik, elav, läbipaistev ja siin-seal dramaatiliselt teravdatud esitus on dirigendile ja tema orkestrile parim visiitkaart ja veenvaim eneseesitus."

Thomas Schulz (online-muusikaajakiri Rondo, 2. 05. 2002)

Rein Rannap – aktiivse kontserttegevuse eest.

"Rannap on Eesti ainus suure kalübriga instrumentalist-showman, talle tulevad ideed pähe, ta proovib üht, proovib teist. Realiseerib. Ei hooli tabudest. Ja – kes vaatab tema ettevõtmisi huviga, kes mõistmatusega."

Ia Rimmel (Sirp 14. 03. 2003)

Anne Erm – tunnustuspreemia džässielu edendamise eest.

"Kui tuleksid jazziriigi presidendivalimised, annaksime oma hääle ilmselt Anne Ermile."

Riho Baumann (Maaleht 3. 05. 2001)

Johannes Jürisson – preemia muusikavalgustusliku tegevuse eest.

"Muusikavalgustaja või vahendaja on see, kes oskab rahvaga rääkida, rahvale keerulise probleemi ära seletada. [...] Las see tark teadus olla. Aga rahvalik vahendaja peab ka olema. Selline, kes oskab keerulisest asjast lihtsalt rääkida. Nii nagu Hans Kapp, kes Suure-Jaanis tõi ühe loenguga kaks noorukit muusika juurde."

Johannes Jürisson (Teater.Muusika.Kino 1997, nr 6)

Muusikategelasi tunnustati ka 19. veebruaril välja kuulutatud riigi kultuuripreemiatega

Olari Elts – kontserttegevuse eest.

"Keerulisemad struktuurid hoiavad vormis ja innustavad."

Olari Elts (Postimees 27. 05. 2000)

Viljandi pärimusmuusika festivali toimikond – Ando Kiviberg, Piret Aus, Liina Härm, Ülle Jantson, Ants Johanson, Pille Kirsimäe, Krista Sildoja ja Tarmo Tähepõld.

"Pärimusmuusika festivali eesmärk on pärimusmuusika propageerimine ja õpetamine. Miks on vaja õpetada? Sellepärast, et ühiskond oma tohtutus moderniseerumises ei toeta seniste väärtuste edasikandmist loomulikult teel, nagu ta seni oli – suust suhu, põlvest põlve."

Ando Kiviberg (Eesti Ekspress 24. 07. 2003)

Tohisoo mõisa muusika

Eestimaal võib poolkinnikasvanud teede lõppedes leida end kaunite väljasurnud mõisate eest. Kohila külje all asuv Tohisoo mõis on aga elus – siin asub Kohila Koolituskeskus ning taaselustub üsna sageli mõisate eluajal nii moes olnud klaveriansambli mäng.

Klaveriõpetajal kaob õpetades tasapisi aeg ja jaks ise esineda. Aga vajadus õpitud mänguuskusi rakendada püsib. Kui jõukohane pole ka see “kõige suurem ja ilusam muusika”, mida laval esitatakse, leidub ometi hulgaliselt nakatavat ansamblimuusikat.

Klaveriõpetajate ansamblimuusikaharrastus sai alguse Tallinna Georg Otsa nimelise muusikakooli õpetajate Maie Kolditsi ja Malle Velmeti duomängust. Harrastajaid liitus teisigi, lumepallina veerema läinud liikumine viis festivalideni, lõpuks 2002. aastal klaveriansambli seltsini “Allegro”. Nüüdseks on seltsil 23 aktiivset liiget, liikmete arv kasvab aasta-aastalt.

Elavat ansamblimuusikat on viidud juba paljudesse kohtadesse – Tallinna kõrval Arukülasse, Maardusse, Kostiverre, Käinasse, Käsmu.

Seltsi iga-aastane kõige pidulikum sündmus on klaveriansamblite festival Tohisoo mõisas. Tänavune, 31. jaanuarist 1. veebruarini toimunud üritus oli järjekorras juba kuues. Festivali esimesel päeval mängisid õpetajad Saku, Lasnamäe, Käina, Tallinna Georg Otsa nimelisest muusikakoolist, Muusikakeskkoolist ja Kohila Koolituskeskusest. Öhtu *special guest star*’iks oli aga tuntud duo Nata-Ly Sakkos—Toivo Peäske.

Festivali teisel päeval, 1. veebruaril esinesid õpilased – võõrustajate kõrval Käinast, Raplast, Tallinna Lasnamäe muusikakoolist, Kostiverest, Paldiskist, Sakust, Loolt, Arukülalt, Kuusalust, Rae muusikakoolist ja Märjamaalt. Ia Rimmel

Triin Koch on aasta noor dirigent

Eelmise aasta naiskooride laulupäeval Haapsalus seisis ühendkooride ees noor dirigent, kelle juhata tud lugu ainsana uuesti korra ti. Laul oli Valkoneni “Las jääda ükski mets”, juhata s Triin Koch. Äsja valis Eesti Kooriühingu muusikatoimkond ta aasta nooreks dirigendiks. Miks?

2001. aastal Muusikaakadeemia lõpetanud ning praegu magistrantuuris õppiv Triin sellele küsimusele vastata ei oska: “Loodan, et põhjuseks pole ainult üks edukas konkurss. Õigupoolest ei tee ma ju midagi erilist, lihtsalt juhatan koori.”

Tegelikult juhatab Triin isegi kahte koori: Tartu Ülikooli Naiskoori Tallinna Vilistlaskoori ning Tartu Ülikooli Kammerkoori (TÜKK). Rahvusvahelisel koorifestivalil “Tallinn 2003” sai TÜKK

Tohisoo mõis.
FOTO REIN EINASTO

segakooride kategoorias kolmanda koha, olles seega edukaim Eesti segakoor, teised jäid neljast riigist tulnud üheteistkümne koori pingereas tunduvalt tahapoole. Augustis osales TÜKK Itaalias Arezzos rahvusvahelisel festivalil, detsembris aga Bachi Jõuluoortooriumi ettekannetes Tartus ja Pärnus. Lisaks sellele veel hulk kontserte Tallinnas, Tartus, Viljandis, Põltsamaal, Võrus ja Râpinas. Ühe aasta kohta hea ports tööd. Koorimuusika tundjatele on teada, et Arezzosse festivalile pääseda pole sugugi kerge.

“Et Triin meie ette sattus, oli koori jaoks suur õnn,” arwab TÜKK koorivanem Indrek Mustimets. “Ja tema tiitel tähendab ka meile palju.”

Koorimuusikale ei tähenda palju mitte tiitel, vaid tiitlikandja. Ja tema olemasolu. Kaie Tanner

Bruno Lukk ja Erna Saar.
FOTO GUNNAR LOSS

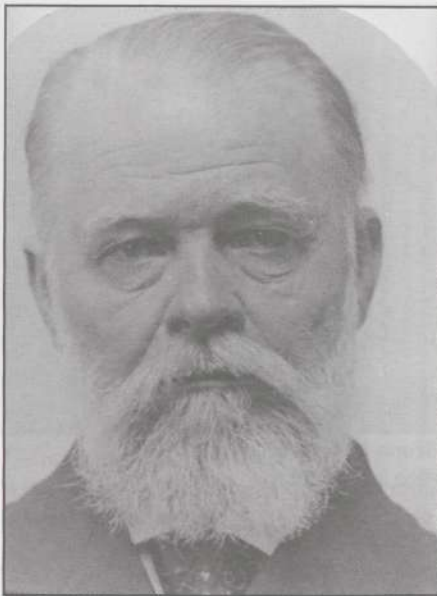
Erna Saar 80

3. jaanuaril tähistas oma 80. aasta juubelit lugupeetud pianist ja pedagoog Erna Saar.

Erna Saare esimeseks suunajaks muusika juurde oli tema ema, kelle südamesooviks oli anda lastele seda, millest ise pidi olude sunnil loobuma. Õppeaeg Tartus viis Erna Saare kokku Aleksandra Semm-Sarve, Adele Brosse, Heino Elleri, Eduard Oja ja Bruno Lukiga, kelle lähedane sõber ja assistent Erna Saar pikki aastaid oli.

Ka abikaasa, maalikunstnik Johannes Võerahansuga oli üks suuri ühiseid huvialasid muusika.

Klaverita ei kujutaks ma oma elu ettegi, on Erna Saar öelnud. Juubilari kodus taaselustub sageli kaunis komme – musitseerimine sõprade-mõistjate ringis.

Peeter Jürgensoni muusikakirjastus oli omal ajal "number üks" Venemaal.

FOTO TIMMI ARHIIVIST

Peeter Jürgenson ja Eesti noodikirjastuste hetkeseis

27. jaanuaril tähistati Teatri- ja Muusikamuuseumis kirjastaja Peeter Jürgensoni sajandat surma-aastapäeva. Ürituse raames anti ülevaade eesti heliloojate nooditrükiste seisust ja olemasolust Eesti juhtivates muusikakogudes. Esimeses pooles kõneles Valve Jürisson teemal "Eesti nootide trükitud koondkataloog aastani 1944" ning Alo Põldmäe andis ülevaate Peeter Jürgensoni tegevusest. Teises pooles olid vastamisi kolm muusikakirjastajat: Andres Uiho (Eres Estonia esindajana), Valdo Preema (Edition 49) ja Sven Peterson (SP/Muusikaprojekt). Diskussiooni käigus rõdeti, et peaks tegema rohkem koostööd nagu välisriikides, kus rakendatakse praktikat, et noot ilmub koos plaadiga; ning et plaadifirmad ei peaks pelgama kaasata ka noodikirjastajaid. Nenditi, et ega ilma plaadita noot naljalt levi, kuna muusikat on küllalt ning avasüli eestlasi just keegi kusagil ei oota. Andres Uiho sõnul on plaat võib-olla isegi vajalikum, mõnikord eelneb n-ö trükikunstile. Positiivse näitena võib siin tuua Artur Kapi sümfoonilise muusikaga plaadi, mis salvestati Eesti Raadios ning saadeti mitmele Euroopa ringhäälingule. Pärast seda vallandus otsekohe huvi, telliti noote jne.

Sven Peterson: "SP/Muusikaprojekt tegeleb ka vahendusega, aitab noote Eestisse tuua, siin müüa. Probleem seisneb selles, et puudub ühtne andmebaas, kust huvilised saaksid täiendavat informatsiooni: kus konkreetne heliteos on ilmunud, kuidas seda hankida jms. Sellist infot me praegu koondamegi."

Mirjam Tally

Andekad lauljad kohtusid Kuressaares

Jaanuari kahel viimasel päeval toimus Kuressaares, Saaremaa Ühisgümnaasiumis (SÜG), kaheksandat korda üleriigiline noorte solistide konkurs, mis on tuntud oma hea maine ja kõrge taseme poolest. Võisteldi kolmes vanusegrupis: 5.–6. klass, 7.–9. klass ning 10.–12. klass, eraldi võistlesid duetid. Kokku esitati kuuskümmend kolm soololaulu ja kolmteist duetti.

Reedeõhtuse kontserdi juhatasid sisse SÜGi õpilased Silver ja Priit, kes 5.–9. klasside noorte solistide esinemiste vahel lõbustasid publikut lustakate naljadega. Rõkkavat naeru ja säravaid viise jagus. Osalejatele oli loodud uudne *Green Room*, kuhu publik sai tehnika kaasabil pilku heita ja lavale tulevaid esinejaid näha.

Samal õhtul toimus kooli 11. klasside juba traditsiooniks saanud kabaree-šou, kus sai nautida etteasteid alates tavapärasemast laulust-tantsust kuni väga

Peaauhinna võitnud Saaremaa poiss Karl-Jörgen Viskus tegi oma esinemisega paljudel südame härdaks.

FOTO ERAKOGU

hämmastavate eksperimentideni. Teisel võistluspäeval ootasid kõik lauljatar Maikeni meistrkursust. Huvilised said sealt mitmeid ideid ja mõtteid, rahuolu oli maksimaalne.

Kontserdil astusid üles vanemad

õpilased, lauldi duette. Veel mõned hetked ärevust, ja lavale tuli žürii, kes teatas, et erinevalt eelmistest aastatest oli seekord otsust väga lihtne teha, sest "see lihtsalt oli nii raske". Puhkes üleüldine naer ja jagati eripreemiaid: küll kõige teatraalsemale, küll kõige mehelikumale; erinevad huviringid valisid oma lemmikuid jne. Peaauhinna võitis Saaremaa poiss Karl-Jörgen Viskus, kes oma lauluga "Can't take my eyes off you" vähemalt kõigil saalis viibivatel naissoo esindajatel südame härdaks tegi või pisara silma töö.

Noorte solistide konkurs on tasemel ja oodatud kultuurisündmus, mille "liigse" rohkusega Saaremaa kultuurielu väga hoobelda ei saa, eriti just talveperioodil.

Tulemused:

Võitjad:

5.–6. klass: Jaanika Kilgi, Rapla laulustuudio
7.–9. klass: Eliisa Kõiv, Ülenurme MK Laulustuudio
10.–12. klass: Hannaliisa Uusma, Ülenurme MK Laulustuudio.
Duettidest võitis Laura Põldvere–Hannaliisa Uusma, Ülenurme Laulustuudio.
Parim juhendaja: Ursel Oja
Ethel Ader

Uus muusika- teaduslik traditsioon

6. veebruaril toimus Tallinna Muusikakeskkoolis esimene noorte muusikateadlaste konverents, mille idee algataja ja peakorraldaja oli kooli vilistlane ja muusikaajaloo õpetaja, hiljuti Eesti Muusikaakadeemias doktoriväitekirja kaitsnud muusikateadlane Kristel Pappel. Konverentsil osalesid kõigi kolme keskastme muusikakooli muusikateooria õpilased ja nende õpetajad. Ettekannetega esinesid Triin Tuulik (juhendaja Raili Sule), Sergei Ivanov ja Marianne Jõgi (juhendaja Maia Lilje) Georg Otsa nim Tallinna Muusikakoolist ning Aleksandra Dolgoplova, Silver Kivi, Kaidor Kaasik ja Mihkel Jürgens (juhendaja Kristel Pappel) Tallinna Muusikakeskkoolist.

Päeva lõpul toimus ka kolme kooli muusikaajaloo ja -teooria õpetajate metoodiline nõupidamine, kus arutati õppekavade võimalikku ühtlustamist ning aine õpetamisega seonduvaid probleeme, mis valitsuse kavandatavate haridusreformide tõttu on jätkuvalt tulipunktis.

Et esimene konverents kulges edukalt ning leidis nii hakkajaid noorteadlasi kui ka huvitatud kuulajaid, on plaanis üritus traditsiooniliseks muuta – järgmise aasta veebruaris tehakse teadust Otsa koolis.

LACRIMOSA

Villu Musting

(27. 04. 1935 – 15. 01. 2004)

15. jaanuaril lahkus meie hulgast tunnustatud klarnetipädagoog, omaaegne Nõmme Muusikakooli direktor ja Estonia teatri klarnetirühma kontsertmeister Villu Musting.

Viljaka ja hinnatud õpetajana rikastas ta Eesti muusikaelu paljude säravate muusikutega.

Töötades Nõmme Muusikakoolis juba alates 1956. aastast, on ta olnud silmapaistvate tulemustega erialaõpetaja ning pälvinud kolleegide hulgas austuse ja lugupidamise äärmiselt kõrgete inimlike omadustega.

Jääme suurt puudust tundma tema muhedast huumorist ja soojast käepigistusest.

Nõmme Muusikakool

E·R·S·O
ESTI RAHVUSKOORIKESKUS

Neljapäeval, 4. märtsil kell 19 Pärnu kontserdimajas

Reedel, 5. märtsil kell 19 Estonia kontserdisaalis

Solist: **RALF GOTHÖNI** (klaver, Soome)

Dirigent: **OLARI ELTS**

Kavas:

Beethoven - Avamäng ooperile "Fidelio"

Beethoven - Klaverikontsert nr. 3 c-moll

Sibellus - Sümfonia nr. 2 D-duur

Sibellus - "Lemminkäinen tagasitulek"

Neljapäeval, 11. märtsil kell 19 Tartu Liikooli aulas

Reedel, 12. märtsil kell 19 Estonia kontserdisaalis

Dirigent ja solist: **DANIEL RAISKIN** (Holland)

Kavas:

Haydn - Sümfonia nr. 31 D-duur ("Metsasurve signaaliga")

Schnittke - "Monoloog" vioolale ja kammerorkestrile

Dvořák - Sümfonia nr. 7 d-moll

Reedel, 26. märtsil kell 19 Estonia kontserdisaalis

Esineb **HELSINGI LINNAORKESTER** (Soome)

Kavas:

Segerstam - Three confetti from "After eighty"

Ravel - Avamäng "Sheherazade"

Sibellus - Sümfonia nr. 5 Es-duur

Solist: **MONICA GROOP** (meesosopran, Soome)

Dirigent: **LEIF SEGERSTAM** (Soome)

MÄRTSIKU KAVA 2004

Täpsem info tel. 6 147 787 www.erso.ee

XV RAHVUSVAHELISED TROMPETIPÄEVAD

30. MÄRTS - 4. APRILL

KUNSTILINE JUHT AAVO OTS

Külaliselektor **PATRICK LEHMANN** (Šveits)

30. märts kell 18. 00 EMA Kammersaal

Tallinna Noorte Big-bänd

Vaskpilliansambel "Brass Academy"

TMKK Puhkpillisümfooniad

31. märts kell 19. 00 Estonia Talveaed

Trompetimuusika tähtseid

Rahvusvahelise konkursi laureaat Ivar Tillemann

Avao Otsa trompetiklass

1. aprill kell 18. 00 Nõmme Muusikakool

Noored trompetisolistid ja vaskpilliansambel

3. aprill

Rahvusvaheline trompetisolistide konkurs "Trompetitalendid 2004"

4. aprill

XV Trompetipäevade lõppkontsert

Rahvusvaheline festival

IV KLAVESSIINIPÄEVAD

1.–6. aprill 2004

MTÜ Eesti Muusikafestivalid liige

Festivali patroon: Mari-Ann Kelam

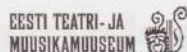
Külalisesinejad: Wolfgang Brunner (Austria), Jordi Reguant ja Marju Vatsel (Hispaania), Anssi Mattila (Soome)

Imbi Tarum, Marju Riisikamp, Ene Nael, Lembit Orgse, Ene Salumäe, Kristiina Are, Iren Lill, Eesti Muusikaakadeemia, Tartu Ülikooli ja Sibelius Akadeemia üliõpilased, Georg Otsa nim Muusikakooli, Vanalinna Muusikakooli ja Heino Elleri nim Tartu Muusikakooli õpilased
Kaastegevad: Darius Stabinskas (Leedu, *viola da gamba*), Lasma Meldere ja Raimonds Melderis (Läti, viiul), Monika Mattiesen (flööti), Aare Tammesalu (tšello), Kristi Mühling (kannel), Eve Neumann (saksofon), Eha Sõelsepp (saksofon), Rain Vilu (alt), Tõnu Jõesaar (tšello), Imre Eenma (kontrabass)
Kontserdipaigad: Tallinna Rüütelkonna hoone, Vanalinna Muusikamaja, Kanuti Gildi saal, Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum, Tartu Linnamuuseum, Viinistu kunstimuuseum, Pärnu Ammende villa, Viljandi Kultuuriakadeemia
Lisaks meistriklassid, ettekanded ja Peeter Talve pillide näitus.

Festivali kontsertidel kõlab soolo- ja kammermuusika varabarokist tänapäeva eesti heliloojate esmaettekanneteni

EESTI
MUUSIKA-AKADEEMIA

EESTI KUNSTIMUUSEUM

Tule kuulama ja nautima!

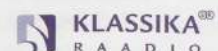
Täpsem info: www.klavessiin.kul.ee

Festivali korraldaja: MTÜ Eesti Klavessiinisõprade Tsunft (EKST)

Kunstiline juht: Imbi Tarum

Festivali peatoetajad:

Eesti Kultuurkapital, Eesti Kultuuriministerium, Tallinna Kultuuriväärtuste Amet

IV VABARIIKLIK NOORTE KOORIJUHTIDE KONKURSS 2004

Kolmapäev, 3. märts

12.00 KONKURSI AVAMINE JA LOOSIMINE

13.00 - 17.45 I VOOR EESTI MUUSIKA-AKADEEMIA KAMMERSAALIS

Neljapäev, 4. märts

9.50 - 13.15 II VOOR RAMI HARJUTUSSAALIS (EESTI KONTSERT)

Laupäev, 6. märts

15.00 FINAALKONTSERT ESTONIA KONTSERDISAALIS

ESINEB EESTI RAHVUSMEESKOOR, JUHATAVAD FINALISTID.

Muusika ja matemaatika

Ülevaade Itaalias toimunud konverentsist

“Muusika mõistmine ja looming”

HANS-GUNTER LOCK
MARIS VALK-FALK

Möödunud aasta 11.–15. detsembrini toimus Casertas Napoli ülikooli Seconda Università degli Studi di Napoli (SUN) matemaatikakateedri korraldusel kolmandat aastat järjest valdkondadevaheline konverents nimega “Muusika mõistmine ja looming” (“Capire e creare la musica”). Konverentsi töökeel oli inglise keel, milles juba konverentsi alguseks oli ilmunud CD-ROM kõigi osavõtjate ettekannetega. Ürituse korraldamises osales ka Firenzes asuv Itaalia filosoofiauringute instituut ja seda toetasid veel Rahvuslik uurimisrühm algebralise geomeetria struktuuride ja nende rakenduse alal ning Nicola Ugo fond.

Nagu rääkis konverentsi üks algatajaid Pietro Di Lorenzo, on Itaalia ülikoolide eesmärgiks arendada kognitiivset muusikateadust ja äratada üliõpilaste huvi selles valdkonnas matemaatiliste meetodite kasutamise vastu. Viimased on omandamas järjest suuremat tähtsust muusikapsühholoogia vaatenurgast, et aidata üle seisakust eksperimentaalpsühholoogia meetodite tõlgendamises; seda on väga järjekindlalt viimasel kümnendil rakendanud inglise psühholoogiateadlased eesotsas Keele'i ülikooli juhtiva muusikapsühholoogi John Slobodaga. Itaalia ülikoolidest olid kahe Napoli ülikooli (Federico II ja SUN) kõrval esindatud Rooma (La Sapienza, Tor Vergata), Bologna, Bari, Salerno, Pisa ja Calabria ülikoolid ja uurimiskeskused. Osavõtjate hulgas oli veel Hispaania, Hollandi, Prantsusmaa, Saksamaa, Slovakkia ja Soome teadlasi. Eksootilisematest paikadest saabunud uurijad, etnomusikoloog Selina Thielemann India Vraja kunsti ja kultuuri instituudist ning Olga Bazanova Novosibirski konservatooriumist, esindasid konverentsil marginaalsemaid valdkondi.

Interdistsiplinaarne konverents pakkus huvi eri valdkondade erinevate vaatenurkade poolest, mida teatud määral ühendas muusikataju ja -tunnetuse probleem. Arvutipõhises komponeerimises kasutatakse erinevaid protsesse: stohhastilisi, kaootilisi, reeglipõhiseid ja keerulisemaid grammatikaid või koguni tehisintellektil põhinevaid. Viimastel aastakümnetel on nende käigus simuleeritud erisuguseid teaduslikke nähtusi, mida nimetatakse kaoseks, fraktalhelideks jne. Muusikaheli analüüsi ja sünteesi kasutaja on sageli loovisik, kes pole valmis ise looma arvutiprogramme, mis põhineksid keerulistel teooriatel. Et genereerida arvukaid sekventse ja neid kodifitseerida muusikasse, on vaja algoritme kasutada automaatselt. Nii oligi konverentsi üheks eesmärgiks tarkvara suhteliselt lihtsa käsitsemise probleem. Calabria ülikooli teaduskondadevahelise kommunikatsiooni keskuses helisünteesiks ja tooni analüüsiks tehtud visuaalse programmeerimiskeele WFSound keskkond (Eleonora Bilotta ettekanne “A visual programming language for sound synthesis and analysis”) viitas ühele sellisele võimalusele.

Mitme töö teemaks oli arvutimuusika

Lapsed kontinuaatorit kuulamas.

loomine logistilise kirjelduse abil. Stefano Busiello (Napoli) ehitas kaootilist süsteemi genereeriva, üksnes üheparameetrilise võrrandi eeskujul üles lihtsa algoritmi, mille abil saab muusikat varieerida (“Teema variatsioonidega kaootilise süsteemi valguses” – “Variations on a theme through a chaotic system”).

Segmenteerimisele pühendatud ettekanded näitasid muusikat kui spetsiifilise tähendusega keelt, millele ei rakendu näiteks verbaalse keele semantiline liigendusprintsip. Rens Bod (Amsterdam) rääkis muusika stohhastilise segmenteerimise kasulikkusest struktuuride tõenäosuse ennustamisel. Bod püüab lahendada muusika mitmetähenduslikkuse probleemi tõenäosust ennustavate genereerimistehnikate abil, nagu nn parsing. Esseni rahvalaulukollektsiooni analüüs andis tõenäoliste ja reeglipäraste rühmitamismudelite sügavuti mineva võrdluse. “Tuleb ilmsiks, et eksisteerib rühmitamisfenomen [---], mis kutsub esile tuntud geštaltprintsipi ligiläheduse ja sarnasuse alusel, kuid ei ole seletatav teiste muusikaliste parameetritega, nagu meetrum ja harmoonia. Oletan, et mingi sündmuse võimalikkust iseloomustav määlul põhinev käsitlus on rühmitamisstruktuuri modelleerimiseks kohasem, kuna see matkib mingist kultuurist pärit kuulaja kogemust” (CD-ROM, 5. pdf: 1).

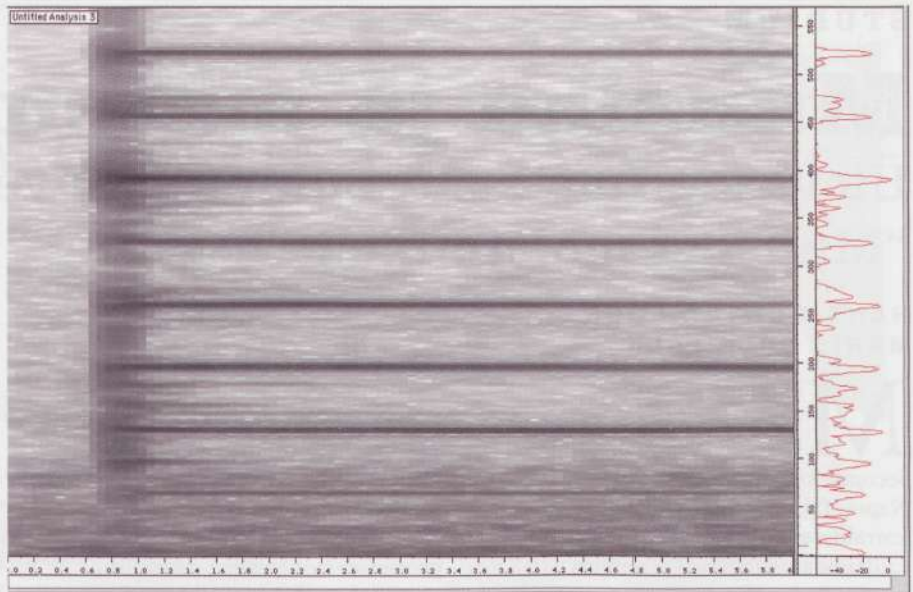
Eksperimentaalpsühholoogia-alastest töödest tõusis esile François Pachet’ (Pariis) ja Anna Rita Addressi (Bologna) omanäoline uurimus algoritmide alusel konstrueeritud muusikamasina, kontinuaatori, ja laste vahelise interaktsioonist (“Children’s style interaction with musical machine”) (vt lk 23). Näidete varal selgus, kuidas arvuti analüüsis sekventsi, mida laps mängis, arvutades selle põhjal välja

vastuse, mis erines sellest, mida laps ise oli mänginud. Vastusekventsides variatiivsus võis algoritmist olenevalt olla mingil määral erinev, vastavalt kontinuaatori mänguviisi piirangutele. Need olid, esiteks, fraasilõppude automaatne peatamine määratud ajakünnisel (u 400 ms), mille järel masin alustab vastuse genereerimist. Teiseks, ehkki kontinuaatori loodud fraasi kestus on määratud kindlaks parameetritega, on see enamikul juhtudest sama, mis *input*-fraasil. Kolmandaks, kasutajale on antud eelistus: kui mängija otsustab alustada uut fraasi, siis kontinuaatori süsteem katkestab ennast ja pöördub tagasi kuulamisrežiimile, rakendades uuesti esimest põhimõtet. Videosalvestused kinnitavad laste ja kontinuaatori vahelist interaktiivsust.

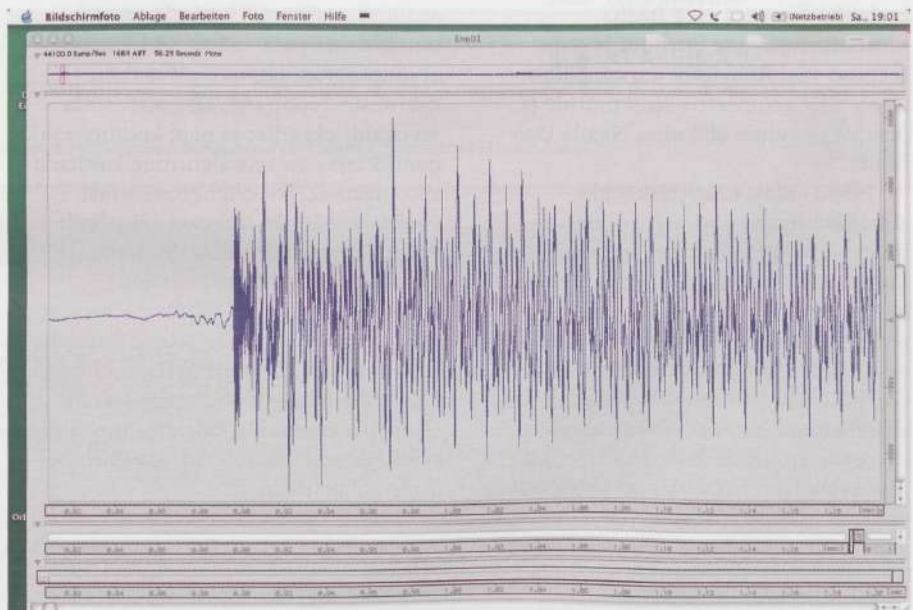
Kolme ettekandega (üks neist programmväline demonstratsioon) esinenud Olga Bazanova (Novosibirsk) uuris koostöös meedikutega EEG- lainete seost muusikalise tegevusega ja rakendas seda praktilises teraapias. Keskendumisvõime loodetak saavutamine toimub nn bioloogilise tagasiside kaudu, st katseisikule pakutakse graafiliselt näha tema enda ajulainete parameetreid, nagu alfalaine tugevusjoon. Praktiliseks teraapiaks on välja töötatud spetsiaalsed arvutiprogrammid lastele, kus piisava tugevusega alfalaine puhul hakkavad ekraanipildil kasvama lilled. Bazanova jt autorite järgi alfalaine tugevus signaliseerib keskendumisvõimest antud hetkel.

Konverentsi teemaga – muusika mõistmine ja loomine – seostusid suurepäraselt itaalia elektronmuusika kontsert “Heliteadus” (“Science of Sounds”) Casertas ja saksa pianisti Florian Hoelscheri kontsert Marco Stroppa (Stuttgart) klaverimuusikast Capua Fazio palees. Stroppa (1959) klaverilooming on huvitav kompositsioonitehnilisest küljest: keskmise pedaali kinnikiilumise abil jätab summuti teatud helide puhul keeled katmata. Ühe loo jaoks oli neid liigagi palju, nii et kaks inimest pidid enne selle algust klahvid tummalt alla vajutama, et helid mängu ajal resoneeriksid. Selliselt tekkinud kõlavärvid jätsid ilukõlalise ja isegi natuke impressionistliku mulje. Stroppa klaverikäsitlus on ülimalt virtuooslik ja mitmekülgne, millega pianist suurepäraselt toime tuli, näidates ühtaegu nauditavat uue muusika interpretatsiooni.

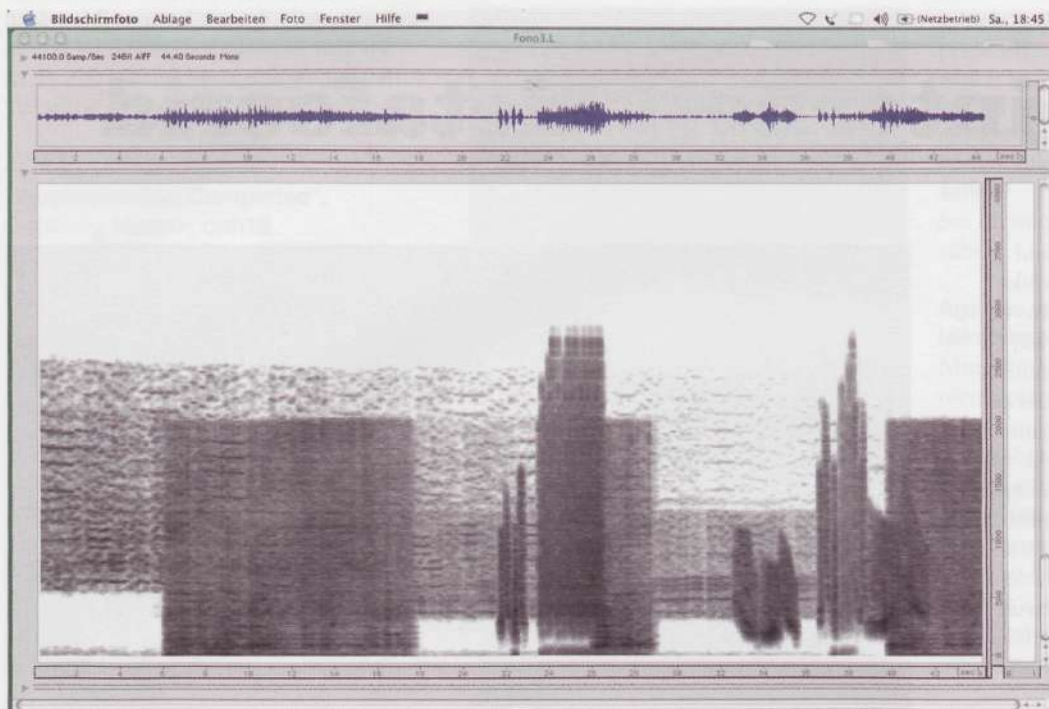
Elektronmuusika kontsert kujutas

Näide 1. Sonogramm klavessiinitoonist (põhisagedus 65,9 Hz, suure oktaavi C). Nähtaval on 8 esimest osatoonit: klavessiinitooni algfaasis (atakk) näeme vertikaalriba (mürakomponenti), millel põhitoon ehk 1. osatoon puhkeb teiste osatoonidega võrreldes hilinemisega. Horisontaalteilg kujutab tooni kestust (sek) ja vertikaalteilg sagedust (Hz).

Näide 2. Klavessiinitooni lainekuju, kus horisontaalteilg kujutab tooni kestust sekundites ja vertikaalteilg võnkeamplituudi. Näha on klavessiinitooni algfaas (atakk), mis algab mürakomponendiga. Ataki haripunkti tähistab pildil maksimaalne amplituud, millele järgneb tooni vaibumine.

Näide 3. Klavessiinihelist elektrooniliselt töödeldud fonogramm Hans-Gunter Locki teosest “Keeltemäng” kandlele, klavessiinile, klaverile, *live*-elektroonikale ja fonogrammile (esiettekanne NYYD-festivali raames 15. oktoobril 2003). Sonogramm näitab mürataolisi spektraalhelisid, milles ilmnevad klavessiinitooni jäägid (vt horisontaaljooned näites).

presentatsiooni, kus enamik lugudest mängiti arvuti fonogrammina. Sealhulgas demonstreeriti ka neid, mida tavaliselt esitatakse *live*-elektroonikaga. Stefano Busiello, Jevgeni Irsai, Giorgio Nottoli, Riccardo Santoboni, Giancarlo Sica on elektroonilise muusika loomisel rakendanud ka nende enda loodud algoritme. Kõige rohkem jäi meelde Leonello Tarabella (1948) teos “Kite” autori teostuses. See on lühike raadiodraama, mille ettekandega Bolognas (2001) tähistati esimese transatlantilise traadita telegraafi ülekande 100. aastapäeva. Raadioside arendaja oli nimelt itaalia raadiofüüsik Guglielmo Marconi. Autori sõnul on loos kujutatud rida morsesõnumitega seotud allegooriaid, nagu vasktraat, merealused kaablid ja lõpuks morsetähe märk – kolm punkti ehk S.

Elektronmuusikale oli pühendatud ka konverentsi viimane istungjärg, kus enamik ettekandeid pakkus helisünteesi arvutiprogrammide lahendusi. Huvitavaim neist oli Prantsuse Rahvusliku Instituudi audiovisuaalse muusika uurimisgrupi (INA-GRM) liikme Emmanuel Favreau (Pariis) ettekanne “Kirjeldusstrateegiad programmis GRM Tools” (“Mapping strategies in GRM Tools”), milles ta näitas programmeerimise problemaatikat,

näiteks arvutitöötlusprogrammide nn *plug-in*’i ehk lisaprogrammi GRM Tools puhul, mida võib audiotöötlusprogrammi kaasata. Favreau seletas lahti, kuidas toime tulla hulgaliste andmetega nii, et lihtsamate abivahenditega kasutada ja muuta väga keerulisi ja korruga palju andmeid sisaldavaid erinevaid algoritme. GRM Tools on väga huvitav vahend, mida saab kasutada elektronmuusika loomisel.

Giorgio Nottoli (Rooma) ettekanne “Mikropolüfoonia algoritmilisel genereerimisel põhinev heli faktuuri süntesaator” (“A sound texture synthesizer based on algorithmic generation of micropolyphonies”) kirjeldab audio-*plug-in*-arvutiprogrammi, millega on võimalik teha aditsioonisünteesi, kus mis tahes heli saab kokku panna teatud hulgest siinuslainerest, millest igaühel on oma sagedus, tugevus ja siinusjoone faasi positsioon ühes ajahetkes. Nottoli on suutnud programmeerida suure hulga (üle tuhande) siinusegeneraatoreid, mille ta on jaganud neljaks rühmaks.

Siinkirjutanud osalesid ettekandega “Esitusküsimused: klavessiinitooni formaalstruktuur” (“Research aspects toward performance: Formal structure of harpsichord sound”), mis oli jätkuks hiljuti Hannoveris peetud muusikataju uurimise konverentsi ettekandele

klavessiinitooni kestvusest. Kasutasime tooni analüüsiks IRCAM-i programmi Audio Sculpt. Sonogrammanalüüs näitab tooni sageduskomponente (vt näited 1 ja 2), mida tegelikult peaksime stohhastiliselt kuulma ka muusika esituses (seejuures ülikiiresti kulgeva tajuprotsessina). Analüüsid valmisid Eesti Muusikaakadeemia elektronmuusika studios aastal 2003. Hans-Gunter Lock on elektrooniliselt muundanud klavessiini tooni ja kasutanud saadud spektrit oma loomingus (vt näide 3).

Lõpuks ei saa mainimata jätta konverentsireisi inimlikke külgi, mis korvavad uurimistöö vaevad kodumaal. Meeldiv on meenutada itaalia kööki – maitsvat, toitvat ja tervislikku; rahulikke ja sõbralikke inimesi tänavalt; õhtuhämaruses kõrguvat Vesuuvi; üle Napoli lahe paistvat Capri saare siluetti; mahedates toonides päikeseküllast maastikku ja sellele kontrastiks tulipunast loojangut Türeeeni mere kohal. Saime nautida keskaegseid freskosid kuulsas basiilikas Sant’Angelo in Formis ning haruldaset kauneid mosaiike Napoli kirikutes, nagu ka renessansi- ja barokikunsti. Koduteel olles jõudsimme veel varahommikusele missale Vatikani Peetri kirikus.

AGF ja interneti metafoorid

ERKKI LUUK

Internet tekitab (e-)koletisi. Kuid on kahtlane, kas ükski neist võiks olla kohutavam kui ettekujutus nähtamatust, piiranguteta paisuvast, lõputut hulka sünkroonseid valikuid sisaldavast e-universumist. Sellisena on internet tervikuna muidugi kujustamatu, st tema kujutamiseks pole võimalik välja mõelda ühtki adekvaatset vormi. Ometi ühendab inimeste internetikogemusi mingi läbiv emotsionaalne ning intellektuaalne kood, mille alusel nad seda määratlevad. Digitaalsus, peidetud, kõikeläbistavus, kiirus, fragmenteeritus, mitmekihilisus ja ökonoomsus ning kõige erinevamate elementide kõige ootamatumad kombinatsioonid – kõik see, kuidas me seda endale tavaliselt ette kujutame, on muutunud kultuuri (ja eriti muidugi e-kultuuri) lahutamatuks osaks, mille ettehooldava toimeta me internetti enam ette kujutada ei suudagi.

Peaaegu kõik need märksõnad iseloomustavad ka AGFi uut plaati “Westernization Completed”. Antye Greie-Fuchs on Berliinis elav, Ida-Saksamaal üles kasvanud elektronmuusika helilooja (muusikuna tegev 1990. aastast), kes osaleb Saksa ansambelis Laub ja teeb samaaegselt soolokarjääri. AGF ei varjagi, et internet on tema põhiline inspiratsiooniallikas, kuid mõnevõrra üllatuslikult inspireerib ka tema kirjutatud muusika interpreteerima end digitaalse kultuuri vähem või rohkem “vedelate”, st nii olemuslikult muutlike kui ka sisuliselt veel kehtestamata kaanonite kaudu. Milline muusika? Mõistagi elektrooniline muusika, mis on üles ehitatud fragmentaarsuse ja katkestuste (n-ö *glitch*, kuid mitte selle sõna traditsioonilises tähenduses) esteetikale. Ent sellest kõigest veidi hiljem. Esialgu on oluline märkida, et muusikalises mõttes on eelmisel aastal ilmunud “Westernization Completed” peaaegu unikaalne ning ei võlgne omanäolisust mitte ainult uuele (seda muidugi tinglikult) muusikalisele keelele, vaid ka internetile, mida traditsiooniliselt helis kujustatakse kumuleerunud digitaalse müra metafoori kaudu, n-ö muusikalisele

AGFi uus plaat “Westernization Completed” jätab muu hulgas mulje tohutust pusimisest.
FOTO INTERNETIST

AGF ei varjagi, et internet on tema põhiline inspiratsiooniallikas. Üllataval kombel inspireerib ka tema kirjutatud muusika interpreteerima end digitaalse kultuuri kaanonite kaudu.

kodustamisele ja sisustamisele, mille esitamiseks ongi välja mõeldud see tinglikult uus helikeel. Need kaks aspekti, uus sisu ja uus keel, väljenduvad AGFi samaaegselt võib-olla tugevamalt kui ühegi teise muusiku heliteostes. Ebatavaline juhtum, kuna muusika traditsioonilises mõttes “sisu” ju ei esitagi, ent käesoleval juhul näib tegu olevat ülimal määral just sisule orienteeritud muusikuga, kes defineerib ennast fraasi *content producer* ja “e-luuletuste” (mis iganes need siis ka poleks) loomise kaudu. AGFi, vaatlusaluse e-aparaadi sisend näib olevat intellektuaalne, väljund emotsionaalne. Tulemuseks on nende kahe sümbioos, muusika, mis uut meedialiiki metafoorsel tasandil nii emotsionaalselt sisustab kui ka intellektuaalselt väljendab. Kõigest sellest

tuleb veidi arusaadavamalt juttu autoriga tehtud lühikeses intervjuus, esmalt aga AGFi 2003. aasta lõpul ilmunud plaadi "Westernization Completed" arvustus.

AGF "Westernization Completed". Orthlorng Musork, orth18.

AGFi plaadi ümbris on kujundatud nagu raamat (luulekogu?): papist kaaned, lehed, pisut teksti, palju illustatsioone, projektiga seotud info jne. Nagu promomaterjal tabavamaks väljendab, uurib AGF seoseid keele ja laulu vahel. Kuid tegu pole traditsioonilise keele ega lauluga. Keel koosneb siin peamiselt (tabav väljend tuleb jälle teadagi kust) e-luule, laul retsiteerimise ja muusika n-ö elektroonilise/akustilise kommunikatsiooni ülejääkidest. Seda kõike ühendab üks silmanähtav element: *glitch*. Minu teada pole *glitch*'i kunagi nii kontseptuaalselt siduvas rollis kasutatud, mis teeb selle plaadi väga eriliseks. Kontseptsioon on erakordselt tugev ja selle varjust (kuid üldiselt siiski selle poolt varju jäetuna) tõuseb ka muusika. AGFi *glitch* on omalaadne ka heliliselt, väljendudes mitte krabinat ja krõginat, vaid järskude üleminekute ja katkestustena, nii erinevate sãmplite kui ka erinevate meediumide vahel (keel/muusika, laul/retsiteerimine jne), mis kõik on punutud üheks, seejuures sageli meelikõitvaks kompositsiooniks. Nagu te isegi aru võite saada, on selline kompositsioonimudel erakordselt keeruline, nii et tervikuna jääb sellest plaadist muu hulgas ka mulje kui tohutust pusimisest. See võib-olla natuke häirib. Muud muljed on: poeetiline (tundlikud kompositsioonid ja tekstid), abstraktse võitu/virtuaalne, kõikvõimalikest elektroonilistest katketest kokku segatud helikeel, mida omakorda tasakaalustab verbaalse osa ja ettekande siirus. Kokku võttes on tegu väga eripärase plaadiga, õnnestunud eksperimendiga, mis näib kompositsiooniliselt nii kauglearendatud ja keeruline, et ma küll ei usu, et keegi seda liini enam kunagi jätkab. Võib vaielda, kas tegu on just suure õnnestumisega, kuid suure erandiga kindlasti.

Teie muusika on kompositsioonilt väga keerukas. Ilmselt oli seda raske teha. Kui kaua te "Westernizationi..." kallal töötasite ja kes (kui üldse) teile

seejuures abiks olid?

Töötasin üksi. Välja arvatud mõned sõbrad, kes aeg-ajalt kuulasid ja andsid väärtuslikku tagasisidet. Alustasin 2002. aasta suvel ja töötasin plaadi kallal aasta otsa reisimise ja muude asjade vahel.

Alustasin kujutluse ja mõnede juhiste-ga. Kõigepealt lindistasin kõvakettale palju helimaterjali. Seejärel toimetasin, komponeerisin ja kirjutasin palju, palju tunde lugusid. Tahtsin, et see erineks tunduvalt AGFi esimesest plaadist. Konkreetsemat hoiakut. Biite ja emotsioone.

Kuidas laulud sündisid? Kas tekstist või helide kokkupanekust või...?

Olin juba mõnd aega kogunud lüürilist või poeetilist materjali, samuti sãmplinud interneti ja *newsgroup*'ide sisu; mässasin nende kallal ja leidsin siit-sealt tõelisi pärleid ning kogusin need kokku.

Muusikaliselt... jändasin suure hulga sãmplitega ja mängisin neid instrumentide-na maha helitoimetamisprogrammis Logic.

See näib olevat ühekorraga nii väga kontseptuaalne kui ka sensuaalne album, tõenäoliselt kaalutletud segu mõlemast. Oli teil enne "Westernizationi..." lindistama asumist mingi idee, kontseptsioon või töömeetod, ja kui nii, siis mis see oli? Tahtsin loobuda sekventserist ning samas jääda rütmiliseks omal, subjektiivsel moel. Gruuvivoolu katkestused, ma oletan.

Kontseptsioon oli teha pigem film kui popi- või eksperimentaalalbum. Lootsin luua mitmekihulist lugu, kuid koos viidetega väga isiklikule või intiimsele

suhtele kuulaja ja muusika vahel. See peaks olema muusika ühele inimesele. Või vahest kahele.

Kas te peate oma muusikat mingis mõttes uueks keeleks, stiiliks, kommunikatsiooniviisiks või muud sellist?

See on minu muusika, ei rohkem ega vähem.

Aga kes võiks olla mõjutanud teie isikupärast stiili?

Mingis mõttes inspireeris *hip-hop* mind olema piisavalt julge jutustamaks tausta ja hoiaku mõttes isiklikku lugu. Mind innustab *ambient*. Müra. Ja elektroonilise muusika lauljad-laulukirjutajad. Ilmselt Tricky turgatab mul sellega seoses mõningaselt distantsilt pähe. Aga kogu selle [lindistamise – E. L.] aja kuulasin ma *hip-hop*'i. Kuid ma pole räppar ega *hip-hop*'i artist. Seega üritasin elektroonilise muusika piires ennast väljendada.

Kas te soovite kuidagi määratleda seda oma (oletatavat) isiklikku stiili?

Võib-olla mõjutasid mind isegi *r'n'b*-artistid nagu Aaliyah. Missy Elliot inspireeris mind. Nagu ka Coltrane'i või Milesi jazziplaadid.

Millised on teie senised olulisemad tööd ja tulevikuplaanid?

Olen teinud klaveripalu Craig Armstrongiga, olen teinud (ja teen jätkuvalt) koostööd Vladislav Delayga [Vladislav Delay aka Luomo aka Uusitalo – Soomest pärit, üks kuulsamaid Euroopa elektronmuusika heliloojad – E. L.].

Praegu töötan Lappettes'iga. [Lappettes on neljast erineva vanuse, tausta ja päritolumaaga naisest koosnev laptop-muusikute grupp, AGF on neist üks. – E. L.]. Kavatsen teha audiovisuaalse projekti Sue Constabilega Orthlorng Musorkist ["Westernizationi..." välja andnud Kit Claytoni plaadifirma – E. L.]. Duoga Laub, millesse ma juba ammu kuulun, plaanime välja anda uue plaadi. Tahan teha koostööd ukraina elektronmuusika artisti Kataryna Zavolokaga. Samuti jätkan koostööd hämmastava maalija Ulyana Gumeniuki ja moedisainer Uli Dziallasega [mõlema looming figureerib ka "Westernizationi..." ülimalt põhjalikul plaadiümbrisel – E. L.].

Täiendav info:
<http://www.poemproducer.com>

Narva 2004

LILIAN SEMPER

Kuni 12-aastased: I preemia ja grand prix – Julia Kociuban (Poola); II preemia – Ruslan Strogi (Eesti) ja Nikodem Wojciechowski (Poola); III preemia – Darja Lebjodkina (Ukraina) ja Patryk Matwieczuk (Poola).

Diplomid: Artjom Jelekojev (Venemaa), Julia Gromova (Eesti), Leo Kaldas (Eesti), Kinga Mikolajczak (Poola) ja Maria Zezjulina (Eesti).

13–15-aastased: I preemia – Jaan Kapp (Eesti); II preemia – Anna Fjodorova (Ukraina) ja Marcin Koziak (Poola); III preemia – Valentin Dmitrijev (Venemaa). Diplomid: Aleksander Debiez (Poola), Natalia Voltshenko (Venemaa), Piotr Rozanski (Poola) ja Zuzanna Pawlaszek (Poola).

16–18-aastased: I preemia – Katarzyna Wasiak (Poola); III preemia – Anastassia Dombrowska (Ukraina), Igor Stepanov (Venemaa) ja Krzysztof Trzaskowski (Poola). Diplom: Joanna Pocięj (Poola).

Niisugune on siis bilanss V rahvusvaheliselt noorte pianistide Chopini konkursilt Narvas. Lugesin just ajakirja eelmisest numbrist selle linna madalast mainest ja Raimond Valgre vastupidisest arvamusest Narva kohta. Kuigi see on üks hoopis teine linn kui tollal, jagan oma värsketel muljete põhjal pigem Valgre arvamust. Narva, vähemalt see piiratud osa linnast, milles liikusime, oli talviselt lumine, puhas ja karge ning nii täidetud ilusa muusikaga, et toimunud konkursi võib pidada üheks jõudsaks sammuks piirilinna hea kuulsuse taastamise teel.

Kõigi viie konkursi züriisse kuulunud, võin julgelt kinnitada, et praegune oli tugevaim seni toimunuist. Osavõtjate arv oli enneolematult suur – esialgu 70, mis lõpuks õnneks kahanes 60-le. Arvukalt oli esindatud Eesti – 20 osavõtjaga; Venemaalt oli 14, Poolast 12 ja Lärist 8 võistlejat. Kohal olid ka Ukraina, Leedu, Soome ja Rootsi noored.

Poola esindus tuli sellele konkursile võitma. Ja võitiski! Selge see, et Chopini muusika on neil juba veres, kuid kui noored pianistid üksteise järel lavale

Jaan Kapp võib tagasi vaadata juba rohketele võitudele. Kuhu tee viib?

FOTO PEETER LANGOVITS PM/SCANPIX

astusid ja viimistletud ning hingestatud mängu pakkusid, oli üllatus siiski suur. Pianiste jätkus neil igasse vanuseklassi, samuti preemiaid ja diplomeid – kokku üheksa! Kuuldavasti oli Poolas konkursile pääsemiseks korraldatud kaks eelvooru, siia said vaid parimad.

Suurim hulk noori mängijaid oli Eestist. Paraku ei olnud tulemus kaugeltki nii särav. Kui poleks olnud Jaan Kappi, kes, võiks öelda, et päästis meie maa au, siis oleks olukord üsna nukker tundunud. Muidugi oli siin ka rõõmustavat, nimelt Kirde-Eesti väikesed mängijad, kelle edasimineku konkursi lühikese ajaloo jooksul on olnud märkimisväärne. See, et 11-aastane Narva poiss Ruslan Strogi teenis välja II preemia, on silmapaistev saavutus nii talle kui ka tema õpetajale (Iraida Jakovleva). Kui rääkida tema väga heal tasemel esitatud kavast, siis jäid eriti meelde Chopini etüüd cis-moll op 10 ja Ester Mägi “Kaks merepilti”. Toredad olid ka diplomandid: vaid 10-aastane Tatjana Gontšarova õpilane Leo Kaldas Narvast – missugune tõsise süvenemise ja suurepärase ülesehitusega Chopini Fuuga!

– ning kaks väikest Jõhvi neidu: Maria Zezjulina ja Julia Gromova (õpetajad Jelena Anufrikova ja Natalja Kirillova). Aga Tallinn? Kuhu jäi meie lipulaev Muusikakeskkool? Jaan Kapist veel edaspidi, aga teised? Osavõtjaid polnud ju vähe – kaks nooremas, viis keskmises ja kaks vanimas rühmas. Ma olen kaugel sellest, et oodata mingit medalisadu, aga ei ole hea, kui tagasi mõeldes ei tule midagi eredat meelde, pigem momendid, mil tahtnuks pea vaikselt norgu lasta. Helgem hetk oli Kärt Ruubeli esimene voor, teises langes temagi ära. Ülejäänud pidid piirdumagi esimese vooruga ja mitte põhjusega. Muidugi ei tarvitse Chopin igale lapsele nii lähedane olla, kuid ometi... See, mis kurvaks tegi, oli tõsiasi, et suurem osa neist polnud lihtsalt valmis. Kas tõesti on tegemist mingi üleolekuga – mis see Narva siis ikka ära ei ole? Usun, et kõik, kes kohal olid, nägid, et tegemist on vägagi arvestatava tasemega võistlusega. Jääb üle loota, et igaüks teeb oma järeldused.

Silmapaistvalt esinesid ukrainlased – kõik muide Kiievi Muusikakeskkoolist.

Ruslan Strogii II preemia on silmapaistev saavutus.

FOTO JURI ŠKABARA

Uskuge või mitte, aga see väike tüdrukutirts – Julia Kociuban – võib mängida juba Chopini ballaadi!

FOTO JURI ŠKABARA

Kolm neid oli ja kõik tulid preemia! Venemaa esindus ei olnud seekord nii särav, kuid tuleb arvestada, et osa võtab vaid Venemaa Soome lahe äärne piirkond. Siiski pälvisid kaks noormeest III preemia, mõlemad professor Aleksander Sandleri õpilased Peterburi Muusikakeskkoolist.

Võrdlemisi suur Läti esindus jättis seekord kahvatu mulje, päris mitu neist langes lausa edetabeli lõppu.

Kui nüüd rääkida eredamatest muljetest, siis meie jaoks oli muidugi eriti tähtis Jaan Kapp (õpetaja dotsent Ada Kuuseoks). Noormehe areng on viimasel ajal olnud silmapaistev ning ka sel võistlusel esines ta suurepäraselt ja stabiilselt kõrge tasemega läbi kogu kava. Siin on peale ande näha tõsist suhtumist ja põhjalikku ettevalmistust. Tema esinemiste kõrgpunktideks olid minu arvates Chopini eksrompt Ges-duur,

mida pole kaua aega nii kaunilt kõlamas kuulnud, ning masurkad ja prelüüdid, samuti virtuoosne etüüd a-moll op 25 nr 11.

Grand prix kandidaate oli mitu. Üks neist, Katarzyna Wasiak Poolast, jäi meelde isikupärase, juba teatud mõttes küpse pianistina, kes teadis, mida tahtis, ja suutis seda alati ka perfektselt teostada. Väljapaistvalt esitas ta teose "Andante spianato ja suur hiilgav polonees", samuti Chopini e-moll kontserdi I osa, mida muide juhuse tahtel mängisid kõik vanima rühma pianistid, kuigi lubatud olid ka kontsertide teised osad. Omamoodi fenomen on *grand prix* saanud 12-aastane Krakówi tüdruk Julia Kociuban. Tema jaoks ei tundu Chopini muusika pianistlikud ega sisulisedki raskused eksisteerivat. Paistab küll, et teda võib suur tulevik ees oodata. Andekusepomm tundus olevat ka Anna Fjodorova Kiievist – milline tohutu temperament, vaba pianism ja kõitev musikaalsus! Tema on praegu kolmeteistkümnepaastane. Ühe kolmandaist preemiaist napsanud Krzysztof Trzaskowski (on aga nimed neil poolakatel, raske hääldada ja veel hullem kirja panna!) võlus täiesti ära Rondoga op 1, millest ma seni suurt midagi ei pidanud ja mis seekord oli lausa üks kõrgpunktidest sel konkursil. Väga loominguiliselt mõjus ukrainlanna Anastassia Dombrowska. Ei saa mainimata jätta noorima rühma pimedat poissi

Patryk Matwiejczuki. Tema esinemine, eriti Magini Kujavjak ja Chopini masurkad puudutasid selliseid sügavusi, milleni igaüks ei ulatu.

Esmakordselt oli konkursile kaasatud ka orkester. Narva sümfooniaorkester väga osava Poola dirigendi Zygmunt Rycherti juhatusel tuli oma ülesandega kenasti toime. Orkestrivoor lisas konkursile tublisti kaalu ja pidulikkust.

Ebakohti oli kavas tunduvalt vähem kui varem, repertuaarist puudusid peaaegu täielikult sisuliselt kättesaamatud teosed.

Žürii töötas üksmeeles ja tulemuste üle ei peaks olema põhjust nuriseda.

Minu käest on korduvalt küsitud, kas see on terve Eesti või ainult Narva üritus. Ma arvan, et kõik sõltub kahest asjaolust: osavõtjate geograafiast ja ajakirjandusest. Seekord oli peale Kirde-Eesti esindatud Tallinn, kuid ainult Muusikakeskkooliga, ja esmakordselt ka ühe Tartu tütarlapsena, kes esines päris sümpaatselt. Rohkem ei kedagi, kuigi meil on üle kaheksakümne muusikakooli. Muidugi on Chopin nii spetsiifiline, et ma ei oota massilist osavõttu, kuid rohkemat küll päris kindlasti. Chopini konkurs ei ole kättesaamatu ja selle ettevalmistamine nii huvitav, et tasuks vaeva.

Üritus, mis haarab nii palju noori inimesi, peaks aga ajakirjanduses küll rohkem kajastamist leidma. Ja seda just mitte ainult spetsajalehtedes ja -ajakirjades, vaid ka üldpressis. Põhjalikult kajastati konkurssi vaid Postimehes. Ei saa lahti võrdlusest spordiga või poptähtedega. Kuidas me loodame kultuursete inimeste väljakujunemist, kui süvamuusika jääb pressis silmis mingiks nurgataguseks ilminguks!

Organisatoorselt kulges Narvas kõik õnnestunult, oli suudetud kaasata hulganisti sponsoreid, jagati palju mitmesuguseid eripreemiaid, rõõmu jätkus kõigile osavõtjatele. Mis eriti tähtis – Narva Muusikakooli saalis on nüüd uus klaver Boston, saadud küll üsna viimasel hetkel, kuid olemas! Väldimatu eeldus selleks, et muusika kõlaks ootuspäraselt.

Ma ei taha enam mölgutada mõtteid muusikakonkursside mõttekuse üle. Nad on reaalsus ja ma ei arva, et mängitaks teistmoodi sellepärast, et see on konkurs ja mitte kontsert. Igaüks annab oma parima.

Järgmine jõuproov ootab aastal 2006.

Küberstudio pärast unustamatult sisutihedat ja tervikliikku kontserti.

23.–24. jaanuarini toimusid järjekordsed Pärnu Nüüdismuusika Päevad (PNP). Nagu ikka, oli üritus lühike sissevaade nüüdismuusikasse, põhirõhuga modernismil. Teisalt uuriti ka muusikalise modernismi juba teostunud ning võimalikke arengusuundi. Kahe päeva sisse mahtus muusikateatrit, elektroakustilist muusikat, klubi muusikat, üks *performance*, film Schönbergist ning ettekandeid ja diskussioone.

Järgnevalt mõned mõtted, mida PNP tekitas.

Tänapäev: pähemäärimise kunst
 Modernism on jätkuvalt ajakohane. Nii mulle vähemalt tundub, ja tõenäoliselt mitte ainult mulle. Modernismi formuleeritud sügavuti minemise nõue, kriitiline ja analüütiline positsioon ning sotsiaalne tundlikkus on kindlasti paljudele olulised põhimõtted ka praegu.

Seda enam, et käesolev ajastu näib olevat banaliseerumise võidukäigu tunnustaja. Inimeste mõtlemisega manipuleerimine on muutunud nii süstemaatiliseks ja efektiivseks, et jääb

MEDITATSIOON

Modernismi apoloogia

MÄRT-MATIS LILL

tihtipeale märkamata, sest see toimub ühtaegu ülimalt agressiivselt ja peenelt. Valdkond, mis vist kõige jõudsamalt edeneb, on pähemäärimine, mis on ülendatud pähemäärimise kunstiks. Selle kunsti eesmärk on tekitada libavajadusi, kuna ainult nii saab toimida tarbimisele suunatud majandussüsteem ja ühiskondlik korraldus. Suured muutused on leidnud aset ka kultuuris: kultuuritööstusest on saanud eelkõige meelelahutustööstus. Kunstiline mõõde on muutunud teisejärguliseks, kunstiteose prestiiži määrab eelkõige müügiedu, heal juhul ka teostus.

Arvan, et modernismi teoreetikute väärtustatud autentne elamiskogemus ning autentne muusikaelamus on seetõttu midagi, mida paljud teadlikult või alateadlikult otsivad.

Modernism pole hajameelsele kuulajale

Mis puutub mõne võitleva postmoder-

nismi apoloogi nägemusse, et modernism oma tehnika ja paatosega on ajaloo nurisünnitus või et selle koht on ajaloo prügikastis, siis vähegi muusikaajalukku süüvides näeme, et sel juhul oleks ka paljude lääne muusikaloo suurte heliloojate koht justkui sealsamas. Kui me heidame kõrvale rohkesti poleemikat tekitanud modernistliku kompositsioonitehnika, siis lükkame sellega koos kõrvale ka lääne muusikaajaloo tipud Machaut'ist ja Vitryst Bachini ning Mozartist Wagneri ja Schönbergini. Dodekafoonia ja serialism on nii isorütmilise moteti, kaanonitehnika kui ka fuugakunsti loogiline tulemus. Rääkides ainult tunnetest, unustades tehnika, võime kaotada ühe heliloomingu kõige olemuslikuma osa. See tooks kaasa süvamuusika kui nähtuse hääbumise, mis asendus popmuusikast pärineva väärtuste maailmaga. Selge on see, et modernistlik muusika ei ole midagi hajameelsele kuulajale, kui kasutada Walter Benjamini kuulsat ütlemist. Tundub aga, et just hajameelsus on see, mida meil oodatakse. Hajameelse tarbija maitse-eelistused on etteaimatavad ja mõjutatavad. Ja hajameelne tarbija ei küsi liiga palju, ei näe vaeva ebamugava mõtlemis- ja mõtestamistevõimega. Ta rahuldub selle lihtsustatud maailmaga,

mis talle luuakse, milles on nii mugav ja lihtne olla.

Modernism vastandub esteetilisele hajameelsusele ja lihtsustatud maailmale üsna järsult, olles eelkõige sügavuti minek, süvastruktuuride otsing, vajadus intensiivse väljenduse järele. Modernistlik kunst ei pelga rääkida keerulistest asjadest, tehes seda vajaduse korral keerulisel viisil. Pingutav? Võib-olla küll, aga kindlasti mitte igav, etteaimatav ja tavaliselt turvaline.

Modernism ja Eesti

Pärnu Nüüdismuusika Päevade missioon on just sellist mõtlemist edendada. Päevad loodi algselt eelkõige modernismipärandi tutvustamiseks, sest nõukogude ametlikust kultuuri-ideoloogiast tingituna valitseb eesti muusikaloos selle suundumuse kohal üsna suur tühimik. PNP korraldajad ei ole aga soovinud esitleda modernismi sellisena nagu paljud selle suundumuse vastased: akadeemilise, etableerunud ja igavana. Modernismi etableerumisfaas on möödunud, just seetõttu on praegu ideaalne aeg piiride kompamiseks. Nii said interdistsiplinaarsus ja eksperimentaalsus algusest peale üheks PNP olulisemaks märksõnaks. Festival esitab kuulajatele väljakutseid ning väldib sisutihje lahendusi. Lähtekohaks on paljuskordne lihtsalt eneseharimise vajadus, soov tundma õppida uut.

Modernism ja uudsus on aga väga tihedalt seotud. Muidugi meenub siinkohal kurikuulus progressi mõiste. Selge on see, et lineaarse ja teleoloogilise hõnguga progressi mõistel rajanev ajalookäsitlus on tänaseks iganenud. Kui aga progressi mõtestada kvalitatiivselt ning jätta kõrvalle ainuõiguse pretensioon, siis võiks progressil olla siiski oma koht ka tänapäeva kultuuris. Progressi pole võib-olla enam vaja, küll aga progressiivsust.

Modernism tänapäeval

Modernism ei ole tänapäeval valitsev ideoloogia. Selle prestiiž pole aga kusagile kadunud. Kui mõelda muusikalise modernismi suurimate nimede peale – Boulez, Stockhausen, Nono –, kuuluvad nad ka praegu uue muusika kõige

Modernism vastandub esteetilisele hajameelsusele ja lihtsustatud maailmale üsna järsult. Modernistlik kunst ei pelga rääkida keerulistest asjadest, tehes seda vajaduse korral keerulisel viisil.

hinnatumate heliloojate hulka. Teatud mõttes on postmodernism modernismi mingitest painetest vabastanud: valitseva ideoloogiana muutus modernism, eriti algusaegadel, vahel liiga agressiivseks ja sallimatuks. Võib-olla oli see tingitud ajaloolisest olukorrast, vajadusest vastanduda sellele vaimumaailmale, mis oli sünnitanud äsja lõppenud Teise maailmasõja? Võib-olla on põhjus ka Vahemere maade temperamendis (Boulez ja Nono, arhitektuuri vallas ka Le Corbusier), mis tingib teatud liialdatud ja maksimalistliku paatose? Või oli põhjuseks ülim kompromissitus, millele lisandus veendumus oma õiguses? Ei tea. Selge on aga see, et tänapäeval me võime ja peame nendest vigadest õppima. Teisalt ei keela keegi ka üle võtta seda positiivset, mis on postmodernismis. Eelkõige puudutab see tolerantsi ja avatust: omadused, mida on tegelikult väga palju ka modernismi enda ajaloos, meenutagem kas või Nono seoseid etnomuusikaga (*Polifonica – Monodia – Ritmica*) või Stockhauseni seoseid jazziga (*Kreuzspiel*).

Modernism ja postmodernism pole vastandid

Ma ise toetan paljude nüüdisaja teoretikute seisukohta, et postmodernism ja modernism ei ole vastandlikud, vaid teineteisega väga tihedalt seotud, teineteisest välja kasvanud ilmingud.

Postmodernistlik ideoloogia muutub problemaatiliseks siis, kui hakkab võitlema samade relvadega, mille vastureaktsioonina ta ise tekkis, st muutub sallimatuks ja autoritaarseks. Sellise meelestatuse suhtes tuleb muidugi olla opositsioonis. Kas me aga peame seda sellisel juhul nimetama postmodernismiks; ja mida üldse modernism ja postmodernism tänapäeval tähendavad? See on paljuski määratlemise küsimus. Nagu juba ütlesin, modernismile on eelkõige omane sügavuti minek, intensiivsus ja analüütiline lähenemine. Ma lisaksin siia ka avatuse. Kui keegi tahab seda viimase omaduse baasil nimetada postmodernismiks, siis palun väga! Oluline on asja sisu, mitte silt, mille me sellele kleebime.

Festivalist...

Huvitaval kombel ei olnud seekordsel festivalil ühtegi akadeemilist kontserti. Küll aga muusikateatrit, elektroakustilist muusikat ja lõpuks, PNP ühe radiikaalseima eksperimendina isegi klubbimuusikat. Lähtekohaks oli tahe mitte näha erinevaid muusikažanreid suletud võimaluste ringina, vaid leida neis ühisosa muusikalise modernismi väärtuste maailmaga. Nagu kogesime, on seda ühisosa ikka veel üllatavalt palju. Tundub, et modernism ei ole kusagile kadunud. Vastupidi, lähemalt vaadates leiame seda palju rohkem, kui oskame oodata, ning kohtadest, kust me modernismi üldse otsidagi ei oleks osanud. Võib-olla tähistatakse seda ainult teiste nimedega. Nagu aga juba öeldud, nimi on kõige vähem oluline, peamine on sisu. Eks ka selles sisukesksuses ole midagi modernistlikku...

Tutimütsidega performance-kunstnikud õises Pärnus.
FOTOD ERAKOGUST

Uuel aastal uue hooga

MARGUS KIIS

Eesti Eurovisioon 2004 – ega ei võeta õppust küll

Eelmise aasta eurovisioonivärk oli Eesti jaoks omajagu raputav. Vanilla Ninja tekitas peaaegu et rahvalikumisi, üllatuslikult võitis Eestis rockbänd, mis Lätis jäi paraku 23. kohale. Pärast seda tundus, et miski pole enam endine. Tõesti, järsku otsustati loobuda pühast lehmast, Jüri Piheli poolt peaaegu kümme aastat tagasi välja mõeldud välismaalaste žürii meetodist, ning usaldada Eesti au kaitsja välja valimine kohalike usinate telefonikasutajate ülesandeks. Aga muu jäi muidugi samaks. Eelmise aasta omaga sarnane “ekspertide” seltskond valis saja viiekümnest detsembris ETVsse avalikult toodud loost välja kümme paremat, mida siis 31. jaanuaril pidulikult laiale rahvale televiisorikastist näidati.

Selgus, et midagi pole muutunud, sama vana jama kestab edasi nagu aastaid varemgi ning asjaolu, et nüüd tuleb välismaa onude asemel meeldida maarahvale, polnud kedagi kõigutanud.

Abielupaar Ithaka-Maria ja Tomi Rahula kirjutatud ja Slobodan Riveri nime all kaabuga Tanel Padari abil esitatud “Surrounded” oli nagu kõik selle koosluse lood: monotoonne üheülbaline tantsukas, mille peale piiksub Maria oma häälekest. Uus lugu on tunduvalt väljakannatamatum kui eelmise aasta “What a Day”, milles oli isegi grammike geniaalsust. Ja nagu aastal 2003, üritati ka nüüd laineid lüüa kahtlasi tundeid tekitava kostüümiga. Aga noh, mis sa teed, kui stilisti võim üle pea kasvab.

Eelmisel aastal nii paradiisi kui ka põrgu läbi teinud Vaiko Eplik lasi seekord oma laulu “Dance” esitada hoopis noorel ja ettearvamatul Ewert Sundjal (2003. aasta “Kaks takti ette” võitja), kes on Woody Alleni moodi humoorika välimusega ja hoidis laval kramplikult mikrofonipostist kinni, nagu kardaks, et tuul ta ära viib. Ei liigutanud teda ka tüdruksoost “kitarristid” Jaroslava ja Kristina Rjabokon, kes “seksikaid liigutusi” tegid. Lugu ise meenutas nii kõla kui olemuse poolest hoopis Jaak

Joala & Radari veerandsaja aasta taguseid hitte. Kes ei usu, vaadaku “Teisikuid”.

Kodukootud eurokas

Alati panevad imestama eurovissi ponnistajad, kes ikka veel viitsivad välja tulla nn ballaadidega, kus keegi kodukootud Celine Dion ketassae häält teeb ja oma käsi hõljutab. Seekord sai sellega maha Raid Liiver ja primadonna rollis oli varem kantrilauljana tuntud Airi Ojamets. Viimane tundis end silmanähtavalt halvasti oma pikas torujas kleidis, mille puhul polnud tähtis, kas tal olid aluskad jalas või mitte. Eriti arvestades, et võiduvõimalus oli nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt null.

Sama jutt käib ka stuudioomanik Fred Kriegeri kohta, kes oli seekord lagedale tulnud asjandusega, mida võiks hea tahtmise puhul nimetada *r'n'b*'ks. Ehk

siis tänapäeva musta muusika peavooluks, mis Eestis on puhas nišivärk. Ei päästa ka Hatuna Narsavidze ja Sofia Rubina katsed olla tumedamad, kui nad on.

Kunagine Maaailma Tuntuim Eesti Laulja Maarja-Liis Ilus on järsku võtnud omaks tee-kõik-ise-suhtumise. Ise kirjutab, ise laulis, ise õmbles võib-olla ka kostüümi. Lihtne. Liiga lihtne laul see “Homme”, et olla muusikaspordis edukas, aga hea näiteks raadiost unelauluks kuulata.

Rootslased näitasid jälle, et kui nad tahavad midagi jube läägeks teha, siis nad ka teevad. Henrik Sethssoni / Stig Lindelli “I Give You a Mountain” võiks osaleda konkursil “Kõige banaalsem eurolaul”. Viisteist aastat tagasi ainult Eestis popp olnud Rootsi Charizma võib panna laulu poolt helistama mõned praegused kolmekümneaastased

Eurovisiooni eelvoorus võidutsesid Neiokosõ võrokiilsete sõnade ja euromeelse viisijuga.

FOTOD INTERNETIST

naisolevused, kes ei tea, kui kõvasti oli ikka "noormehi" krohvitud-värvitud enne lavale laskmist ja kui palju pidi Paadam isiklikult videosalvestust tsenseerima, et pilti ei satuks mõni üleliigne õllekohuke.

Eesti eurovissi vanad tegijad Priit Pajusaar ja Glen Pilvre olid jälle esindatud, nagu alati kindla peale minnes, kahe erineva lauluga. Zone & Cardinals esitatud "Turn the Tide" oli tüüpiline euromudel, "olümpialaul tümpsuga", ainult Evelyn Samueli asendas pool Zone'i alias Vaike Hannust. Muidugi ei saanud Pajusaar lahti oma kinnisideest, et riietus (või selle puudumine) määrab peaaegu kõik. Seekord lasti Hannustil nokutavate pseudomunkade ees oma kapuutsiga keepi langetada, et paljastada minimalistlik kleit. Aga kaamerad ei kippunud Vaike siresääri kallistama!

Pajusaare-Pilvre teine projekt, Aapo Ilvese võrokiilsele tekstile ehitatud "Tii" jätkas duo teist armastust, nimelt pseudoctnot, mis belglaste versioonis oli Riias olnud ju suhteliselt edukas. Ja Pajusaarel on ka piisavalt mõistust, et nii enda kui ka teiste varasemaid kogemusi arvesse võtta. Neiokõsõ esituses oli natukenegi seda, mida võiks nimetada nooruslikuks särtsuks ja mis eelmisel aastal oli rahva seas nii popp olnud.

2 Quick Starti kümne aasta jooksul osavasti telefoneerima-kirjutama-hääletama treenitud üliulojalne fännikond võiks nende lood ilma mingi probleemita alati esimeseks tõsta, kuid nüüd olid Kotkas-Paulus-Laisaar-Hallas küll asja liiga lõdva randmega võtnud. Laul "Whatever You Say" ise on silmanähtavalt kiirustades kokku traageldatud standardtükk, sama tuttavalt pisike laulja Charlene ikka väga ebakindel esineja.

Hääletamise tasuks kohtumine iidoliga

Ajakirjanduslikku kõmu ja oma kindla võitja staatust üritasid kõige rohkem punnitada produtsendid Timo Vendt ja Lauri Laubre koos teismelise lauljatar Kerli Kõivuga. Nende "Beautiful Inside" on oskamatult räme rockilik tükk, mis meenutab veidi saksa pseudogrunget, peale selle faktori ei jää loost küll midagi meelde. Et meelitada inimesi Kõivu poolt hääletama, lubas mingi müstiline "vännklaab" tublimatele kohtumisi Kõivuga. Noh, lohutuseks mitte nii agaratele: Kõivu võib piisava tähelepanuvõime korral üsna sageli

Viimastel aastatel sapiseks muutunud Raudmees alias Gunnar Graps on taas rajal tagasi.

FOTO INTERNETIST

märgata ka Tartu bussijaamas ja ilma igasuguse ihalejate klubi vahendusest.

Keegi ei virutanud pöörase koreograafiaga, ei tehtud (vähemalt teadlikult) pulli ega nalja: tõsine värk ikka see Eurovisioon. Siin kehtivad kindlad iidsed tõesed ja millegi uue õppimine oleks lausa rüvetus.

GG rajal tagasi, kuigi eitab

Gunnar Graps on küll osalenud kunagi (vist kolmkümmend aastat tagasi) saates "Kaks takti ette", kuid pole vähemalt ajalooannaalidesse jäävalt teinud tegemist Eurovisiooniga. Võib-olla sellepärast, et viimased kümme aastat pole ta loominguliselt kõige aktiivsem olnud. Aga nüüd on aeg lünk täita. 2003. aasta detsembris teatas ta uue materjaliga LP ilmumisest ja käesoleva aasta jaanuaris said kõik huvilised seda ka raha eest osta, pealegi alustas GG oma bändiga Eesti tuuri. Tegemist on veidi piinlikult 1980-ndate šnitiga *hard-rock*-iplaadiga, kuid uued lood on kas suurepärased, väga head või head. Viimastel aastatel sapiseks muutunud Raudmees pani oma plaadile nimeks "Rajalt maas" (varem tahtis panna "Kloun").

Noored neid teevad HH-d

Hedvig Hansoni mõju nakkab vaikselt. "Järjest enamad" noored neid on hakanud tegema intelligentset,

kammerlikku, akustiliste pillidega jazzi või folgimõjutustega levimuusikat.

Maian Kärmas tegi koos Ain Agana, Riho Sibula ja Arvo Haasmaga LP "Tuigutuled", mis oli selle teeneka tekstimeistri ja varemgi kvaliteetlaule kirjutanud-esitanud kuulsa ajakirjaniku õe debüütalbum. Nagu nimigi ütleb, etnomõjutustega plaat, lindistatud "elusalt" ja Kärmasse problemaatiliste häälepaelttega.

Oma esimese plaadi eksitava nimega "Hetk vaikust" andis välja ka Helin-Mari Arder, kellel on isegi oma Trio (Teet Raik – kitarr, Ara Yarılyan – bass). Erinevalt Kärmasest on Arder vana hea kodumaise popiklassika uusinterpreteerija, tehes seda ikka veel nii mõnusa bossanoova jms võttes. Võiks loota, et intelligentne muusika läheb moodi ja seda hakkavad ostma ka kõik rullnoksid.

Luarvik Luarviku esimene ühisesinemine kunstnikena

Luarvik Luarvik on seni tuntud rohkem stiilse *fusion*-bändina, kuid vähesed teavad, et kõik selle liikmed on aktiivsed tegijad ka kujutava kunsti vallas. Klahvpillimängija Mihkel Kleis õpib Eesti Kunstiakadeemia magistrantuuris, trummar Andres Lõo on tunnustatud installatsioonikunstnik ja 2003. aasta lõpul liitunud kompuutrimanipulaator Kiwa on juba eesti (pop)kunsti klassikuks kuulutatud. Nüüd tegid kolm filmi "Hukkunud Alpinisti hotell" fänni ka ühisnäituse, mis oli avatud 2.–15. veebruarini Tartus Y-galeriis pealkirjaga "Ma olen tsitaat".

Välisuudised

Juba paar kuud jälgivad eestlased põnevusega, kuidas hõljub Saksa singlitabelis Vanilla Ninja teutoonkarmi looga "Tough Enough". Esikümnesse päris ei küünita, aga ega teised kümned palju halvemad ole. Kahjuks näitas kodumaine teleesinemine, et kitarrimäng siiski pole pliksidel käppa saadud.

Kindlasti oskavad "keeltga puust kirvest" vibutada matšod mehed kambast Manatark, mis üle-euroopalise haardega metallifirma Metal Age Productions sildi all andis välja väga tigeeda helikandja "Chaos Engine". Eestlaste kurikuulus kohanemisevõime ja mehemeel pole kusagile kadunud!

JUBILATE!

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum 80

Entusiasmist sündinud muuseum

ALO PÖLDMÄE

22. märtsil täitub 80 aastat päevast, mil Tallinn-Haapsalu Rahukogu istungil kinnitati Peeter Süda Mälestuse Jäädvustamise Ühingu põhikiri, millega sai alguse institutsioon, mis täna kannab nime Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum. Kuidas ühe muuseumi alguse lugu kulges, sellest järgnevalt.

Pole kuigi tavaline, et muuseum saab alguse konkreetse isiku maisest varast. Kuid üks selline inimene oli organist ja helilooja Peeter Süda (1883–1920). Önnelikul kombel oli Südal üks truu sõber, kes võttis pärast tema surma oma südameasjaks helilooja mälestuse jäädvustamise. See mees oli August Pulst (1889–1977), kes eesti kunstiringkondadele on tuttav kui maali- ja teatrikunstnik. Sellealase hariduse sai Pulst Riia kunstikoolis. Töötades 1915–1917 Estonia teatri dekoraatorina, tutvus ta Südaga, kui too käis teatrikulisside tagant etendusi jälgimas. (Süda oli Estonia majas oma inimene, sest esines seal kontserdisaalis orelikontsertidega.) 1919. aastal oli Süda korterihädas ja palus Pulstilt mõneks päevaks öömaja, kuna oli eelmise üürikorteri just üles öelnud. Tuba Pulsti kahetoalises korteris Ahju tänav 2–2 osutus Südale igati sobivaks ja sinna jäi ta elama kuni surmani.

Eriline, lausa hindamatu roll oli Pulstil kui museoloogil – mitme Eesti muuseumi asutajal. “Mitte tasu, vaid armastus asja vastu peab meid taga kihutama” – selline oli Pulsti kreedo. Ta asutas Eesti Rahva Muuseumi Tallinna osakonna, millest sai alguse Eesti Kunstimuuseum, oli Eesti Vabaõhumuuseumi rajamise mõtte algataja, kutsudes 1925 kokku Vabaõhumuuseumi Ühingu. Veel oli ta Eesti Vabadussõja

August Pulsti soov Peeter Süda tulevaste põlvete jaoks jäädvustada ilmnes juba Süda eluajal. Nii ongi tema korter Ahju tänaval muutunud skulptori “ateljeeks”.

Just niimoodi, pill pilli haaval, hobuvankril ja August Pulsti (paremalt esimene) valsa pilgu all, koguti tulevaste muusikamuuseumi eestlaste muusikalist minevikku. Foto aastast 1933.

FOTOD TMMI ARHIIVIST

Muuseumi, Tori muuseumi ja Eesti Muuseumiühingu asutajaid.

Kõik algas Peeter Süda kasinast varandusest

Miks tekkis muuseumi algatusrühm just Peeter Süda maisest varast ümber? Üks põhjus oli kindlasti see, et Saaremaal sündinud Südal ei olnud perekonda, lähemad sugulased elasid kaugel ja nii kipus vara saatuse hoolde jääma. Samas oli Südal ustavaid sõpru, tegutsėjaid erinevatel elualadel, alates heliloojaist, lauljaist, pillimeestest, pillimeistreist ja lõpetades koolijuhatajate, ajalehekorrektorite ja kellaspeppadega. Sõprade ringis oli inimesi sünnikohast Lümandalt ja Kihelkonnast Saaremaal, Peterburi õpingute aegseid muusikuid ja mittemuusikuid nn kurgiklubist (see seltskond sai nime koolijuhataja Hilda Rahamägi rikkaliku kurgisaagi järgi).

Neid kõiki vapustas sügavalt Süda varane ja ootamatu surm (Süda suri 37-aastaselt). Küllap seetõttu reageeritigi Pulsti üleskutsule Süda mälestuse jäädvustamiseks

väga ruttu ja aktiivselt. Süda surmapäeval, 3. augustil 1920, kutsus Pulst oma Ahju tänav korterisse rühma Süda lähemaid sõpru. Tulid Mart Saar, Cyrillus Kreek, Leenart Neumann ja Anton Kasemets. Võeti arvele Süda loominguline pärand ja tema maine vara, ning selle sündmusega loodigi Peeter Süda mälestuse jäädvustamise ajutine toimkond. Siit hakkas hargnema üks huvitav peatükk eesti muusikaloos.

Süda noodi- ja raamatukogu korraldamise võttis enda peale Mart Saar, kes tegi seda tööd suurima hoolega. Süda kogusse kuulus hulgaliselt orelinoote, orkestripartituure, muusikaraamatuid – kokku 680

ühikut, mis moodustavad praegu TMMis Süda personaalkogu.

Helilooja materjalid paigutati Kadrioru lossi Tallinna Eesti Rahva Muuseumi juurde ning tema tuba avati seal külastajaile 1921. aastal (see oli lahti iga päev kella 12-st 20-ni!). Samal aastal ostis Pulst Süda sugulastelt heliloojale kuulunud kohaliku meistri Voldegar Freimani 1884 valmistatud koduoreli-positiivi. Sellest pillist sai Muusikamuuseumi püsiekspositsiooni esimene eksponaat ja see on TMMis mängukorras ja aukohal tänaseni.

Peagi algatas ajutine toimkond Süda hauamonumendi jaoks raha kogumise aktsiooni. Kuna seda sai teha vaid juuridilisel registreeritud ühendusel, loodigi 22. märtsil 1924 Peeter Süda Mälestuse Jäädvustamise Ühingu.

Ruumide otsingud

Nii nagu kogu TMMi ajaloo jooksul, nii olid ka PSMJÜ tegevuse algul põhimureks ruumid, õigemini ruumipuudus.

Kadrioru lossis oli Süda tuba külastajaile avatud 1926. aastani. 1929. aastaks saavutati Tallinna konservatooriumiga kokkulepe, et Süda pärand võib varju leida konservatooriumi ruumides, ühes keldrikorruse harjutusklassis. Samal aastal võeti ühingu juhatuse vastu oluline põhikirjaline muudatus, et ühingu ülesandeks on kõikide eesti heliloojate mälestuse jäädvustamine. Pulsti visal pealekäimisel otsustati, et sellise materjali säilitamiseks tuleb asutada muusikamuuseum!

1931. aastal moodustati Muusikamuuseumi Ühingu, mille lõppeesmärgiks sai muusikamuuseumi avamine. 1933. aasta sügiseks oli selge, et konservatoorium loovutab Muusikamuuseumi Ühingu osa Tallinna linnamüüri kindlustest Assauwe tornis. Seni oli seal asunud professor Artur Kapi kompositsiooniklass. Oreliprofessor August Topman arvas, et kui "muuseum torni läheb, siis on ta aasta pärast oma kogudega läbi". Siin mõtles Topman torni võimalikku kõrget niiskusprotsenti, mis mõjuks kogudele halvasti. See kartus oli aga asjatu. Artur Kapp oli algul väga solvunud, et tema klassiruum ära võeti, kuid kui selgus, et uus klass on kuivas ja valges kohas, jäi ta rahule ning olevat kinnitanud, et Assauwe torn meeldis talle paksude müüride tõttu ja et sinna ei ulatunud segavad kõrvalhelid.

Põrandapinda oli Assauwe tornis

küll vaid 35 ruutmeetrit, ometi oli see soodne kas või omaette sissekäigu tõttu. 16. septembriks 1933 koliti uude ruumi ja Muusikamuuseumi Ühingu aadressiks sai tänagi tuttav Müüriava tänav 12.

Muusikamuuseumi avamine

Algas kibekiire Assauwe torni ümberseadmine ja -ehitamine Muusikamuuseumi näituse avamiseks. August Pulst ja tema sõbrad võtsid Muusikamuuseumi asutamise üheks põhikapitaliks ammendamatu varanduse – eesti rahvamuusika. Nende teha tahtmise vaimustus peegeldub kas või järgnevas Pulsti arutelus tema käsikirjalises mälestusteraamatus "Mälestusi muusika alalt": "Muusikal meie rahva olemasolus ja alalhoidus on olnud rasketel katsumuse aastatel hindamatu osatähtsus. Meie suurejoonelistest üldlaulupidudest ammutati uut, raugematut jõudu, äratust ärkamiseks, ikkest vabastamiseks! Õigusega öeldakse: "Meie rahvas on end vabaks laulnud!" [...] Meie rahvaloomingus, rahvakunstis ja kunstides üldse on muusikal seega esikoht. Juba sellega on muusikaalase muuseumi asutamine küllaldaselt määralt põhjendatud. Me võime seda isegi kategooriliseks paratamuseks nimetada."

Nagu igal uuel ajal, nii olid ka Muusikamuuseumil oma vastased ja kõhklejad. Kui 1932. aastal pöörduti muuseumile rahalise toetuse saamiseks riigivanema poole, saadi haridus- ja sotsiaalminister J. Hünersonilt vastus, et sellist asutust pole vaja, sest Tartus Eesti Rahva Muuseumis on juba rahvapillid ja Rahvaluule Arhiivis rahvaviisid, ministeeriumi käsutuses on vanemate heliloojate ja Helikunsti Sihtkapitalil nooremate heliloojate käsikirjad. Uue muuseumi ellukutsumine riigi toetusel viiks ainult "ühelaadilise töö killustamisele".

Vastuväiteid tuli mitmest salvest. Neist värvikamaid: "Mida on muusikast muuseumi panna? Muusika on kõrvale, mitte silmale!" Või: "Mis rahvapillid meil ka on! Pane kõik ühte lauakaesse! Ja meie rahvaviisid – setust saadik üks joru puha!" Olgu öeldud, et need väljendid ei pärine eemalseisjailt, vaid just asja otsustamises olulistelt isikutelt.

Nagu võib arvata, sellise suhtumisega Muusikamuuseumi asutamiseks riigilt raha ei saadudki. Ühingu juhatuse mehed

olid aga visad ja raha saamiseks hakati Pulsti ettepanekul korraldama üle-eestilisi rahvamuusikute ringreise. Need kujunesid suurejoonelisteks juhtivate rahvamuusikute ja mitmekesiste kavadega esinemisteks. Eeskavad sisaldasid rahvamuusikat, -kombeid ja -mänge. Esinesid nii vanad kui ka noored rahvapillimehed ja laulunaised. Kontserdid õnnestusid nii hästi, et pärast kolmandat ringreisi oli koos kasum, millega saadigi avada Muusikamuuseum. Raha jätkus muuseumi ülalpidamiseks veel terveks aastaks.

August Pulst on kirjutanud oma mälestustes: "Kui üteldakse, et eesti rahvas on ennast vabaks laulnud, siis on õige ka ütelda – muusikamuuseumi ukseid on lahti laulnud ja mänginud meie rahvalaulikud ja pillimehed. See au neile ka jääb tõeliselt!"

Muusikamuuseumi pidulik avamine toimus 1. märtsil 1934. Avasõnad ütles Muuseumi Ühingu esimees Johannes Helila, avakõne pidas professor Juhan Aavik, muuseumi ekspositsiooni avas haridusministeeriumi teaduse ja kunsti osakonna direktor G. Ney, kes rõhutas muusikakultuuri koondamise vajalikkust ühe katuse alla. Seejärel andis hr Ney muuseumile üle suure paki Aleksander Thomsoni, Rudolf Tobiase, Karl August Hermann ja teiste heliloojate käsikirju. Avamist kaunistasid oma esinemisega rahvalaulikud ja pillimehed, teiste hulgas kuulus laulik Anne Vabarna Setumaalt ning pillimees Peeter Piilpärk Jõelähtmest, kes esines hiu kandlel, vilepillil, parmupillil ja sikusarvel.

Avaaktusel osales ligi 50 helikunstnikku, muusikasõpra ja ametiasutuste esindajat. Muuseumikogud jagunesid avamise momendil viieks osaks: eesti rahvapillid, muud muusikainstrumentid, laulikute ja pillimeeste mälestuskogud, laulupidude ja laulukooride materjalid. Siia lisandus muusikaarhiiv, mis sisaldas materjali 160 isiku kohta (heliloojad, interpreedid, rahvalaulikud-pillimehed), kokku 240 mappi. Sellest sai alguse ka tänane mahukas eesti heliloojate käsikirjade arhiiv.

Muusikamuuseum sai tegutseda seitse aastat. Aastal 1941 toimus reorganiseerimine, juurde moodustati teatriosakond oma arhiiviga ja asutus sai nimeks Teatri- ja Muusikamuuseum.

Muuseumi loojate, eriti August Pulsti eriline missioonitunne ja entusiasm on kandunud edasi läbi aastakümnete, läbi erinevate aegade ja olude ning olnud ikka ja alati muuseumitöö alustala.

Ooper kui teater

Kristel Pappeli uurimusest "Ooper Tallinnas 19. sajandil"

LEA TORMIS

*Kristel Pappel.
Ooper Tallinnas 19.
sajandil. Väitekirj
muusikaajaloost. Eesti
Muusikaakadeemia
Väitekirjad 1. Tallinn,
2003. 282 lk.*

Võib-olla pole akadeemilise uurimuse kohta sobiv öelda, et lugesin seda kui põnevusromaani, aga just nii see Kristel Pappeli doktoriväitekirja puhul oli. Põhjus on ilmselt selles, et siinkirjutaja pole muusika-, vaid teatriaajaloolane. Töö puhtmuusikaloolist poolt hinnaku minust pädevamad. Aga ooperi etendamine on teater! Ja lähtudes hiljemalt eelmise sajandi teisel poolel üldiselt omaks võetud teadusliku uurimise meetodidest, ei tähenda ooperi uurimine tänapäeval enam pelgalt muusikateose vaatlemist, lahus teatriinstitutsioonide vaatevõttest. (Ka sõnateatri ajalugu kippus pikka aega keskenduma peamiselt näitekirjanduse ajaloole koos üksikute legendaarsete näitlejaisiksuste esile tõstmisega. Kuigi siin jõuti teatriprotsessi kui terviku vaatlemiseni siiski varem, eeskätt tänu nn lavastajateatri esiletõusule 19. sajandil.)

Metoodiliselt on Kristel Pappel lähtunud viimase aja saksa ning anglo-ameerika ooperiuurimustest, mis peavad väga oluliseks repertuaari vaatlemist kõrvuti käsitletava ajajärgu teatripraktika ja -korraldusega. See toob kaasa ka tähelepanu üldisemale, sh sotsiaalsele kontekstile ja publikupoolsele vastuvõtule. (Põhjalikumad retseptiooniuringud on materjali ulatuse tõttu edaspidiseks jäänud.) Autor on põhjalikult ja täpselt läbi uurinud tohutu hulga allikmaterjali nii kodu- kui ka välismaal ning on ilmselt tuttav suurema osaga praegu kättesaadavast faktoloogiast 19. sajandi Tallinna (baltisaksa) Teatri ooperitegevuse kohta, samuti selle kohaliku konteksti, välismõjude ja -

paralleelide kohta. Eriti hinnatav on aga autori püüd vaadata "faktide taha", näha oma uurimisainest mitte kuiva faktijadana, vaid elava protsessina. Jäädes tasakaalukaks ja objektiivsuspiüdeliseks, suudab ta väheste säilinud kirjelduste ja ikonograafiliste materjalide põhjal tekitada lugejas nägeliku kujutluse tollasest teatriõhustikust, hoonete sisepildist, esinejate ja publiku olemistingimustest ning nende muutumisest ajas. Isegi sellest, milline võis laval välja näha mõni konkreetne ooperiesitus, kuigi just selle kohta on imevähe jälgi jäänud.

Lugeja võib põnevusega jälgida, kuidas autor loob kild killu haaval kokku kogutud materjalist kõneka ja usaldusväärse kogumulje. Ei ole kerge lähtuda lavastusest kui teatriloo põhisündmusest, sest selle "uurimisobjekti" umbkaudsekski taastamiseks on nii vähe ehitusmaterjali säilinud: ei fotosid ega jooniseid osatäitjatest või lavapildist, rääkimata lavalahenduse tutvustusest kavalehel või täpsemast kirjeldusest mõnes arvustuses. Autor on läbi vaadanud säilinud, režiimärkmetega tekstiraamatud, klaviire ja palju teisi, kas või kaudseid abimaterjale, luues paralleele Euroopa, eriti aga Saksa ooperilavastuste tolaeagse praktikaga. Igauks, kes on teatriaajaloo uurimisega vähegi tegelnud, teab, et selline töö nõuab peale huvi ja põhjalikkuse ka head intuitsiooni ja õnne. Võiks võrrelda isegi detektiivvaistuga!

Loomulikult ei saa teatriaajaloo puhul, kus põhiobjekt (erinevalt muusika-, kirjandus- või kunsti loost) ju ei säili, kunagi rääkida olnu otsesest rekonstrueerimisest, isegi kui oleks järele rohkesti kirjeldusi või pilte. Tähtis on tabada teatri tähtsust, kohta ja tähendust omas ajas ning Euroopa teatri loos laiema. Ja minu meelest on Kristel Pappel selleks õige palju ära teinud. Napid, aga sisukad peatükid 19. sajandi Tallinnast, elanike struktuurist ja kultuurihuvidest, teatrihoonetest ja

nendega toimunud ning teatritegemise rahastamisest loovad pildi elu- ja kultuurivõrgustikust, kontekstist, millesse Tallinna Teater (aastast 1860 Tallinna Linnateater) orgaaniliselt kuulus. (Varasemast teatritegevusest Tallinnas ja ooperilavastustest 18. sajandi lõpul on juttu Kristel Pappeli 1996. aastal ilmunud magistritöös.)

Tänu "saksa täpsusele" ja läbi keeruliste aegade arhiivides ja raamatukogudes säilinud materjalile (teatrikuulutused, inventarimistekstid, andmed truppi vahelduvate koosseisude, teatri- ja muusikadirektorite, kapellmeistrite jt kohta) on autor saanud koostada usaldusväärse andmestiku Tallinnas esinenud saksa teatritegijatest ja teatri ooperirepertuaarist läbi 19. sajandi. Saame ettekujutuse näitlejate päritolust ja sotsiaalsest staatusest, nende liikumisest teatrite vahel, näitlejate ja lauljate kutsealasest ettevalmistusest. Sellestki, et kui algusaegadel oli tegemist peamiselt näitlejate-lauljatega, kes esinesid nii sõna- kui ka muusikalavastustes, siis ooperirepertuaari ja -partiide keerukamaks muutudes teatri sees eraldi ooperitrupp puhtlaululase ettevalmistusega solistidest.

Teatriuurijale on eriti huvitavad peatükid, mis räägivad näitleja argipäevast, tööpõhimõtetest ja teatri sisekorrast, kostüümidest ning lavakujundusest ja -valgustusest. Ooperi põhirepertuaari analüüsimisel ja püsiva repertuaarikaanoni kujunemise iseloomustamisel on lähtunud 19. sajandi saksa, prantsuse ja itaalia ooperižanritest. Aga põnevaim on vahest see osa, mis on õnnestunud välja uurida ja koondada mahukasse peatükki "Esituskorraldus": teoste kohandamine trupile ja teatri võimalustele, prooviprotsessi iseloom, lauljate näitlemisülesanded ja liikumine laval. Samuti lavaruumi kasutamine, mis muutus Euroopa teatrites vabamaks Pariisi külastanud Inglise Shakespeare'i-trupi (1827) ja ka tärkava romantilise

teatrisuuna põhimõtete mõjul. Autor väidab, et need mõjud jõudsid hiljemalt 1840. aastatel ka Tallinna Teatrisse ja et mõistet "lavastus" hakati saksa lavadel, sh Tallinnas kasutama 19. sajandi teisel poolel. Endiselt valdava staatilisuse kõrval suurenes ooperiesitustes siis ka visuaalse elemendi osatähtsus. Tallinna Teatris oli lavastajal 19. sajandi algul peamiselt distsipliini hoidja ja liikumise koordineerija roll. Sajandi lõpuks oli suurenenud ka lavastaja töö kunstiline tähtsus, piirdudes autori sõnul suurema tähelepanuga "tegelaste grupeerimisele, "seadmisele" laval". Euroopa sõnateatris samal ajal esile tõusnud lavastaja kui sisulis-kunstilise tervikontseptsiooni looja mõiste vähemalt Tallinna ooperisse veel ei jõudnud.

Kristel Pappeli akadeemilisel täpse ja analüütilise, samas ladusa ning huviga loetava jutustuse taga on ülisuur töö. Autor suudab põhjendada, et kitsamatele võimalustele vaatamata kajastuvad Tallinna Teatris kõik tolleaegse Euroopa ooperiteatri põhilised suundumused ja probleemid ning üldse püsitateatrite struktuuri ja korraldusliku süsteemi kujunemine.

Uurimuse aines on piiritletud küll Tallinnas toimunud ooperilavastustega, kuid siin peegeldub ka üldisem teatri- ja kultuuripilt. Jääb ainult loota, et kas Kristel Pappel ise või keegi teine seostab antud uurimuse toel Tallinna Teatri ooperipooluse paralleelselt toimunud sõnaja hilisema operetiosaga, et selle teatri terviktäendus täiesti esile tuleks. Ei saa ju salata, et peale iseseisva väärtuse "on selle teatri roll eestlaste kultuuri arengu seisukohalt samuti möödapääsmatult oluline", nagu autor õigusega väidab. Pealegi on eestlastest teatritegijate otsene osalemine kõnealuse teatri töös teada, ehkki põhjalikult uurimata asjaolu. Nagu ka eesti publiku võimalik osatähtsus, eriti sajandi lõpukümneidel.

Eesti oma, rohkem või vähem asjaarmastajalik teater tekkis ja arenes kutselisuseni alates 1870. aastatest paralleelselt Tallinna Teatriga.

Ärkamisaeg tõi ajaloolise paratamatusena ka teatud kultuurikatkestuse. Oma folkloorse pärimustraditsiooni teatrimänguliste elementide uurimiseni, väärtustamiseni ja kutselisel laval kasutamiseni jõudsime ringiga hoopis hiljem. Seda võib tagantjärele kahetseda,

kuid see ei takista väärtustamast baltisaksa kultuuri traditsiooni meilegi olulist osa siinmail.

Pole mõtet häbeneda, et euroopaliku teatri n-õ mudel on meil (ja üsna laialt ka kogu lähiregioonis Põhjamaadest Kesk-Euroopani) üle võetud saksa kultuuriruumist, kuhu kuulus ka 19. sajandi Tallinna Teater (oma endise tähtsuse kaotanuna toimis viimane enam-vähem 1939. aastani). See paljužanrilise repertuaariteatri mudel on meil kohane-nud, aja jooksul omaseks, omanäoliseks ja otstarbekaks saanud. Hoolimata ajutistest kriisidest, loomulikest muutustest, stagnatsioonihust ja vajalikest uuendustest, on selliste repertuaariteatrite süsteem alusstruktuurina vastu pidanud kõik vahelduvad riigikorrad ja senised võr-võimud. "Vanemuses" isegi kõigižanrite-teatrina, vähemalt seni. (Mis loomulikult ei välista uute paralleelsete teatrikorraldusmudelite lisandumist.)

Neidki mõtteid äratas Kristel Pappeli ajaloouurimus, millele tahaks loota jätku. Soovitan raamatut nii erialainimestele kui ka igale kultuurihuvilisele.

Reedel, 9. aprillil kell 14.55 Tallinna Rootsi-Mihkli kirikus

Etiam pro nobis

Esinevad:

Coro Consonante

Collegium Consonante

Helen Lokuta

Koormeister: Heli Jürgenson

Dirigent: Lehari Kaustel

Kavas:

P. Rips Stabat Mater (esiettekanne)

J. Sibelius Valse Triste

T. Albinioni Adagio

Sissepääs tasuta
www.sonico.ee

M E L O M A A N

Ühtelaulmine. Laudaukse Kääksutajad.
MTÜ Karud ja Kotkas, 2003

Laudaukse Kääksutajate eelmise aasta lõpuks valminud CD on küll ansambli esimene helikandja, kuid salvestatud materjal on kõike muud kui uus või äsja sätitu. Kairi Leivo, Evelyn Rosenbergi, Maria Laatspera ja Katrin Laidre kooslaulmine ei ole paljudele enam sugugi tundmatu. Laudaukse Kääksutajad on viimasel ajal oma muusikat aina tihedamini lavalaudatelt kuulajateni paisanud. Samas on tunda, et nende orgaaniline kooslaul ei ole sündinud ainult harjutades või proovides, vaid pigem koos olles – ühte laules. Võib-olla fakt, et koosseis oli enne esimese plaadi välja andmist juba pikka aega tegutsenud, teebki kääksutajate “konserveeritud” laulud veenvaks – igatahes on kauaaegsest ühesüürganisest tulenev võlu kohe kindlasti üks nende tugevamaid külgi.

Kääksutajad laulavad peamiselt regilaule, mis nende endi sõnul on aastatega südamate külge kasvanud. Vanadele lauludele on nad lisanud “oma tujud ja mõnud”, ka ilusad hääled ja seaded. Kord on hääled põimunud kaanonis, teinekord liiguvad paralleelselt ja kohati on mõlemad põhimõtted korruga kasutusel. Teisisõnu on kääksutajate ühtelaulmine üsna ettearvamatu ning mõjub sellisena

värskelt ja dünaamiliselt.

Pillid (trumm, parmupill, torupill, hiiu kannel, iiri vile, vihmapiil) kõlavad maitseka vaoshoitusega ning lugudes, kuhu nad on kaasatud, on nende ülesanne olla toetavas, mitte juhtivas funktsioonis. Laul ja eelkõige eesti keel on kogu kääksutajate muusika ja ka käesoleva plaadi tuum. Tegemist on nelja filoloogitaustaga lauljaga ja nende laulmine on mulle nauditav mitmel põhjusel. Nad lasevad nimelt regilaulu rütmi rahulikult juhtida laulu sõnadel ja eesti keele loogikal, samas ei kao kontakt laulu tähenduse ja nende endi loominguisusega.

Laulud on kogutud mitmest Eestimaa nurgast, kuigi enamik nendest on helikandjale jõudnud Lõuna-Eesti. Palad räägivad kokkusaamisest, koosolemisest, pidudest, kaaslase otsimisest, aga ka veidi süngematest olukordadest, näiteks üksiolemisest, maha-jätmisest/-jäämisest ja suhtlemisest loodusega (Tuule-, Undi-, Vihma- ja Rongaloits). Ma arvan, et “Ühtelaulmisest” võib saada väärt teeviit südamlikkude ja selgesilmsesse regilaulu maailma. Õige regilaulmine kisub kuulajad kaasa ja peabki kiskuma. Kääks!
Sofia Joons

Eesti heliloojad / Estonian Composers (III). Hortus Musicus, Andres Mustonen.
Eesti Raadio ERCD 045

Mida ühist võib olla kahel teosel pealkirjadega (hinge) “Lahkumisele” (Galina Grigorjeva) ning “Dracula ja Zombie laps” (Lepo Sumera)? Võimalikud vastused: a) ehk on ka Dracula ja Zombie lapsel hing, mis kunagi lahku; b) Grigorjeva on Sumera õpilane; c) mõlemad teosed on loodud ansambli Hortus Musicus, kelle tavapäraselt heas esituses need käesoleval plaadil ka kõlavad.

Tegemist on Eesti Raadio välja antava sarja “Eesti heliloojad” kolmanda plaadiga (mis ilmumise järjekorralt on küll neljas, sest “Eesti heliloojad” IV ilmus juba peaaegu aasta tagasi), millel kõlavad teosed on täielikus vastavuses Hortus Musicuse vaimu ja stiiliga. Peale Hortuse teevad plaadil kaasa ka sopran Tui Hirv ja metsosopran Iris Oja.

Plaadi avateos on Galina Grigorjeva neljast eripalgelisest osast koosnev “Con misterio”. Esimeses osas “Mana” viis mind pisut segadusse Velimir Hlebnikovi absurdse sümbolistliku luule ja gregoriaanlikult sügavmõttelise muusika kombinatsioon. Ilmselt on selles koosluses kogu teose point, kuid mind isiklikult ei paelunud traditsiooniliselt kõlaval viisil lauldud häälikuühendid, nagu “gzi-gzi-gze-ci” jms. Vaevalt suudab selline sürrealistlik ikoon tunduda usklikule sama südamlik ja õnnistav nagu kaanonite järgi kirjutatu. Teisalt aga pole vist kuigi lihtne tuua vaimuliku alatooniga teosesse midagi uutset, nii et see kuulajas ikka religioosseid tundeid tekitab. Kogu plaadi üheks nauditavamaks hetkeks oli salvestuse ajal vaid 18-aastase koolitüdruku Tui Hirve liigutatav vokaal tsükli teises osas “Hällilaul”, üldiselt aga

ei tundunud solistide valik mulle eriti õnnestunud.

Lepo Sumera teostes “Pantomiim” ning “Dracula ja Zombie laps” loovad keskaegse atmosfääri karakterised pillid ja improvisatsiooniline modaalne kõlapilt. Tantsuline, kohati lausa ohjeldamatu “Pantomiim” tõstab tuju, kriiskavate viiulite ja vilede pealtükkiv meloodia sööbib surmani mälu. Huvitav on plokklöödijazz teose alguses ja lõpus. Täpselt vastupidi mõjus aga “Dracula ja Zombie laps”, jättes hinge inetu, karjuva üksildustunde. Väga piltlik, vahel ehk liigagi piltlik lugu ei soosi positiivseid mõtteid. Olukorra päästavad vaid kõrvaklapid, mis tuletavad õigel ajal meelde, et sa ei ela siiski selles meeletulis ja groteskses reaalsuses, mis kõlaritest kostab. Sellest hoolimata on teos mulle väga meeltnõõda.

Plaadi lõpetab Grigorjeva “Lahkumisele” (“Na izhod”), mille tekstid on võetud “Kaanonist meie Issandale Jeesusale Kristusele ja puhtamale Jumalaemale õigeusu inimeste hinge lahkumise tunnil”; siin kõlab loo ansambli versioon. Teosel on üsna liturgiline kõla, kohtab tuttavaid ja traditsiooniliselt ilusaid õigeusu vaimuliku muusika kooskõlasid, isegi tämbriid on ootuspärased. Kahtlemata häälestab see kuulaja millegi kõrgema tunnetamisele, mille järele tunnevad inimesed praegusel, kõikidest aegadest ühel ilmalikemal ajal üha sagedamini igatsust.

Nii tundubki see nüüdisaegse heliloominguga plaat pilguna minevikku. Kindlasti tasub seda kuulata kaemuslikus meeleolus, mil maailmavalu liigutab rohkem kui enda ego.
Aleksandra Dolgoplova

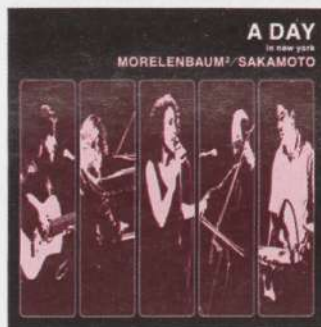

Arabella ja Taaniel. Peeter Raudsepp, Toomas Suuman, Ardo R. Varres.
Rakvere Teater RT 02

Pole päris igapäevane, et üks noortenäidend live'ina plaadile jõuab, originaalmuusikaga ja puha. Seegi suur panus, et n-õ noorte kategoorias üldse midagi ilmub, sest see valdkond pole uutest teatrest just liiga üle küllastunud, olgu siis kirjanduses, multifilmina vm. Seda enam, et aluseks on Aino Perviku tuntud lugu, mida mõnus jälgida.

Tuttava story tõlgendus pakubki enim elamusi. Draamakunsti põhjani tundva Ardo R. Varrese muusika on populaarses noortepärasest võttes, viidetega jazzile ja popmuusikale, sãmplergi figureerib pillide arsenalis, eriti ilmekalt palas "Hassani pardaletulek". Viidatakse ka muusika süvasuundadele, kuigi millegi nimetamine "süvaks" tundub siin kohatu. Pisut raunoremelikkude kõlavälja-mõtlemist kuuleb elektroonikaga palades ("Arabella vangis", "Tina aarded"). Põnevaid tulemusi annab elektroonika ja "elavate pillide" ühendamine. Laulud on kirjutatud justkui "varrukast võetud" meloodiaandega, näib, nagu voolanuks viisid noodipaberile kergelt ja loomulikult. Jäävad kohe meelde ning võiksid saada nüüdisaegseteks tänavauludeks, mida kõik teavad ja ümisedavad (näiteks "Tormilaul"). Hasartsed, mererõõvelliikud muusikanumbrid jäävad kohe

kõrva, ent pisut kaamoslikumat ja mõtlikumat tooni on siin samuti ("Aardekamber", "Vajuv vesi", "Matilda hukk", "Arabella vangis"), ka põnevaid tämbriotsinguid siin-seal. Üsna lõpu eel ilmub eikusagilt isegi bossanoova ("Mirko laul"). Ootamatu, ent humoorikas pööre. Arabella-bändi moodustavad Mart Soo, Jaak Lutsoja, Eve Pütsep, Rivo Laasi, Tanel Ruben, Ahti Bachblum ja Ardo R. Varres, lisaks näitlejatest osatäitjad, kes Riina Roose juhendamisel väga karaktersest laulavad. Mirjam Tally

A Day in New York. Morelenbaum²/Sakamoto.
Sony Classical SK80018

Kui mäletate 1997. aasta Jazzkaarelt ansambli Jobim-Morelenbaum Quintet esinemist, kujutate hästi ette ka selle ansambli vaatenurka bossa nova'le. Tšellist Jaques Morelenbaum ja lauljatar Paula Morelenbaum on endiselt ansambelis, Paulo ja Daniel Jobimi asemel on grupi tuumikusse liidetud Ryuichi Sakamoto, kes ei esine siin kui klassika-crossover'i superstaar, vaid taandub oma ülimaltseks klaverimänguga väga diskreetsesse saaterolli. Lisaks neile kolmele teevad kaasa veel Luiz Brasil kitarril ning Marcelo Costa löökpillidel.

Plaati iseloomustab erakordne graatsia. Kõik lood on salvestatud ühe päeva jooksul New Yorgis (siit ka albumi nimi), päev pärast eelmise, triona

salvestatud plaadi "Casa" esitlusuuri lõppemist. Albumi üheteistkümnest loost seitse on Antonio Carlos Jobimi sulest, nende seas hitid nagu "Desafinado", "Chega de Saudade" ja "Insensatez", aga ka mõnevõrra vähem tuntud lood nagu "Samba do Avião", "Sabiá" ja "Fotografia". Iseenesest pole muusikute lähenemises esimese laine bossale midagi revolutsioonilist, hoopis vastupidi. Mis teeb plaadi erakordseks, on ühel korral tuhandest tekkinud äratundmine, et ansamblikeemia komponendid on täpselt õiged ja kõik kõlab kokku kui valatult, peenelt nagu parim kammermuusika. Jobimi kauaaegse partneri Jaques Morelenbaumi tõlgendused on nõtkemad kui suur osa Jobimi enese salvestusi: Jobim oli maitsekas pianist ja loomulikult geniaalne helilooja, kuid paljud tema USA *easy listening*-turule orienteeritud plaadid olid liiga paksu suhkruvaaba all (vaevalt et Jobimi enda valikul). "A Day in New York" seevastu on akustilise, loomulikult hingava muusika musternäide. Kui te arvate, et olete Jobimi juba piisavalt kuulnud, kuulake kindlasti seda plaati. Ilus, ütlemata ilus muusika. Joosep Sang

Confidence. Kristjan Randalu.
finetone music 2003

Mis confi-dance on? Täheandaks nagu usaldusavaldust, kuid on tantsiskleva lõpuga. Kristjan Randalu "Confidence" võtab julguse avaldada väga

lähedasi, isiklikke asju. Ta on pihtimuslik ja pihtimine pole lihtne. Usaldusavaldused on aga rüütatud kord tantsuliselt nobedatesse, kord unistavalt aeglastesse džässirütmidesse.

Ammune soov sooloplaati teha ei andnud rahu enne, kui realiseerus. Plaadil on tugev seos Eestiga. Eesti on Kristjan Randalu lapsepõlvema. Noor džässpianist rajab endale teed maailma, kuid kuskil hingesopis on tal võlg, vajadus või teadmine.

Eesti edenedes on isamaalisus, aatelisus tagaplaanile jäänud, see tundub juba kui sentimentaalsus, milleks ei jätku jõudu. "Confidence'i" kuulates kerksid eestlaseks olemine taas esile. Originaalpalade "Confidence'i", "Allegro assai" ja "Con celerità" hulgas on plaadil töötused Elleri "Kodumaisest viisist" ja Valgre "Saaremaa valsist". Need on palju kuulnud lood, mille uude töötlemisse võiks kas või eelarvamusega suhtuda, aga viis, kuidas neid esitatakse veenab, et eelarvamustega vaid kaotad.

Plaadi kaastekst algab ootamatu tõdemusega: Kristjan Randalu ei ole džässmuusik. Ega vist olegi, kui selleks pidada kitsast kastikuuluvust. Ta ammutab endasse laiemalt alalt, töötleb, muundab, loob. Kuju saanud muusikat kuulates ei saa märkamata jätta klassikalisel klaverikoolitusel põhinevat tundlikku ja täpset instrumentivaldamist.

Plaadinägu vaatab sinisilmelt (õigemini küll pruunisilmelt, kuigi sinine on valdav), veenab parimasse uskuma. Ia Rimmel

Märts

Tallinnas

1. 03 kell 19 Raimond Valgre laulude kontsert "Sinilind": Yvetta Raid (vokaal), Lembit Saarsalu kvartett Estonia kontserdisaalis

1. ja 2. 03 kell 19 Bocki muusikal "Viuldaja katusel": Vanemuise külalissetendus Rahvusooperis Estonia

2. 03 kell 19 Pille Lill (sopran), Marje Lohuaru (klaver) Estonia Talveaias

3. 03 kell 19 Lehári operett "Löbus lesk" Rahvusooperis Estonia

4. 03 kell 19 Elu ja rütm: Eivör Pallsdóttir (vokaal, Island), Villu Veski (saksofonid), Tiit Kalluste (akordion), Andre Maaker (kitarr, löökpillid), Taavo Remmel (kontrabass), Mamba, Hele-Riin Uib, Tanel Ruben, Roland Puusepp (löökpillid), löökpilliansambel Romb, videogrupp Nafta (visuaalefektid) Estonia kontserdisaalis

4. 03 kell 19 Verdi ooper "La traviata" Rahvusooperis Estonia

5. 03 kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvusooperis Estonia

5. 03 kell 19 ERSO, Ralf Gothoni (klaver), Olari Elts (dirigent) Estonia kontserdisaalis

5. 03 kell 20 Glenn Miller 100. Kontsertball "In the Mood": Mare Väljataga, Helin-Mari Arder, Astra Pöder, Ele Raik, Kaupo Kikkas, Teet Raik, Horre Zeiger BigBand Mustpeade Majas

6. 03 kell 12 Orelipooltund: Andres Uibo toomkirikus

6. 03 kell 12 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvusooperis Estonia

6. 03 kell 15 Lõunamuusika. Eesti noorte koorjuhtide konkursi finaali: Eesti Rahvusmeeskoor Estonia kontserdisaalis

6. 03 kell 19 Mozarti ooper "Don Giovanni" Rahvusooperis Estonia

6. 03 kell 20 Euroopa tippsolistid: Cesaria Evora (vokaal) Estonia kontserdisaalis

7. 03 kell 12 Tšaikovski ballett "Uinuv kaunitar" Rahvusooperis Estonia

7. 03 kell 13 Orelitund: Kristel Aer Eesti Muusikaakadeemias

7. 03 kell 16 Dotsent Mare Teearu viiuliklassi kontsert Eesti Muusikaakadeemias

7. 03 kell 17 Akadeemiline

kammermuusika Kadrioru lossis: Sigrid Kuulmann-Martin (viul), Marko Martin (klaver)

7. 03 kell 19 Bach–Stravinski: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tallinna Kammerorkester, Paul Hillier (dirigent) Metodisti kirikus *

8. 03 kell 18 Imbi Tarumi klavessiiniklassi kontsert Eesti Muusikaakadeemias

8. 03 kell 19 Tallinna Kammerorkester Kadrioru lossis

9. 03 kell 18 Magistrikontsert: Margus Riimaa (klaver) Eesti Muusikaakadeemias

10. 03 kell 19 A Little One's: Oleg Pissarenko Trio, Deniss Paskevics & Noobel Nelik Tallinna Kunstihoones

10. 03 kell 19 Operetirevüü "Vahuvein ja paprika!" Rahvusooperis Estonia

10. 03 kell 19 Cuarteto Latinoamericano Estonia kontserdisaalis

11. 03 kell 15 Lastekontsert "Emakeelepäev": Eesti Rahvusmeeskoor, Peeter Perens (dirigent), Siim Selis (klaver) Estonia kontserdisaalis

11. 03 kell 18 Menotti lühiooper "Vanatüdruk ja varas" Estonia Talveaias

11. 03 kell 19 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusooperis Estonia

12. 03 kell 19 ERSO, Daniel Raiskin (violamängija, dirigent) Estonia kontserdisaalis

12. 03 kell 19 Bizet' ooper "Carmen" Rahvusooperis Estonia

13. 03 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus

13. 03 kell 12 Britteni lasteoper "Väike korstnapühkija" Rahvusooperis Estonia

13. 03 kell 16 Väravatorni muusika: Hortus Musicus Väravatornis

13. 03 kell 19 Prokofjevi ballett "Romeo ja Julia" Rahvusooperis Estonia

14. 03 kell 12 Orffi ooper "Tark naine" Rahvusooperis Estonia

14. 03 kell 17 Noored Eesti ja Rootsi tippsolistid: Ivo Lille (saksofon), Jorma Toots (klaver), Indra String Quartet Kadrioru lossis

14. 03 kell 19 Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Paul Hillier (dirigent) Niguliste kirikus *

15. 03 kell 18 Naili Saripova

(klaver) Eesti Muusikaakadeemias

16. 03 kell 18 Rein Roosi löökpilliklassi kontsert Eesti Muusikaakadeemias

16. 03 kell 20 Ramon Lopez (löökpillid), Éric Brochard (kontrabass) & Jaak Sooäär (kitarr) Von Krahli baaris

17. 03 kell 19 Tõnu Raadiku muusikal "Vargamäe tõde ja õigus" Rahvusooperis Estonia

18. 03 kell 18 Doktorikontsert: Anne-Liis Poll (vokaal, improvisatsioon); kaastegevad Anto Pett (klaver), Britt Timusk (vokaal, tants), Priit Lehto (vokaal), Anto Önnis (löökpillid) Eesti Muusikaakadeemias

18. ja 20. 03 kell 19 Verdi ooper "Ernani" Rahvusooperis Estonia

19. 03 kell 10 BBC Šoti Sümfoniaorkestri esitrompeti Mark O'Keefe'i meistriklass Eesti Muusikaakadeemias

19. 03 kell 18 Menotti lühiooper "Vanatüdruk ja varas" Estonia Talveaias

19. 03 kell 18 EMA segakoor, Robert Cowles (dirigent) Eesti Muusikaakadeemias

19. 03 kell 19 BBC Šoti Sümfoniaorkester, Ilan Volkov (dirigent) Estonia kontserdisaalis

19. 03 kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvusooperis Estonia

20. 03 kell 12 Orelipooltund: Henn Eerik toomkirikus

20. 03 kell 16 Dotsent Urmas Vulbi viiuliklassi kontsert Eesti Muusikaakadeemias

20. 03 kell 17 Pièces de Viole. Marais – Forqueray IV: Markku Luolajan-Mikkola (*viola da gamba*), Eero Palviainen (*archiliuto*), Annamari Põlhö (klavessiin) Kadrioru lossis

21. 03 kell 12 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusooperis Estonia

21. 03 kell 13 Orelitund: Ene Salumäe Tallinna toomkirikus

21. 03 kell 17 Hortus Musicus Kadrioru lossis

21. 03 kell 18 Diplomaatilised noodid – Itaalia. Bella Italia: Tallinna Filharmoonikud, Vello Jürna (tenor), Aare Saal (bariton), Alina Sakolovskaja (mandoliin), Massimo Lambertini (dirigent) Estonia kontserdisaalis *

23. 03 kell 18 Magistrikontsert:

Maila Plooman (metsosopran) Eesti Muusikaakadeemias

23. 03 kell 19 Tallinna Keelpillikvartett Mustpeade Majas

23. 03 kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvusooperis Estonia

24. 03 kell 19 Jaak Sooäär (elektrikitarr), Heiki Mätlik (kitarr) Estonia Talveaias

24. 03 kell 19 Weberi ooper "Nõidkütt" Rahvusooperis Estonia

24. 03 kell 20 Märtsis algas mai: Marju Kuut klubis BonBon

25. 03 kell 18 Heiki Mätliku kitarriklassi kontsert Eesti Muusikaakadeemias

25. 03 kell 19 Prokofjevi ballett "Romeo ja Julia" Rahvusooperis Estonia

25. 03 kell 19 Lossimuusika: Tallinna Kammerorkester, Mikkel Peäske (flööt) Kadrioru lossis

26. 03 kell 16 Magistrikontsert: Taavi Tampe (bariton) Eesti Muusikaakadeemias

26. 03 kell 18 Magistrikontsert: Riina Erin (tšello) Eesti Muusikaakadeemias

26. 03 kell 19 Helsingi Linnaorkester, Monica Groop (metsosopran), Leif Segerstam (dirigent) Estonia kontserdisaalis

26. 03 kell 19 Orffi ooper "Tark naine" Rahvusooperis Estonia

27. 03 kell 12 Orelipooltund: Pille Metsson (orel), Marika Pabbo (sopran) toomkirikus

27. 03 kell 12 Britteni lasteoper "Väike korstnapühkija" Rahvusooperis Estonia

27. 03 kell 16 Sten Lassmann (klaver), Aarne Ots (trompet) Eesti Muusikaakadeemias

27. 03 kell 19 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusooperis Estonia

27. 03 kell 19.30 Džasskontsert "La Tendresse": Yves Robert Trio (Prantsusmaa) Estonia Talveaias

28. 03 kell 12 Tõnu Raadiku muusikal "Vargamäe tõde ja õigus" Rahvusooperis Estonia

28. 03 kell 16 Professor Lilian Semperi klaveriklassi kontsert Eesti Muusikaakadeemias

28. 03 kell 17 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Elo Ivask (viul), Lembi Mets (tšello), Vahur Vurm (klarnet), Nata-Ly Sakkos (klaver), Reinut Tepp (klaver)

*

29. 03 kell 18 Professor Mari Tampere-Bezrodny viiuliklassi kontsert Eesti Muusikaakadeemias
29. 03 kell 19 Mozart ning tema naised: Kalle Randalu (klaver), Ülle Kaljuste (tekst) Estonia kontserdisaalis
30. 03 kell 18 EMA XV trompetipäevade avakontsert Eesti Muusikaakadeemias
31. 03 kell 19 Cannito ballett "Cassandra" Rahvusoperis Estonia

Tartus

3. 03 kell 19 Elu ja rütm: Eivõr Pallsdottir (vokaal, Island), Villu Veski (saksofonid), Tiit Kalluste (akordion), Andre Maaker (kitarr, löökpillid), Taavo Rimmel (kontrabass), Mamba, Hele-Riin Uib, Tanel Ruben, Roland Puusepp (löökpillid), löökpilliansambel Romb, videogrupp Nafta (visuaalefektid) Vanemuise kontserdimajas
3. 03 kell 19 Vaido Petser (kitarr) Tampere Maja keldrikubis
4. 03 kell 19 Janek Savolainen tantsuetendus "This is a small step for a man..."; Ruslan Stepanovi tantsuetendus "L'amour" Yann Tierseni muusikale Sadamateatris
5. 03 kell 14 Balletiõhtu: "Chopiniana" Chopini muusikale, Minkuse "Quiteria pulm" Vanemuise suures majas
6. 03 kell 19 Mai Murdmaa ballett "Armastuse tango" Piazzolla muusikale Vanemuise suures majas
6. 03 kell 19 Bach–Stravinski: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tallinna Kammerorkester, Paul Hillier (dirigent) Tartu Ülikooli aulas
7.–14. 03 Romantismi pidunädal: Heino Elleri nim Tartu Muusikakooli õpilased Tartu Ülikooli aulas, linnamuuseumis, Vanemuise kontserdimajas ja Elleri koolis *
9. 03 kell 19 Bocki muusikal "Viuldaja katusel" Vanemuise suures majas
10. 03 kell 19 Rossini ooper "Sevilla habemeajaja" Vanemuise väikeses majas
11. 03 kell 19 ERSO, Daniel Raiskin (violamängija, dirigent) Tartu Ülikooli aulas
12. 03 kell 15 Lastekontsert "Emakeelepäev": Eesti Rahvusmeeskoor, Peeter Perens (dirigent), Siim Selis (klaver) Vanemuise kontserdimajas
12. 03 kell 19 Cuarteto Latinoamericano Vanemuise

kontserdimajas
12. 03 kell 19 Matteo Molesi tantsuetendus "Outbond" Sadamateatris
13. 03 kell 19 Verdi ooper "Maskiball" Vanemuise väikeses majas *
17. 03 kell 19 Bocki muusikal "Viuldaja katusel" Vanemuise suures majas
17. 03 kell 19 Kevade hääled: Oksana Sinkova (Böhmi puufloöt), Mati Mikalai (klaver) linnamuuseumis
18. 03 kell 19 BBC Šoti Sümfooniaorkester, Ilan Volkov (dirigent) Vanemuise kontserdimajas
19. 03 kell 18 Rahvusvaheline noorte lauljate konkurss "Estvokaal 2004" Vanemuise kontserdimajas
19. 03 kell 19 Matteo Molesi tantsuetendus "Outbond" Sadamateatris
20. 03 Rahvamuusika päev Tiigi seltsimajas *
23. 03 kell 19 Janek Savolainen tantsuetendus "This is a small step for a man..."; Ruslan Stepanovi tantsuetendus "L'amour" Yann Tierseni muusikale Sadamateatris
24. 03 kell 19 Džässkontsert "La Tendresse": Yves Robert Trio (Prantsusmaa) Cafe Wilde'is
25. ja 26. 03 kell 19 Esietendus: Kálmáni operett "Krahvinna Mariza" Vanemuise suures majas
26. 03 kell 19 Mozart ning tema naised: Kalle Randalu (klaver), Ülle Kaljuste (tekst) Vanemuise kontserdimajas
27. 03 kell 17 Tartu ja Tartumaa naiskooride X laulupäev Vanemuise kontserdimajas
28. 03 kell 16 Rossini ooper "Sevilla habemeajaja" Vanemuise väikeses majas *
31. 03 kell 19 Flöödi kuningriik III. 20. sajandi kuldne flöödimuusika: Neeme Punder (flöödt), Risto Laur (klaver), Mati Lukk (kontrabass), Vambola Krigul (löökpillid) raekojas
31. 03 kell 19 Bocki muusikal "Viuldaja katusel" Vanemuise suures majas

Pärnus

4. 03 kell 19 ERSO, Ralf Gothoni (klaver), Olari Elts (dirigent) Pärnu kontserdimajas
5. 03 kell 19 Elu ja rütm: Eivõr Pallsdottir (vokaal, Island), Villu Veski (saksofonid), Tiit Kalluste (akordion), Andre

Maaker (kitarr, löökpillid), Taavo Rimmel (kontrabass), Mamba, Hele-Riin Uib, Tanel Ruben, Roland Puusepp (löökpillid), löökpilliansambel Romb, videogrupp Nafta (visuaalefektid) Pärnu kontserdimajas
11. 03 kell 19 Cuarteto Latinoamericano Pärnu kontserdimajas
15. 03 kell 19 Noored Eesti ja Rootsi tippsolistid: Ivo Lille (saksofon), Jorma Toots (klaver), Indra String Quartet Pärnu kontserdimajas
17. 03 kell 19 BBC Šoti Sümfooniaorkester, Ilan Volkov (dirigent) Pärnu kontserdimajas
18.–27. 03 Laste ja noorte muusikafestival "Muusikamoos" Pärnu kontserdimajas
24. 03 kell 19 Andres Uiibo (orel) Pärnu kontserdimajas
26. 03 kell 19 Džässkontsert "La Tendresse": Yves Robert Trio (Prantsusmaa) Pärnu kontserdimajas
27. 03 kell 19 Mozart ning tema naised: Kalle Randalu (klaver), Ülle Kaljuste (tekst) Pärnu kontserdimajas
28. 03 kell 12.30 Marika Pabbo (sopran), Tiina Hunt (flöödt), Pille Metsson (orel) Elisabeti kirikus

Kõikjal üle Eesti

1.–7. 03 Alo Mattiisenile pühendatud muusikapäevad Jõgeva gümnaasiumis
1. 03 kell 14 Kõigel on kõigegea seos: Kait Tamra (vokaal, klaver), Tonio Tamra (altviul, klahvpillid), Kulvo Tamra (fagott), Aldo Järve (kitarr) Jõgeva gümnaasiumis
6. 03 kell 19 Õnne algus: Mare Väljataga (vokaal), Lembit Saarsalu (saksofonid), Olav Ehala (klaver) Jõgeva gümnaasium
7. 03 kell 14 Õnne algus: Mare Väljataga (vokaal), Lembit Saarsalu (saksofonid), Olav Ehala (klaver) Mäetaguse mõisas
7. 03 kell 18 Hortus Musicus Narva linnuses
8. 03 kell 18 Muusikal, muusikal!: Tallinna Saksofonikvartett, Pille Lill (sopran) Jõhvi kultuurikeskuses
11. 03 kell 18 Herilase hukk: Raivo Tafenu (tenorsaksofon), Meelis Vind (bassklarnet) Valga muusikakoolis
13. 03 kell 18 Raimond Valgre laulude kontsert "Sinilind": Yvetta Raid (vokaal), Lembit Saarsalu kvartett Otepää muusikakoolis
14. 03 kell 15 Kõigel on kõigegea seos: Kait Tamra (vokaal, klaver), Tonio Tamra (altviul, klahvpillid),

Kulvo Tamra (fagott), Aldo Järve (kitarr) Sillamäe eesti põhikoolis
15. 03 kell 19 Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Paul Hillier (dirigent) Rakvere gümnaasiumis
20. 03 Üle-eestiline poiste- ja meesansamblike võistulauline Haapsalu kultuurikeskuses
20. 03 kell 18 Põlva Folkfest Põlva kultuurikeskuses
20. 03 kell 18 Segakoor Rõõm 20: kontsert Valga kultuurikeskuses
23. ja 24. 03 kell 18 Mozart ning tema naised: Kalle Randalu (klaver), Ülle Kaljuste (tekst) Jõgeva muusikakoolis ja Kuressaare kultuurikeskuses
25. 03 kell 18 Mozart ning tema naised: Kalle Randalu (klaver), Ülle Kaljuste (tekst) Tõrva kirikus
25. 03 kell 19 Džässkontsert "La Tendresse": Yves Robert Trio (Prantsusmaa) Viljandi kultuurimajas
29. 03 kell 19 Džässkontsert "La Tendresse": Yves Robert Trio (Prantsusmaa) Rakvere rahvamajas

Andmed on kontrollitud 15. veebruaril. Aprillikuu kontserdiinfot ootame hiljemalt 10. märtsiks aadressil kristina@ema.edu.ee

Täpsem info kodulehekülgedelt: Concerto Grosso: www.concertogrosso.ee Eesti Filharmoonia Kammerkoor: www.epcc.ee Eesti Interpreetide Liit: www.interpreet.ee Eesti Kontsert: www.concert.ee Eesti Muusikaakadeemia: www.ema.edu.ee ERSO: www.erso.ee Estvokaal: www.noorku.ee/Estvocal.htm Jazzkontserdid: www.jazzkaar.ee Kontserdid Tartus: www.tartu.ee Põlva Folkfest: folkfest.polvamaa.ee Pärnu kontserdimaja: www.concert.ee Rahvusoper Estonia: www.opera.ee Tallinna Filharmoonia: www.filharmoonia.ee Teater Vanemuine: www.vanemuine.ee Vanemuise kontserdimaja: www.concert.ee Üle-eestiline kultuuriütuste andmebaas: www.kultuuriinfo.ee

Tallinna Filharmoonia kontserdisari

Diplomaatilised Noodid

Kevadel 2004

Itaalia 21. märtsil kl 18 Estonia kontserdisaalis

BELLA ITALIA

TALLINNA FILHARMOONIKUD

Solistid: **VELLO JÜRNA** (tenor) / **AARE SAAL** (bariton) / **ALINA SAKOLOVSKAJA** (mandoliin, Valgevene)

Dirigent **MASSIMO LAMBERTINI** (Itaalia)

Aariad ja duetid itaalia lauludes ja ooperites (G. Rossini, G. Verdi, G. Puccini, G. Donizetti, F. P. Tosti, E. Toselli, E. Di Capua, E. De Curtis)

Koostöös Itaalia Saatkonnaga

Brasiilia 6. mail kl 19 Pärnu Kontserdimajas, 7. mail kl 19 Estonia kontserdisaalis

Sambalegend NELSON SARGENTO

SKANDINAAVIATUUR 2004

Kaastegevad: **AFONSO MACHADO** (mandoliin, arranžeerinud) / **BARTHOLOMEU WIESE** (kitarr)

MÁRCIO "HÜLK" ALMEIDA (cavaquinho) /

EDUARDO NEVES (saksofon, flööt) / **MÁRCIO BAHIA** (löökpillid)

Koostöös Brasiilia Saatkonnaga Helsingis

Israael 20. mail kl 19 Estonia kontserdisaalis, 23. mail kl 19 Riia Kongressihallis

DEVIL IN MOSCOW Avi Benjamini muusikali kontsertettekannet

TALLINNA KAMMERORKESTER / **LIMOR OVED** (sopran) / **MICHAL VAINBERG** (sopran)

SASSI KESHET (tenor) / **ASAF PARIENTE** (tenor) / **LEONID SAVITSKI** (bass)

Dirigent **ERKI PEHK** / Vaheteksid **ANDRES OTS**

Koostöös Israeli Saatkondadega Helsingis ja Riias